

Miljøbistand til udviklingslandene Årsberetning 1999

Miljø-, Freds- og Stabilitetsrammen (MIFRESTA)

DANIDA DANCED

Miljøbistand
til udviklingslandene
Miljø-, Freds- og Stabilitetsrammen
(MIFRESTA)
Årsberetning, 1999

Udgivet af:
Miljø- og Energiministeriet, Danced
Udenrigsministeriet, Danida
København, maj 2000

Kilder til faktabokse:
UNFPA: State of the World Population 1997
UNDP: Human Development Report 1998

Oplag:
4.000

Redaktion:
Kathrine Toftkjær Larney

Yderligere informationer:
Danced
Miljøstyrelsen
Strandgade 29
1401 København K
Telefon: 32 66 01 00
Telefax: 32 66 04 79
E-mail: danced@mst.dk
Internet: www.mst.dk/danced

Miljøsekretariatet
Danida, Udenrigsministeriet
Asiatisk Plads 2
1448 København K
Telefon: 33 92 00 00
Telefax: 32 54 05 33
E-mail: um@um.dk
Internet: www.danida.dk

Yderligere eksemplarer fås hos:
Miljøbutikken
Læderstræde 1
1201 København K
Telefon: 33 95 40 00
Telefax: 33 92 76 90
E-mail: butik@mem.dk

Beck Distribution
Postbox 318
4000 Roskilde
Telefon: 46 55 01 55
Telefax: 46 55 01 69
E-mail: bdm@beck-distribution.dk

ISBN: 87- 7265-914-9

Tryk:
Frederiksberg Bogtrykkeri

Trykt på:
115 g Cyclus Print genbrugspapir

Layout:
Thorup Grafik

Fotos:
Forside: Biofoto
Side 4: South Africa National Parks Board
Side 9: Karsten Schnack, Biofoto
Side 11: Torben Vosbein
Side 12: Mikkel Østergaard, Billedhuset
Side 17: Mikkel Østergaard, Billedhuset
Side 21: Blablu Virinder Singh
Side 23: Jens Søndergård
Side 24: Jens Søndergård
Side 27: Tomas Jensen
Side 28: Blablu Virinder Singh
Side 30: Thongkam, 2maj
Side 33: Jørgen Schytte, Billedhuset
Side 34: South Africa National Parks Board
Side 37: Jørgen Schytte, Billedhuset
Side 38: Blid Alsbrink
Side 41: Jørgen Schytte, Billedhuset
Side 43: Sonja Iskov, 2maj
Side 45: Blid Alsbrink
Side 47: Blid Alsbrink
Side 49: South Africa National Parks Board
Side 51: Blid Alsbrink
Side 54: Kaj Halberg, Biofoto
Side 57: Kaj Halberg, Biofoto
Side 59: Klaus Holsting, 2maj
Side 61: Blid Alsbrink
Side 62: Blid Alsbrink

INDHOLD

Kapitel 1: Dansk miljøbistand	5
Lande og metoder i miljøbistanden	6
Samarbejdspartnere i miljøbistanden	8
Det skete i 1999	10
Information og oplysning	10
Kapitel 2: Sydøstasien	13
Regionale aktiviteter	13
Cambodia	15
Laos	
Malaysia	
Thailand	
Vietnam	
Kapitel 3: Det sydlige Afrika	35
Regionale aktiviteter	35
Angola	
Botswana	38
Lesotho	
Malawi	
Mozambique	42
Namibia	
Sydafrika	
Swaziland	53
Tanzania	
Zambia	
Zimbabwe	56
Kapitel 4: De globale miljøprogrammer	60
Bilag:	62
1: Beretning fra det rådgivende udvalg	64
2: Medlemmer af det rådgivende udvalg	68
3: Strategi og indsatsområder i miljøbistanden under MIFRESTA-rammen	70
4: Bevillingsoversigt	71
5: Bevillinger fordelt geografisk og på emner	72
6: Projekter i Sydøstasien	74
7: Projekter i det sydlige Afrika	108
8: Støtte til globale miljøprogrammer	136

KAPITEL 1: DANSK MILJØBISTAND

I 1992 gennemførte FN en verdenskonference om miljø og udvikling i Rio de Janeiro. Konferencen var en milepæl inden for det internationale miljøarbejde, og den bekræftede at miljøbeskyttelse er et globalt anliggende og at miljø og udvikling ikke kan og ikke bør adskilles.

Rio-konferencen resulterede blandt andet i vedtagelsen af Rio-deklarationen og Agenda 21, to betydningsfulde instrumenter i arbejdet for verdens miljø.

Rio-deklarationen består af 27 principper. Det centrale element i deklarationen er begrebet bæredygtighed. Herudover er der princippet om, at miljøbeskyttelse skal udgøre en integreret del af udviklingspolitikken, at alle lande har et fælles, men forskelligartet ansvar for at løse de globale miljøproblemer, understregningen af betydningen af folkelig deltagelse i miljørelaterede beslutningsprocesser, enigheden om at miljøproblemer ikke må eksporteres fra land til land, accepten af forsigtigheds-princippet hvor tvivlen skal komme miljøet til gode, og forurenere-betaler-princippet. Hertil kommer bestemmelser om obligatoriske miljøkonsekvensanalyser, samt procedurer i forbindelse med større miljøulykker eller miljørelaterede aktiviteter. Endelig fastslår Rio-deklarationen, at man ikke kan skabe en bæredygtig udvikling uden at løse fattighedsproblemet.

Agenda 21 er et omfattende handlingsprogram, der dækker 40 forskellige sektorer og emner vedrørende miljø og udvikling. Handlingsprogrammet udgør et grundlag for det internationale arbejde på

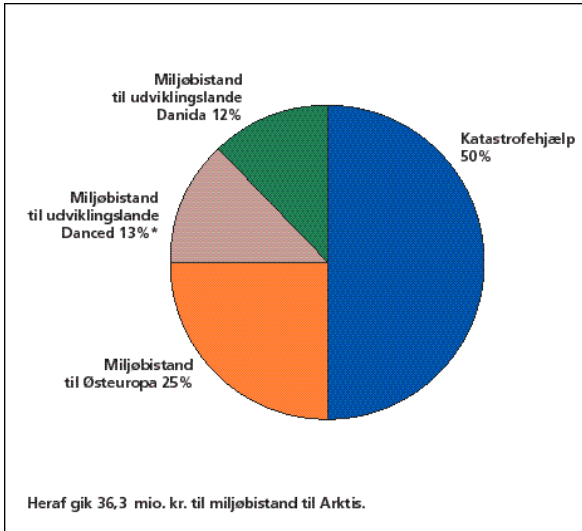
miljø- og udviklingsområdet. Agenda 21 omhandler blandt andet ørkenudbredning, skovrydning, landbrug, beskyttelse af atmosfæren, bevarelse af den biologiske mangfoldighed, beskyttelse af oceaner og havets ressourcer, ferskvand, radioaktivt og andet farligt affald. Herudover indeholder Agenda 21 en række formuleringer om finansiel og teknologisk støtte til gennemførelse af de konkrete anbefalinger.

To nye konventioner blev undertegnet på Rio-konferencen i 1992, klimakonventionen og konventionen om biodiversitet. Rio-konferencen lagde endvidere op til udviklingen af andre globale miljøaftaler, herunder ørkenkonventionen som blev undertegnet i 1994.

Danmark oprettede i 1993 Miljø- og Katastroferammen (MIKA) som opfølgning på Rio-konferencen. Midlerne under MIKA skal anvendes til miljøforbedringer i udviklingslande, Central- og Østeuropa og Arktis. En del af midlerne er afsat til bistand i forbindelse med katastrofer. Midlerne under MIKA bliver ydet ud over Danmarks almindelige u-landsbistand. Miljø- og Katastroferammen ændrede i 1999 navn til Miljø, Freds- og Stabilitetsrammen (MIFRESTA).

I 1999 var der på finansloven afsat 831 mio. kr. under MIFRESTA-rammen til miljøbistand til udviklingslandene. 407 mio. kr. blev administreret af Danida (Udenrigsministeriet) og 424 mio. kr. af Danced (Miljø- og Energiministeriet).

Denne årsberetning handler om den del af MIFRESTA-midlerne, der er afsat til

Fordelingen af den samlede Miljø-, Freds- og Stabilitetsramme i 1999.

miljøbistand til udviklingslandene og til de globale miljøprogrammer, og om aktiviteterne på dette område i 1999. Begrebet "miljøbistand" dækker i denne sammenhæng miljøbistand under MIFRESTA-rammen. Den miljøbistand, der gives som en del af den danske udviklingsbistand, er ikke omfattet af denne årsberetning, men er beskrevet i Danidas årsberetning.

Lande og metoder i miljøbistanden

Den regionale miljøbistand under MIFRESTA-rammen er koncentreret i to regioner, Sydøstasien og det sydlige Afrika. I alt 16 lande modtager miljøbistand fra Danmark under rammen. Arbejdet med de enkelte lande er delt mellem Danida (Udenrigsministeriet) og Daned (Miljø- og Energiministeriet), således at Danida står for bistanden til de fattigste og mindst udviklede lande og Daned for bistanden til de lande, der er inde i en industriel

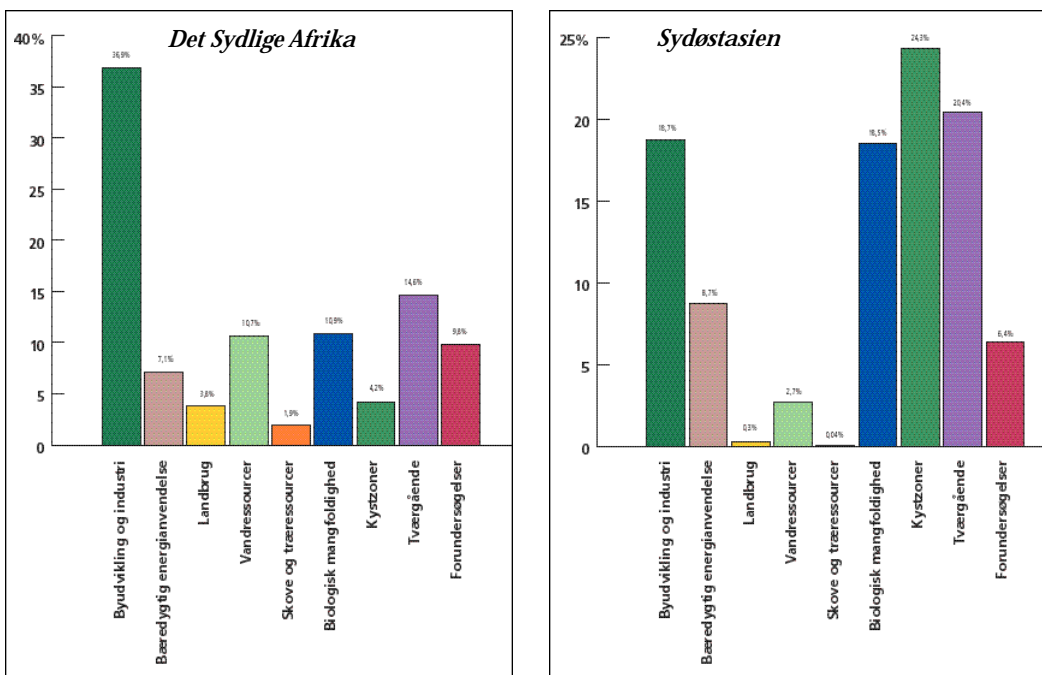
udvikling, mellemindkomstlandene. Desuden administrerer Danida de midler, der er afsat til globale miljøprogrammer (se kapitel 4).

I de fattigste lande hænger miljøproblemerne tæt sammen med fattigdommen. Ødelæggelse af naturen i form af overfiskeri, udpining af landbrugsjorden, skovrydning og ukontrolleret træhugst er resultatet af fattige menneskers kamp for at overleve. Derfor går miljøbistand til de fattigste lande ofte ud på at kombinere miljøbeskyttelse med øgede indtægter for befolkningen.

Danida har i over 30 år administreret den danske bistand til udviklingslandene og i de enkelte lande har Danida mulighed for at skabe sammenhæng mellem miljøbistanden under MIFRESTA og aktiviteterne under den almindelige udviklingsbistand. Danida administrerer miljøbistanden til Angola, Malawi, Mozambique, Tanzania, Zambia og Zimbabwe i det sydlige Afrika. I Sydøstasien yder Danida miljøbistand til Cambodia, Laos og Vietnam under MIFRESTA-rammen.

Mellemindkomstlandene som f.eks. Thailand, Sydafrika og Malaysia står midt i en udvikling med industrialisering og voldsom udbygning af byer og infrastruktur. Mellemindkomstlandene har i stort omfang selv pengene til at bevare miljøet, men miljøbevidstheden halter ofte efter den økonomiske udvikling. Miljøbistanden til disse lande går derfor ud på at skabe forståelse for miljøspørgsmål og nye måder at gøre tingene på blandt andet gennem demonstrationsprojekter, der viser konkrete løsninger på problemerne.

Danmark har selv gennemlevet en industriel udvikling, og har erfaringer med miljøproblemer og deres løsninger. Daned er en del af det danske miljøministerium og har dermed mulighed for at trække på den danske viden

De forskellige indsatsområder i miljøbistanden under Mijø-, Freds- og Stabilitetsrammen 1999.

og ekspertise om miljø, skov og naturforvaltning, energi, vand osv. Danced administrerer miljøbistanden til Malaysia og Thailand i Sydøstasien og til mellemindkomstlandene Botswana, Namibia og Sydafrika i det sydlige Afrika. Desuden administrerer Danced miljøbistanden til de fattige lande Lesotho og Swaziland i det sydlige Afrika på grund af deres geografiske placering og store afhængighed af Sydafrika.

“**Kapacitetsudvikling**” er et nøgleord i miljøbistanden. Det handler om at sætte landene i stand til selv at løse miljøproblemer og forebygge, at der opstår nye. Målet er at motivere de enkelte lande til at passe på miljøet og hjælpe dem med at opbygge kompetence til

at gøre det. Det er ikke nogen lille udfordring, fordi miljøhensynet i årevis har stået i skyggen af ønsket om økonomisk vækst i den 3. verden.

Mange af de fattigste lande, der modtager miljøbistand fra Danmark, har end ikke en lovgivning for vigtige miljøområder, mens andre lande har love og regler, men ingen myndigheder til at føre dem ud i livet. Samtidig er de offentlige administrationer i de fattigste lande ofte svage og plaget af ressourcemangel. Derfor sigter miljøbistanden til disse lande først og fremmest mod at løse basale miljøproblemer og udvikle politikker på miljøområdet. I mellemindkomstlandene er administrationerne stærkere, men planlægning og administration på miljøområdet har hidtil været lavt

prioriteret i disse lande. Landene har selv ressourcer til at gøre noget ved deres miljøproblemer, og miljøbistanden har derfor som mål at styrke forståelsen for miljøet og planlægning og procedurer på området.

Den grundlæggende ide i miljøbistanden er, at Danmark skal støtte en bæredygtig udvikling og hjælpe landene med selv at tage vare på miljøet. Udgangspunktet for miljøbistanden skal være landenes egne prioriteringer og planer. For at sikre sammenhæng og overordnet tilrettelæggelse samarbejder Danida og Danced med landenes regeringer og administrationer. Programmet for miljøbistanden til de enkelte lande er udformet i dialog med landenes regeringer, og aktiviteterne bliver løbende fulgt op blandt andet i programkomiteer og ved årlige landeforhandlinger. Omkring halvdelen af miljøbistanden under MIF-RESTA-rammen ydes som støtte til offentlige institutioner i udviklingslandene.

Samarbejdspartnere i miljøbistanden
Græsrodsorganisationer, uddannelsesinstitutioner, rådgivningsvirksomheder og erhvervsliv i Danmark og i modtagerlandene er vigtige samarbejdspartnere i miljøbistanden. En stor del af bistanden bliver formidlet gennem danske organisationer, institutioner eller erhvervsvirksomheder, og under forespørgselsdebatten i Folketinget i maj måned opfordrede Folketinget til, at disse inddrages endnu mere i arbejdet.

De folkelige organisationer (NGO'erne) udgør både i Danmark og i de enkelte modtagerlande en markant samarbejdspartner i miljøbistanden. Over miljøbistanden gives der både støtte direkte til udenlandske NGO'er og til samarbejder mellem danske og udenlandske organisationer. I 1999 modtog danske organisationer som f.eks. Ibis, CARE Danmark, Danmarks Naturfredningsforening,

WWF, Folkekirkens Nødhjælp og Organisationen for Vedvarende Energi støtte til aktiviteter under miljøbistanden.

Uddannelses- og forskningsinstitutioner i Danmark og i udviklingslandene er en tredje vigtig samarbejdspartner. I 1999 fortsatte Danced sin støtte til de to konsortier DUCED I&UA og DUCED SLUSE. Begge konsortier er et samarbejde mellem danske universiteter. DUCED I&UA står for Danish University Consortium for Environment and Development – Industry and Urban Areas og skal være med til at fremme uddannelse og forskning om miljø i forbindelse med industri og byer. Konsortiet omfatter Aalborg Universitet, Handelshøjskolen, Danmarks Tekniske Universitet, Arkitekt-skolen og Roskilde Universitetscenter. DUCED SLUSE (Sustainable Landuse and Natural Resources Management) skal være med til at fremme uddannelse og forskning i bæredygtigt skov- og landbrug og forvaltning af naturressourcer. DUCED SLUSE omfatter Københavns Universitet, Roskilde Universitetscenter og Den Kgl. Veterinær- og Landbohøjskole. Med støtte fra Danced er der etableret lignende samarbejder mellem universiteter i det sydlige Afrika, i Thailand og i Malaysia.

Også Danidas forskellige former for støtte til forskningsområdet er med til at øge ressourcebaseren. Det gælder blandt andet programmet for styrkelse af modtagerlandenes forskningskapacitet i samarbejde med danske forskningsinstitutioner (ENRECA), Rådet for Ulandsforskning, Frøpatologisk Institut, Dansk Bilharziose Laboratorium og Danidas Skovfrøcenter.

Konsulent- og rådgivningsfirmaer. Meget af den danske miljøviden ligger i de danske konsulent- og rådgivningsfirmaer, og en stor del af miljøbistanden bliver kanaliseret gennem dem. Danske konsulentfirmaer og dan-

På tur i mangroveskoven, Thailand. Beskyttelse, bæredygtig udnyttelse og genopretning af mangrove-skove er et emne for en række af Danmarks miljøprojekter.

ske producenter har mulighed for at byde på opgaver i forbindelse med miljøbistanden. Danida og Danced definerer i samarbejde med modtagerlandene kommende projekter, hvorefter opgaverne udbydes i licitation. Retningslinier for udbud findes på Danidas og Danceds hjemmesider, og desuden indeholder Danceds nyhedsbrev løbende lister over projekter i udbud i de enkelte Danced-lande. Danida har en lang og god erfaring med inddragelse af og samarbejde med rådgivningsvirksomheder og ressourcenasen i bistandsarbejdet. Udover det kommercielle samarbejde med virksomheder og organisationer, har Danida mulighed for at bidrage til en styrkelse af ressourcenasen blandt andet gennem føl-ordninger for ansatte i konsulentvirksomheder og JPO-ordningen med unge danskere i især internationale organisationer. Også Danced har føl-ordningen

Samarbejdet med danske producenter koncentrerer sig om nøgleordene partner-

skab og overførsel af know-how. Danceds bistand omfatter ikke direkte investeringer, og med miljøbistandens generelle vægt på kapacitetsopbygning har bistanden ikke ført til de store indkøb hos danske virksomheder. En gruppe under Det rådgivende udvalg for miljøbistand til udviklingslandene så i 1998 på Danida og Danceds muligheder for at inddrage danske producenter yderligere i miljøbistanden. I sin afsluttende rapport slår gruppen fast, at der er meget gode muligheder for at inddrage producenterne, men at det kun er sket i begrænset omfang. Rapporten indeholdt en række forslag, som Danced og Danida har arbejdet videre med.

Erhvervsvirksomheder i de enkelte lande er også samarbejdspartnere i miljøbistanden. Der kan f.eks. være tale om støtte til virksomheder, der vil indføre renere teknologi eller støtte til kampagner om arbejdsmiljø. Desuden sigter miljøbistanden mod at etablere partnerskaber mellem danske og lokale virk-

somheder. I den forbindelse har Danced etableret Partnership Facility Programme, et program, der støtter samarbejde mellem danske virksomheder og virksomheder i Thailand og Malaysia.

I forbindelse med den danske udviklingsbistand yder Danidas Privat Sektor-program støtte til kontakter mellem danske virksomheder og virksomheder i en række udviklingslande.

Bilag 5 viser fordelingen af miljøbistanden på samarbejdspartnere.

Det skete i 1999

I 1999 kunne miljøbistanden fejre fem-års jubilæum. Tiden var inde til at trække linierne op og fremlægge visioner for fremtiden. Der kom nye ansigter til i årets løb. Jan Trøjborg (S) afløste Poul Nielson (S) som udviklingsminister, og der kom et nyt rådgivende udvalg for miljøbistanden. Men først og fremmest blev 1999 året, hvor samtlige partier i Folketinget bakkede op om miljøbistanden, og hvor Rigsrevisionen afgav sin beretning om samme.

I februar måned diskuterede Folketinget fremtid og visioner for det, der på det tidspunkt stadig hed Miljø- og Katastroferammen. Debatten var bred og handlede først og fremmest om bistanden i forbindelse med katastrofer. I begyndelsen af maj måned tog Folketinget endnu en gang emnet op under en forespørgselsdebat, denne gang med fokus på miljødelen af MIFRESTA. Debatten drejede sig om den samlede miljøindsats under MIFRESTA og altså både om miljø samarbejdet med udviklingslandene og samarbejdet med Arktis og Østeuropa. Som afslutning på debatten stemte samtlige partier for en vedtagelse, der bekræfter rammen for miljøbistanden og fordelingen af den.

Folketingets forespørgselsdebat i maj endte

altså med en samlet opbakning til miljøbistanden. Knap så entydig var Rigsrevisionens beretning, der blev offentliggjort i november. Beretningen indeholder både ros og ris til miljøbistanden, og dens anbefalinger er blevet taget til efterretning i både Danida og Danced. På sit møde i december 1999 sammenfattede Det rådgivende udvalg sine kommentarer til beretningen og til dens konklusioner i et brev til udviklingsministeren og miljø- og energiministeren.

Rigsrevisionens beretning med bilag vil blive udgivet i løbet af foråret 2000.

Det rådgivende udvalg for miljøbistand til udviklingslandene har til opgave at rådgive de to ministre på området om miljøbistanden f.eks. i forbindelse med strategier, evalueringer og information. I februar 1999 blev et nyt rådgivende udvalg udpeget efter at udvalgets første tre-årige periode udløb med udgangen af 1998. Det rådgivende udvalg blev udpeget af udviklingsministeren og miljø- og energiministeren. Udvalget holdt fire møder i årets løb. Ud over løbende sager diskuterede udvalget i løbet af året dels formidling og forankring af miljøbistanden i Danmark, dels udvalgets egen rolle nu og i fremtiden og dels den regionale tilgang til miljøbistanden. Beretning fra Det rådgivende udvalg for miljøbistanden findes i bilag 1 og oversigt over udvalgets medlemmer i bilag 2.

Information og oplysning

Både i fællesskab og hver for sig udgiver Danida og Danced publikationer om den danske miljøbistand. En liste over publikationerne findes i bilag 9. Derudover udgiver begge institutioner løbende informationer om miljøbistanden.

Danida udsender nyhedsbrevet DanidAvisen, der orienterer bredt om projekter, landeforhandlinger og bevillinger, herunder også om miljøbistand under MIFRESTA-rammen. Desuden indeholder Danidas magasin Udvikling

Ved vejen i det nordlige Namibia.

jævnligt artikler om miljøproblemer og miljøbistand. På Udenrigsministeriets hjemmeside findes informationer om Danidas miljøbistand under MIFRESTA-rammen såvel som oplysninger om den generelle udviklingsbistand under u-landsrammen.

Danced udsender sit eget nyhedsbrev om miljøbistand til udviklingslandene og bidrager desuden til nyhedsbrevet Miljøbistand, der udgives af Miljøstyrelsen og som også orienterer om miljøbistand til Østeuropa og Arktis. Miljøbistand kommer som indstik i Miljøstyrelsens magasin MiljøDanmark. I 1999 lancerede Danced sin hjemmeside, der først og fremmest henvender sig til Danceds samarbejdspartnere. Siden indeholder blandt andet

Danceds manualer, strategier og procedurer, tidligere numre af Danceds nyhedsbrev og licitationer.

Tilskud til information. Ved årsskiftet 1999/2000 lancerede Danced en ordning for tilskud til informations- og oplysningsaktiviteter om miljøproblemer og -projekter i udviklingslandene. Danida har gennem en årrække haft lignende tilbud via Danidas Oplysningsbevilling og rejsestipendiat, men i år 2000 administrerer Danida desuden en ekstrabevilling på 2 mio. kr. til oplysning om miljøprojekter. Ansøgningsskemaer og regler for tilskud fås ved henvendelse til Danida og Danced eller på deres hjemmesider.

KAPITEL 2: SYDØSTASIEN

Kombinationen af stor befolkningstæthed, hurtig industrialisering og vækst i byerne samt udbredt fattigdom er de alvorlige udfordringer for miljøet i Sydøstasien. Skønt der er store økonomiske forskelle mellem landene, har de en række miljøproblemer til fælles: Overudnyttelse af naturressourcerne, truede vandressourcer og hastig vækst i byerne.

Den stærke økonomiske vækst i regionen gennem de seneste 10 år har øget problemerne med forurening af luft og vand, energiforbrug og stigende mængder affald.

Landene i Sydøstasien er kun langsomt ved at komme over den økonomiske krise, som ramte regionen i 1997. Selvom den negative økonomiske udvikling synes at være vendt, vil det tage mange år at overvinde de sociale konsekvenser af krisen, som også har indvirket på miljøet.

Nedgangen i byggeri og produktion har tvunget folk til at søge andre indtjeningsmuligheder, og det har ført til et yderligere pres på naturen, som i forvejen lider under skovrydning, uhensigtsmæssige dyrkningsmetoder og overudnyttelse af kystområderne f.eks. ved stærkt forurenende rejedambrug og rydning af mangrove skov.

Krisen har afsløret de asiatiske økonomiers sårbarhed. Behovet for at omstrukturere de finansielle markeder, indføre mere demokratiske og gennemsigtige regeringsformer og for etablering af en vis form for socialt sikkerhedsnet for befolkningen i de enkelte lande, er blevet åbenbart. Det er også blevet klart, at et tættere regionalt og internationalt samarbejde ville kunne have reduceret landenes sårbarhed over for krisen.

I Sydøstasien samarbejder Danida med Cambodia, Laos og Vietnam, mens Danced samarbejder med Malaysia og Thailand.

Det rådgivende udvalg for miljøbistand til udviklingslandene rejste i november 1999 til Sydøstasien og besøgte projekter i Vietnam og Thailand.

I sin rapport om turen slår udvalget blandt andet fast at, "et vellykket regionalt samarbejde kræver stærke nationale institutioner, og at disse i vid udstrækning er fraværende i de fattige lande i Sydøstasien. Udvalget finder, at det er vigtigt fortsat at støtte regionalt samarbejde, hvor det er muligt, og hvor landene prioriterer det. Dette kan bl.a. ske ved, at man fortsætter udbygningen af konkret erfaringsudveksling på projektniveau og støtter netværksdannelser mellem f.eks. NGO'er og universiteter".

Udvalgets rapport indeholder en række anbefalinger til det fortsatte arbejde i Sydøstasien. De er blandt andet at Danida og Danced fortsat fokuserer på, at miljøbistanden spiller sammen med de enkelte landes overordnede politik på området, at indsatsen i forbindelse med byer og industri fortsat bliver fremmet og at der sker en styrkelse af erfaringsudvekslingen mellem lande og projekter inden for MIFRESTA-bistanden.

Regionale aktiviteter i 1999

En række regionale aktiviteter blev videreført i årets løb og nye kom til. Regionalt støtter Danmark samarbejder om forvaltning af natur, beskyttelse af kystzoner og mangroveskove, skovbrug og som noget nyt også arbejds miljø.

Bæredygtig naturforvaltning på tværs af landegrænser er målet for et Danida-støttet projekt, der i 1999 gik ind i sin anden fase. Projektet bliver gennemført af Verdensnaturfonden med det formål at øge forståelsen for værdien af en effektiv og bæredygtig naturforvaltning på tværs af landegrænser. Projektet skal bl.a. sikre bevarelsen af biodiversiteten i højt prioriterede områder.

Naturressourcer i bjergområderne omkring Mekong-floden i Laos og Vietnam er emnet for et andet Danida-støttet regionalt projekt, som i 1999 gik ind i sin anden fase. Projektet skal styrke dialogen mellem nationale NGO'er og lokale myndigheder vedrørende miljøplanlægning i grænseområdet mellem Vietnam og Laos med henblik på at fremme en bæredygtig brug af regionens naturressourcer. Projektet gennemføres som et samarbejde mellem Københavns Universitet og Roskilde Universitetscenter og World Resource Institute. Den danske del af projektet består af miljøanalyser af Ca River, som udspringer i Laos og løber gennem Vietnam til det Sydkinesiske hav.

Mangroveskove i Thailand og Malaysia er i fokus i et Danced-støttet samarbejde mellem Biologisk Institut ved Århus Universitet og det sydøstasiatiske forskningscenter Centre for Tropical Ecosystems Research. Projektet skal finde frem til bæredygtige måder at udnytte mangroveskovene på gennem praktisk forskning i udvalgte områder.

I samarbejde med World Conservation Union (IUCN) støtter Danida desuden et projekt, der blandt andet støtter forvaltning af biodiversitet i vådområder. Projektet er et samarbejde mellem Laos og Cambodia.

I forbindelse med skovbrug støtter Danmark to regionale projekter i Sydøstasien. Det ene er et Danida-støttet regionalt skovfrø-projekt, som skal styrke indsatsen omkring frøfor-

syning og træforædling i Laos, Cambodia og Vietnam og bidrage til at gøre disse lande bedre rustet til at udvikle nationale strategier, gennemføre planer og opbygge uddannelser på skovfrøområdet.

Danced støtter det regionale skovbrugscen-ter Regional Community Forestry Training Centre (Recroft) gennem et projekt, der skal udvide og forankre Recrofts aktiviteter, som efteruddannelse af offentligt ansatte og andre, der er involverede i vedligeholdelse og beskyttelse af skovområder, i tæt samarbejde med lokalbefolkningen og under hensyn til deres behov. Projektet omfatter alle lande i Sydøstasien.

Fagbevægelsens Miljøinstitut er titlen på den regionale institution for arbejdsmiljø, som Dansk LO med støtte fra Danced er ved at etablere i Bangkok. Institutet skal fungere som et arbejdsmiljøcenter for fagbevægelsen i Asien og som en ressourcebase for viden, forskning og oplysning om arbejdsmiljøproblemer.

En liste over større regionale projekter i Sydøstasien findes i bilag 6.

Cambodia

Cambodia er efter mere end 20 års borgerkrig et af Asiens fattigste lande. Landets turbulente nyere historie med De Røde Khmers rædselsregime og den efterfølgende vietnamesiske besættelse har medført omfattende sociale, politiske og kulturelle omvæltninger. Siden en ny koalitionsregering under premierminister Hun Sen kom til magten efter de demokratiske valg i november 1998, har den politiske udvikling stabiliseret sig og skabt grundlag for reformer på det økonomiske, administrative og retlige områder. Det vil imidlertid tage mange år at genopbygge Cambodias menneskelige ressourcer og fysisk infrastruktur. Cambodia er rigt på naturressourcer, men en

utilstrækkelig forvaltning og overudnyttelse af landets naturressourcer, især inden for skovbrug, minedrift og landbrug, har haft alvorlige konsekvenser for miljøet. Hertil kommer, at millioner af landminer og ueksploderede bomber gør store dele af landbrugsjorden uanvendelig. Manglende regulering af dambrug, fiskeri og industriudviklingen kombineret med den voksende urbanisering vil ligeledes kunne medføre store miljøproblemer for landet.

Der er en stigende erkendelse af de miljømæssige problemer i landet. Cambodia er det land i Sydøstasien, der i forhold til landets størrelse har det største areal med uberørt natur. I 1993 udlagde Cambodia 23 områder på tilsammen 3,3 mio. ha. eller mere end 18 pct. af landets samlede areal til beskyttede områder. Desuden har Cambodia ratificeret en række internationale miljøkonventioner. Der er indført et relativt omfattende sæt regler for miljømæssig forvaltning i den første femårs udviklingsplan (1996–2000), og en national miljøhandlingsplan blev vedtaget i 1998. Planen udpeger seks tematiske områder, der skal prioriteres i perioden 1998–

2002, 1) skovbrugspolitik, 2) fiskeri og landbrug i Tonle Sap regionen, 3) forvaltning af kystfiskeri, 4) biodiversitet og beskyttede områder, 5) miljørigtig energiudvikling og 6) håndtering af affald fra byer. Men gennemførelsen af handlingsplanen er hæmmet af den svage administrative og forvaltningsmæssige kapacitet, utilstrækkelig lovgivning på miljøområdet, ringe fysisk infrastruktur og pengemangel.

Danida har støttet Cambodia fra 1992 til 1998 med overgangsbestand, koncentreret om genhusning af flygtninge, minerydning, menneskerettigheder, demokrati og valgstøtte. Fra 1993 blev Cambodia også omfattet af Danidas støtte til Mekong Kommissionen.

I maj 1997 blev en aftale om miljømæssigt samarbejde indgået, men som følge af kuppet i juli 1997 blev det videre arbejde med miljøprogrammet indstillet og først genoptaget i februar 1999.

Det skete i 1999

I 1999 har Danida i samarbejde med de cambodianske myndigheder arbejdet med formuleringen af et 5-årigt miljøstøtteprogram (1999-2003). Den danske miljøstøtte til Cambodia skal tilstræbe at forbedre levevilkårene for den fattige befolkning i land- og byområderne gennem en bæredygtig udnyttelse, beskyttelse og forvaltning af naturressourcerne og miljøet. Det forudses, at miljøstøtten vil blive koncentreret inden for tre områder: Lokalt baseret naturressourceforvaltning, uddannelse og oplysning vedrørende bæredygtig udnyttelse af miljøet samt miljøforvaltning af by- og industriudvikling. Sideløbende med formuleringen af det overordnede miljøstøtteprogram blev der i 1999 planlagt og igangsat nye projekter inden for kystzoneforvaltning og skadedyrskæmpelse. Derimod indstillede Danida indtil videre sin støtte til minerydning.

Cambodia

Areal:	181.040 km ²
Befolkning (1997):	10,5 millioner
Årlig befolkningstilvækst (1995-2015):	1,92%
Forventet levealder (1995):	52,9 år
BNP pr. indbygger (1995):	270 US Dollar
Vækst i BNP pr. indbygger (1980-95):	Ikke oplyst
Befolkning i byerne (1995):	20,4%
Befolkningstilvækst i byer (1995-2015):	4,39%
CO ² -udledning pr. indbygger (1995):	0,04 tons
Areal af skov i % af samlet areal:	55,69%
Årlig skovfældning i % af skovareal (1990-95):	1,6%
Årligt tab af mangroveskove (1980-90):	5%

Skoven ryddes i Cambodia.

Støtten til kystzoneforvaltning er en overgangsbevilling forud for igangsættelse af anden fase af en større indsats i kystzoneprovinserne. Projektet støtter udvikling af provinsmyndighedernes kapacitet til at gennemføre naturressourceplanlægning. I projektets første fase er der blandt andet foretaget en kortlægning af kystområdets naturressourcer samt gennemført kurser og seminarer om integreret kystforvaltning.

Skadedyrsbekæmpelse. Der er i 1999 forberedt et projekt til vedvarende støtte til integreret skadedyrsbekæmpelse. Det

er projektets mål på længere sigt at nedbringe brugen af pesticider i Cambodias landbrug.

Minerydning. Det skønnes at der efter 20 års krig og borgerkrig ligger et sted mellem 4 og 6 millioner miner i Cambodia. Danida har tidligere givet tilsagn om at støtte rydning af miner gennem den nationale organisation, Cambodia Mine Action Centre (CMAC). Som følge af kritik af CMAC's forvaltning af donormidlerne er udbetalingen af den danske bistand i lighed med en række andre donoreres bistand foreløbig blevet udsat, indtil der er

opnået sikkerhed for, at organisationen har opfyldt de krav, som donorkredsen har fastlagt.

En liste over større Danida-projekter i Cambodia findes i bilag 6.

Laos

Det bjergrige Laos er et af de fattigste lande i Sydøstasien. Over halvdelen af befolkningen får ikke dækket de grundlæggende behov for mad, bolig og uddannelse. I 1975 blev det tidligere kongedømme styrtet af den kommunistiske oprørsbevægelse, Pathet Lau, der har regeret landet siden. Fra midten af 1980'erne har Laos søgt at omstille økonomien fra socialistisk planøkonomi til en markedsbaseret økonomi, og landet har i de senere år gennemført en betydelig politisk og økonomisk åbning mod omverdenen.

Laos har stadig store områder med værdifuld skov og mange dyrearter, men fattigdom og befolkningstilvækst lægger et stort pres på skovene, som belastes af svedjebrug og ukontrolleret tømmerhugst. Eksport af tømmer er landets største indtægtskilde.

Mekong-floden forsyner landet med elektricitet og vand til kunstvanding, og er desuden en vigtigt kilde til føde – fisk og andre ferskvandsdyr. Vandet er imidlertid truet af forurening fra den voksende befolkning og fra industri. Størstedelen af Mekong-flodens vand løber til i Laos, og derfor har landets forvaltning af vandressourcer og vådområder stor betydning for de lande – Cambodia, Thailand og Vietnam – der ligger længere nede af floden.

Problemer i forbindelse med industri, minedrift og byudvikling er stadig forholdsvis små, men de forstærkes af den økonomiske vækst, som Laos har oplevet gennem de senere år. Krav om mere energi og en intensiveret

udnyttelse af landets mineralforekomster for at forbedre økonomien vil sætte landets naturressourcer under yderligere pres.

Flere hidtil ukendte dyrearter og ikke mindst mange nye plantearter forventes at blive fundet i de næste årtier.

I dalene nær den vietnamesiske grænse udgør ueksploderede bomber en alvorlig fare for lokalbefolkningen. Derfor er en systematisk bomberydning i mange områder en nødvendig forudsætning for udnyttelse af de naturlige ressourcer.

Regeringen i Laos er opmærksom på miljøproblemerne, men på grund af fattigdom og en svag administration er det begrænset, hvad der lokalt kan gøres for at afhjælpe og forebygge nye miljøproblemer.

I maj 1997 underskrev Laos og Danida en aftale om miljøsamarbejdet. Aftalen udpeger tre indsatsområder for miljøbistanden: Forvaltning af naturressourcer, udvikling af byer og industri samt kapacitetsudvikling og oplysning inden for miljøområdet. Tidligere er der blandt andet givet støtte til minerydning, forvaltning af naturressourcer og fredede naturområder.

Det skete i 1999

En ny miljølov og en industrilov er for nyligt blevet vedtaget, hvilket giver håb om en forbedret ramme for miljøindsatsen i Laos. I løbet af året har Danida været i tæt dialog med de laotiske myndigheder og andre interessegrupper om fastlæggelsen af rammerne for et program for Danidas miljøindsats i landet. Miljøstøtteprogrammet forudses at blive godkendt af de laotiske myndigheder og Danida i midten af 2000. Miljøstøtten vil i fremtiden i højere grad fokusere på aktiviteter til demonstration af ny miljøteknologi og forbedrede dyrkningsmetoder. En større andel af støtten planlægges givet til aktiviteter i provinserne.

Sideløbende med denne programmering af miljøstøtten blev der i 1999 iværksat nye projekter i forbindelse med kapacitetsopbygning i offentlige institutioner og vandmiljø.

Kapacitetsopbygning. På nationalt plan er igangsat et større projekt til styrkelsen af kapaciteten i fire offentlige institutioner: a) Komiteen for private investeringer og internationalt samarbejde, b) Styrelsen for viden-skab, teknologi og miljø, c) Industri- og kuns-thåndværksministeriet, og d) Land- og skov-brugsministeret. Projektets formål er at fremme en bæredygtig forvaltning af natur-ressourcerne og miljøvenlig udvikling af land- og skovbrug samt industri.

Foruden generel kapacitetsopbygning bidra-ger projektet med at forbedre koordinationen og overvågningen af bistanden til miljø- og naturforvaltning, introduktion af miljøvenlig industriudvikling og renere teknologi til pro-duktion samt til at forbedre forvaltningen af afvandsområder i højlandet.

Vandmiljø. Laos har netop bygget et nyt forskningscenter for vandmiljø. Danida støt-ter den fortsatte styrkelse af centrets menne-skelige ressourcer, udviklingen af forsknings-

planer og rådgivning med hensyn til fremtidi-ge politikker for forvaltning af landets fersk-vandsressourcer.

Sideløbende med igangværende og kom-mende større projekter er der også påbe-gyndt en række mindre projekter. Disse omfatter videreuddannelse i miljøvenlig areal-anvendelse inden for land- og skovbrug for ansatte i central- og provinsadministrationen, støtte til en international konference om bæredygtig udvikling af naturparker og støtte til integreret skadedyrsbekæmpelse med mindsket brug af pesticider.

Der er indledt en tæt dialog med Danced i Thailand om biologisk mangfoldighed og tv-og radioformidling af miljøbeskyttelse for yngre aldersgrupper.

En liste over større Danida-projekter i Laos findes i bilag 6.

Malaysia

Jungler og sumpskove, mangrover og højmo-ser, Malaysia er et af de lande i verden, der har flest plante- og dyrearter. Men det er samtidig et land, der i mange år har haft en udvikling med økonomisk vækst og industrialisering og dermed også voksende problemer med rovdrift på naturen og forurening. Den store miljømæssige udfordring for Malaysia er på den ene side at fastholde den økonomiske vækst, og på den anden side at beskytte den enestående natur.

Danceds indsats i Malaysia er koncentreret om byudvikling, industri, energi og biodiver-sitet. Geografisk er der givet prioritet til del-staterne Sabah og Sarawak på Borneo.

Malaysias økonomi er overvejende baseret på eksport til oversøiske markeder, og derfor blev landet ikke ramt så hårdt af den økono-miske nedtur i Asien i 1997 som f.eks. nabo-landene Thailand og Indonesien. Siden har

Laos

Areal:	236.800 km ²
Befolkning (1997):	5,2 millioner
Årlig befolkningstilvækst (1995-2015):	2,75%
Forventet levealder (1995):	52,2 år
BNP pr. indbygger (1995):	350 US Dollar
Vækst i BNP pr. indbygger (1980-95):	Ikke oplyst
Befolkning i byerne (1995):	20,7%
Befolkningstilvækst i byer (1995-2015):	5,13%
CO ₂ -udledning pr. indbygger (1995):	0,07 tons
Areal af skov i % af samlet areal:	53,88%
Årlig skovfældning i % af skovareal (1990-95):	1,2%

økonomien været inde i et behersket opsving med en vækst på mellem 3 og 5 pct. årligt. Men den økonomiske udvikling er præget af forsigtighed, og det påvirker miljøet på forskellige områder. På energiområdet har det vist sig i et ønske om besparelser og alternativer til de nuværende energikilder, der ud over at belaste miljøet også tynger økonomisk. I forbindelse med Danceds samarbejde med det private erhvervsliv betyder den økonomiske forsigtighed blandt andet, at de malaysiske virksomheder er tilbageholdende med at kaste sig ud i projekter, der ikke er forbundet med en direkte økonomisk gevinst. På den generelle plan betyder den forsigtige økonomiske kurs, at regeringen ikke har afsat flere ressourcer til miljøområdet. Der har dog heller ikke været tale om nedskæringer, som på en række andre områder.

I november 1999 var der valg i Malaysia. Den nationale regering blev siddende, men magtbalancen blev ændret i en række delstater. I forhold til Danceds aktiviteter har valget ikke haft større betydning.

Danced har haft aktiviteter i Malaysia siden

Malaysia	
Areal:	329.750 km ²
Befolkning (1997):	21 millioner
Årlig befolkningstilvækst (1995-2015):	1,66%
Forventet levealder (1995):	71,4 år
BNP pr. indbygger (1995):	3.890 US Dollar
Vækst i BNP pr. indbygger (1980-95):	3,99%
Befolkning i byerne (1995):	53,6%
Befolkningstilvækst i byer (1995-2015):	2,74%
CO ² -udledning pr. indbygger (1995):	5,28 tons
Areal af skov i % af samlet areal:	47,09%
Årlig skovfældning i % af skovareal (1990-95):	2,4%
Årligt tab af mangroveskove (1980-90):	32%

1994. I den periode har landet vedtaget en række love på miljøområdet blandt andet en lov om beskyttelse af landets mangfoldighed af dyr og planter (1997). Samtidig er der stigende folkelig miljøbevidsthed i Malaysia. Det kan mærkes i pressen, som med jævne mellemrum tager landets miljøproblemer og politik under behandling, og det kan ses af de folkelige initiativer som dukker op rundt om i landet.

I forbindelse med miljøbistanden til Malaysia samarbejder Danced med den offentlige administration men støtter også lokale initiativer i forbindelse med genbrug, affaldssortering, lokalplaner, rettigheder til lokale naturressourcer, bæredygtig udnyttelse osv.

Danceds indsats i Malaysia er aftalt mellem Malaysias regering og Danced i programmet for samarbejdet i 1999 til 2001. Den overordnede ramme for indsatsen er udstukket efter Malaysias egen miljøpolitik og prioriteringer på området. Danceds aktiviteter omfatter både korte projekter som afholdelse af workshops eller støtte til formulering af politik på et givent område og længerevarende støtte til opbygning af nye universitetsuddannelser, indførelse af renere teknologi i industrien, naturforvaltning, vandkvalitet, virksomhedsrådgivning, bæredygtig udnyttelse af kyst- og skovområder m.m.

Via sit Partnership Facility Programme (PF) støtter Danced samarbejder mellem danske og malaysiske virksomheder. I 1999 omfattede PF-programmet tre partnerskaber. Det drejede sig om produktion af kedler til afbrænding af affald fra henholdsvis træ- og palmeolieindustrien samt anvendelse af et miljøinformationssystem til registrering og vurdering af forureningskilder.

Det skete i 1999
1999 blev præget af mange aktiviteter på det

Energi er Danceds nye indsatsområde i Malaysia, og det kan få stor betydning både økonomisk og for miljøet.

grønne område og af aktiviteterne i forbindelse med energi, som er det nye indsatsområde i miljøbistanden til Malaysia. Et tredje punkt i årets miljøbistand blev spørgsmålet om økonomi som redskab i miljøpolitik, det er overskriften for et nyt projekt, men samtidig et udgangspunkt for andre.

Det grønne område har siden begyndelsen på det dansk-malaysiske miljø samarbejde været et af indsatsområderne. Begrebet dækker over projekter i forbindelse med beskyttelse af dyre- og plantearter, bæredygtigt skovbrug, forvaltning af kystområder og beskyttelse og forvaltning af vandressourcer.

1999 bød på en helt ny udvikling på det grønne område. Med støtte fra Danced har Universiti Malaysia Sarawak på Borneo etableret en ny uddannelse i bæredygtig naturforvaltning. I første omgang skal der uddannes 50 studerende i løbet af en tre-års forsøgsperiode. Uddannelsen er blevet udviklet i samarbejde mellem Universiti Malaysia Sarawak og en række danske universiteter i det Danced-støttede universitetssamarbejde DUCED SLUSE (Danish University Consortium for Environment and Development - Sustainable Landuse and Natural Resources Management). Siden oprettelsen af DUCED SLUSE i 1998 har Danced støttet arbejdet med at etab-

Energi i Malaysia – første skridt mod bæredygtighed

“Elektrisk lys, computere, air condition, industri ... Skal vi opgive alt dette? Næppe. Så måske skal vi bare blive ved med at lukke drivhusgasser ud og sige Fanden tage verden og vores børns fremtid? Det ser ud til at være, hvad Malaysia gør. Men der er faktisk et alternativ til at udlede flere og flere drivhusgasser. Vi gør bare ikke så meget ved det”.

Citatet stammer fra den malaysiske avis The Star, der i sommeren 1999 i et særligt tillæg tog fat på landets energipolitik, som i årevis har været ensbetydende med et stigende forbrug af olie, kul, gas og vand.

Men noget tyder på, at billedet er ved at ændre sig. For første gang er der et bredt politisk ønske om at få alternative løsninger på energiområdet med i den kommende malaysiske femårs plan (Eight Malaysia Plan 2001-2005). I 1999 har Danced støttet denne udvikling, og har blandt andet bidraget med håndgribeligt indhold til luftige begreber som “energi-effektivitet” og “bæredygtige energikilder”.

Første skridt i støtten til bæredygtig energi i Malaysia var to mindre Danced-projekter, som fra efteråret 1999 til foråret 2000 samlede dokumentation og oplysninger og udarbejdede politiske anbefalinger til den kommende femårs plan. Det ene projekt har i samarbejde med premierministerens kontor skullet levere bidrag til en politik og strategi for alternative energikilder. Det andet projekt har handlet om energibesparelser i industri og erhvervsliv og er blevet gennemført i samarbejde med Malaysias Ministry of Energy, Communications and Multimedia, som står for gennemførelsen af landets energipolitik.

De to projekter har blandt andet sat tal på, hvor meget det vil være muligt for Malaysia at spare – for miljøet og i kolde kontanter:

I løbet af 20 år kan Malaysia reducere sit CO²-udslip væsentligt, hvis blot 5 pct. af elproduktionen bliver baseret på vedvarende energi. For eksempel har landet enorme uudnyttede muligheder, når det kommer til biomasse, som kan udvindes af affald fra palmeolieproduktion og træindustrien. Projektet har dokumenteret, at Malaysia har biomasse-ressourcer til en brændselsværdi på mere end 400 milliarder danske kroner over de næste 20 år, hvis biomassen udnyttes som i Danmark. Hvis Malaysia oveni sparer 10 pct. af energien over en femårs periode, vil landet spare yderligere nogle milliarder kroner og reducere CO²-udslippet med millioner af tons om året.

Hvorfor har Malaysia ikke udnyttet sit enorme potentiale for længe siden? Svaret er muligvis, at der nu som med oliekrisen i Danmark i 1970'erne, skulle en økonomisk øretæve til, før Malaysia for alvor fik øjnene op for problemerne med traditionel energi. Den økonomiske krise i Asien i 1997 ramte også Malaysia. En forsigtig kurs har fået landets økonomi på fode, men med sit nuværende energiforbrug vil Malaysia hvert år være tvunget til at importere stigende mængder energi, og den udgift vil være en bremse på den økonomiske vækst. En fremtid med fortsat økonomisk vækst kræver nye løsninger.

Siden 1998 har Danced været med til at udvikle en energipolitik i samarbejde med Malaysias regering og i dialog med organisationer og andre. Der er i Malaysia bred enighed om, at landets fremtidige energipolitik skal gå to veje. Dels skal der spares på energien og dels skal der udvikles bæredygtige energikilder som alternativ til de fossile brændstoffer, olie, kul og gas, som både er begrænsede hvad angår mængde og belastende for miljøet.

De to energiprojekter er kun første skridt i Danceds støtte til bæredygtig udnyttelse af energi i Malaysia. En række nye projekter er under forberedelse, så en bæredygtig energiproduktion og -udnyttelse kan blive hjulpet på vej og i sidste ende gøre de dystre spådomme fra The Star til skamme. En udtalelse fra Malaysias vice-statsminister Datuk Seri Abdullah Ahmad Badawi til The Star i april 2000 tyder på, at vejen er ved at være banet:

“Den nye politik følger vedvarende energikilder til”... “Skønt vi fortsat vil være afhængige af olie, må vi også være opmærksomme på miljømæssige forhold”.

Høst af oliefrugter til palmeolieproduktion. Under PF-programmet støtter Danced blandt andet udnyttelse af affaldet fra produktionen.

lere lignende samarbejder i sine samarbejdslande, og i 1999 så det malaysiske MUCED SLUSE dagens lys.

Samarbejdet mellem de to SLUSE-konsortier indebærer, at lærere og forskere fra de danske universiteter skal undervise i Malaysia, ligesom lærere herfra vil forelæse for danske studerende.

I 1999 blev der arbejdet med at forberede et lignende malaysisk universitetssamarbejde i forbindelse med byer og industri.

På det grønne område blev der desuden startet projekter i delstaterne Sabah og Sarawak, som er de økonomisk mindst udviklede områder i Malaysia. Til gengæld er det også her, man finder det meste af den oprindelige natur i landet. De nye projekter omfatter blandt andet kapacitetsudvikling i forbindelse med forvaltning af vandressourcer og i forbindelse med naturforvaltning i Sabah, hvor naturen er

under pres på grund af træfældning og plantagedrift.

Et andet projekt er støtte til udarbejdelse af en handlingsplan for de beskyttede naturområder i Sarawak. Danced har gennem en række nuværende og tidligere projekter støttet naturbeskyttelse af de enestående områder i Sabah og Sarawak, og de nye projekter i 1999 falder i tråd med denne støtte.

I forbindelse med det nye landeprogram (1999-2001) søsatte Danced i august 1999 en programmission, som skulle trække linierne på det grønne område op og udvikle nye projektideer. Missionen fandt frem til seks overordnede problemer i forbindelse med en mere bæredygtig udvikling på det grønne område i Malaysia. Blandt andet peger missionen på, at skønt der er ved at blive etableret et system af love på miljøområdet, så mangler de offentlige forvaltninger kapacitet, systemer

Tørvemoseskoven fungerer som en kæmpe-svamp, der holder på vandet fra regntiden. Danced støtter bæredygtig udnyttelse af Malaysias tørvemoseskove.

og rutiner til at håndhæve lovene. Samtidig er arbejdet med love og internationale konventioner på miljøområdet et nationalt anliggende, hvorimod selve forvaltningen af naturområderne sorterer under delstaterne, og der er behov for at fremme samarbejdet mellem de to instanser. Missionen peger dog også på den generelle miljøbevidsthed i befolkningen, inddragelsen af miljøspørgsmål i undervisningen og inddragelsen af offentligheden i planlægningen som positive om end meget nye fænomener. Missionens ideer til nye projekter omfatter også samarbejde med miljø-NGO'er.

Energi er det nye indsatsområde i miljøbi-standen til Malaysia. Efter en indledende stra-

tegimission først på året, planlægning og undersøgelser af ideer til projekter fik energien en flyvende start. I sommeren iværksatte Danced to korte projekter, som skulle levere input til Malaysias kommende fem-års plan i forbindelse med henholdsvis energibesparelser og udviklingen af alternative energikilder, også kaldet det 5. brændsel ved siden af landets energikilder olie, kul, gas og vand. De to indledende projekter vil blive bakket op af flere projekter i forbindelse med Malaysias store potentiale for alternativ energi og energibesparelser. De to projekter er nærmere beskrevet i boksen side 22.

Økonomiske styreredskaber i miljøpoli-

tikken. Det er Malaysias Economic Planning Unit (EPU), en afdeling under premierministerens kontor, der står for den overordnede koordinering af aktiviteterne i miljøsamrådet. Danced har tidligere støttet udvikling af EPU's kapacitet på miljøområdet blandt andet for at få indarbejdet miljøhensyn i den overordnede planlægning. I den sammenhæng indledte Danced i 1999 et nyt projekt, der drejer sig om økonomiske virkemidler i miljøforvaltningen. Projektet skal styrke EPU's kapacitet til at udvikle og evaluere økonomiske politikker og andre økonomiske tiltag og deres sammenhæng med de mål, som Malaysia har på miljøområdet.

En liste over større Danced-projekter i Malaysia findes i bilag 6.

Thailand

Thailands natur og miljø har i årevis været under pres fra industrialisering og stærk byudvikling, og de økonomiske lavkonjunkturer har ikke gjort situationen bedre. Thailands økonomi fik et hårdt knæk ved den økonomiske krise i 1997 og landet lider stadig under følgerne. Skønt økonomien igen er begyndt at vokse, er niveauet fra før 1997 langt fra nået, og det har stor betydning for befolkningen og dermed for miljøet.

Den store udfordring er at sikre en bæredygtig udvikling og forvaltning af landets ressourcer samtidig med den økonomiske vækst, Thailand har brug for.

Den stigende bevidsthed om miljøproblemer i Thailand blev afspejlet i udarbejdelsen af landets femårsplan i 1997. I planen lægges der op til et skift fra den hidtidige fokusering på økonomisk vækst til en bredere tilgang til problemerne, herunder vægt på bæredygtighed i udviklingen og folkelig deltagelse i planlægningen. Samtidig er der en stigende erkendelse af, at en "grøn revolution" baseret på

massive teknologiske input ikke nødvendigvis er løsningen for landets fattige småbønder. Opgøret med forestillingen om økonomisk vækst som det eneste mål for udvikling er også blevet fulgt af en ændret holdning til miljøet. Thailand har en ganske omfattende lovgivning på miljøområdet, men hidtil er håndhævelsen af loven først og fremmest sket gennem kontrol og straf. I dag lægges vægten i stigende grad på at befolkningen inddrages i planlægning og gennemførelsen af projekter på miljøområdet.

De relativt mange folkelige bevægelser på miljøområdet er endnu et tegn på den nye udvikling. Gennem sit samarbejde med lokale miljøorganisationer og Thailands administration støtter Danced folkelig deltagelse i planlægning og miljøforvaltning i en række projekter.

Rammerne for Danceds indsats i Thailand er fastlagt i landeprogrammet for 1998-2001, der udpeger tre indsatsområder: Bæredygtig forvaltning af naturressourcer, bæredygtig udvikling på by- og industriområdet og bæredygtig energi.

Samarbejdet med de thailandske myndigheder koordineres af en Joint Coordination Committee, sammensat af repræsentanter fra Danced og fra en række ministerier, herunder Premierministerens Kontor, Landbrugsministeriet, Indenrigsministeriet, Industriministeriet og Ministeriet for Videnskab, Teknologi og Miljø. Som noget nyt indbød man i 1999 en repræsentant fra NGO-COD til at deltage som observatør i komiteen.

I foråret 1999 foretog Thailands premierminister en regeringsrokade, der betød nye ansigter i nogle af de ministerier, som Danced samarbejder med. Samtidig kom der helt nye samarbejdspartnere til i årets løb blandt andet på energiområdet, hvor Danced indledte et samarbejde med Ministry of Finance om økonomiske styringsinstrumenter.

Danced har haft aktiviteter i Thailand siden 1994 og fra begyndelsen har Thailands miljøorganisationer været en vigtig samarbejdspartner. Det drejer sig først og fremmest om samarbejdet med NGO Coordinating Committee on Development (NGO-COD) en paraplyorganisation for en række miljø- og landbrugsorganisationer. Via NGO-COD støtter Danced lokal forvaltning af naturressourcer. Gennem andre græsrodsorganisationer støtter Danced beskyttelse af biodiversitet, bæredygtig udnyttelse af naturressourcer, rehabilitering af nedslidte landområder osv.

Via sit Partnership Facility Programme (PF) støtter Danced samarbejder mellem danske og thailandske virksomheder, og i 1999 blev de første to indledt. Det ene partnerskab er et samarbejde om vandrensningsteknologi. Det andet er et samarbejde om udvikling af metoder til at indvinde giftige dampe fra benzinslagre. Den økonomiske krise i Thailand har betydet, at de thailandske virksomheder er forsigtige med at investere, hvilket har medført færre partnerships, end man kunne forvente.

Det skete i 1999

Det rådgivende udvalg for miljøbistand til udviklingslandene besøgte i november Thailand og så på projekter i forbindelse med byer og industri, bæredygtig energi samt forvaltning af vand, skove og biologisk mangfoldighed. Desuden så udvalget på det danske samarbejde med thailandske NGO'er. På baggrund af rejsen er udvalget kommet med en række anbefalinger til det fremtidige arbejde. Anbefalingerne vil indgå i det fremtidige arbejde i Thailand.

1999 blev blandt andet præget af arbejdet med at programlægge indsatsen i forbindelse med energi. Men der blev også iværksat nye projekter i forbindelse med spildevand, lokal miljøplanlægning i landdistrikter, universitets-samarbejde og grønne medier.

Bæredygtig energi har været på dagsordenen siden Thailand i 1992 vedtog "Energy Conservation Promotion Act". Loven indeholder en række obligatoriske tiltag for at fremme energibesparelser i industri og bygninger samt en række frivillige tiltag, der skal fremme effektiv energiudnyttelse og vedvarende energi. Gennemførelsen af disse tiltag bliver finansieret af en energisparefond med penge fra beskatning på olieprodukter.

Lovgivningen har givet resultater, men der er flere problemer med at få den til at slå igennem. Dels mangler der kvalificeret arbejdskraft på området, dels forståelse for og viden om mulighederne for at spare energi. Desuden har den økonomiske krise bragt fokus væk fra energiområdet.

Indtil videre har Danceds samarbejde med Thailand på energiområdet været begrænset, men i 1999 besøgte en programmission Thailand for at udarbejde en strategi for det fremtidige samarbejde på området. Efterfølgende iværksatte Danced støtte til to nye projekter på energiområdet.

Det ene projekt skal fremme energibesparel-

Thailand

Areal:	514.000 km ²
Befolkning (1997):	59,2 millioner
Årlig befolkningstilvækst (1995-2015):	0,65%
Forventet levealder (1995):	69,5 år
BNP pr. indbygger (1995):	2.740 US Dollar
Vækst i BNP pr. indbygger (1980-95):	6,33%
Befolkning i byerne (1995):	20%
Befolkningstilvækst i byer (1995-2015):	2,61%
CO ² -udledning pr. indbygger (1995):	3 tons
Areal af skov i % af samlet areal:	22,76%
Årlig skovfældning i % af skovareal (1990-95):	2,6%
Årligt tab af mangroveskove (1980-90):	87%

Fra 1997 til 1999 støttede Danced det lokale miljømedieprojekt Young Green Media. 1999 fik programmet prisen som det bedste ungdomsprogram (15-25 år) i Thailand. Danced støtter det videre arbejde med miljømedier gennem projektet "Medier for miljø".

ser i industri og bygninger blandt andet gennem brancheanalyser, informationsaktiviteter, uddannelsesaktiviteter og forenkling af de administrative procedurer. Projektet bliver gennemført i samarbejde med Bureau of Energy Regulation and Conservation, som er en del af Thailands miljøministerium. Det andet projekt henvender sig til små og mellemstore virksomheder, som hidtil ikke har været omfattet af "Energy Conservation Promotion Act" og muligheden for at få midler fra energisparefonden. Projektet skal støtte National Energy Policy Office i at udvikle en energiledelsesordning. Danmark indførte

for få år siden en lignende ordning og de danske erfaringer vil blive en vigtig del af arbejdet med de små og mellemstore virksomheder i Thailand.

Spildevand. Danced har tidligere støttet spildevandsprojekter i Thailand, og samarbejdet blev udbygget med to nye projekter i 1999. Det ene projekt er støtte til Wastewater Management Authority (WMA), der varetager håndtering af spildevand i provinserne omkring Bangkok, herunder etablering og drift af anlæg, håndtering af afgifter og spildevandsbehandling. WMA blev oprettet i 1995 og pro-

En stor del af Danceds støtte til forvaltning af naturressourcer går gennem græsrodsorganisationer i Thailand.

jektet skal udover generel kapacitetsudvikling støtte det konkrete arbejde med 30 spildevandsanlæg.

Det andet projekt handler om industriområdet Samut Prakarn sydøst for Bangkok, hvor der for tiden bygges et spildevandsanlæg, der skal rense spildevand for 600.000 personer og 4.000 industri anlæg. Danced har støttet forberedelserne til spildevandsanlægget. Dette nye projekt skal støtte udviklingen af spildevandsafgifter bygget på princippet om, at

forureneren betaler. Erfaringerne fra Samut Prakarn skal senere kunne anvendes i lignende projekter andre steder i Thailand.

Lokal miljøplanlægning i landdistrikterne er blevet mere presserende efter den økonomiske krise i 1997. Titusinder af mennesker har mistet deres arbejde i byggeriet eller industrien, og mange af dem er rejst til landdistrikterne i deres søgen efter et udkomme. Det øger presset på naturen på landet, og

Naturressourceforvaltning i landsbyerne

Thailands økonomiske udvikling gennem de seneste 20-30 år er i vid udstrækning sket på bekostning af en overudnyttelse af landets naturressourcer. Det har skabt et voldsomt pres på lokalsamfundene i landområderne, hvor livsbetingelserne er direkte afhængige af naturressourcerne. I Thailand har et stigende antal folkelige organisationer igennem de senere år sat fokus på nødvendigheden af en større demokratisering og folkelig deltagelse i forvaltningen af landets naturressourcer. I Danmark har erfaringerne vist, at inddragelsen af lokalbefolkningerne og de folkelige organisationer spiller en væsentlig rolle i samfundsudviklingen, både generelt og i forbindelse med den fysiske planlægning og forvaltning.

På den baggrund indledte Danced i januar 1996 et samarbejde med den thailandske græsrodsorganisation NGO-COD, (NGO Coordinating Committee on Development), en thailandsk paraply-organisation, der omfatter over 200 NGO'er i hele Thailand.

Det er projektets hovedformål at styrke den folkelige deltagelse i miljø- og naturressourceforvaltningen i Thailands landområder gennem kapacitetsudvikling hos de involverede lokalsamfund og lokale folkelige organisationer. Projektet bliver gennemført i en række delprojekter, der skal skabe grundlag for en langsigtet forvaltning af de lokale miljø- og naturressourcer. Delprojekterne er bygget op om en vekselvirkning mellem på den ene side introduktion af bæredygtige landbrugs-, skovbrugs- og fiskerimetoder og på den anden side netværksdannelse, organisering af lokalbefolkningen og styrkelse af dialogen med de lokale og centrale myndigheder.

For tiden bliver der under samarbejdet gennemført fire delprojekter: Delprojektet "Oplandsforvaltning i Nordthailand" omfatter ca. 40 landsbysamfund i Chiang Mai-området, delprojektet "Bæredygtig naturressourceforvaltning i Nordøstthailand" omfatter ca. 100 mindre landsbyer i Khon Kaen-området, delprojektet "Forvaltning af floddelta i Sydthailand" omfatter 12 landsbysamfund i Songkhla-området og delprojektet "Kystzone- og floddalsforvaltning i Sydthailand" omfatter ca. 3800 fiskerfamilier i Songkhla-området.

Hovedaktiviteterne i projekterne er at opbygge kapacitet hos de lokale målgrupper på en række områder. Det drejer sig blandt andet om kortlægning og udarbejdelse af lokale planer for arealanvendelse, udarbejdelse og gennemførelse af træningsprogrammer for ressourceforvaltning, herunder f.eks. økologisk jordbrug og opdræt af fiskeyngel, naturgenopretning, herunder genplantning af skov, organisering med fokus på netværksdannelse og erfaringsudveksling såvel inden for som uden for de direkte involverede befolkningsgrupper, bevidstgørelse og uddannelse med særlig vægt på borgerrettigheder og formelle beslutningsprocesser bl.a. med henblik på et udvidet samarbejde med de lokale myndigheder.

Projekterne bliver gennemført i samarbejde med såvel lokale og regionale myndigheder som relevante ministerier, herunder Landbrugsministeriet og Indenrigsministeriet. En dansk-thailandsk projektstyringskomité varetager den overordnede koordinering og styring af projektet.

Projektets strategi er blevet aktualiseret af hensigterne i den thailandske regerings seneste femårsplan (1997-2001) samt landets nye grundlov (1997). Disse fremhæver decentralisering og styrket borgerinddragelse i bl.a. lokal miljø- og naturressourceforvaltning som særskilte mål, bl.a. med lokal selvforsyning for øje. Der er hermed skabt nye formelle rammer for lokalsamfundenes rettigheder og muligheder for lokal forvaltning af naturressourcerne.

Endvidere har den økonomiske krise i Sydøstasien, som ramte Thailand i midten af 1997, øget behovet for at iværksætte udviklingsinitiativer i landområderne, hvortil en betydelig del af befolkningen fra de store byer er rejst tilbage på grund af nedgangen i beskæftigelsen.

På den baggrund indgik Danced i 1998 aftale om en 4-årig fortsættelse af projektet.

Både affaldsindsamling og overvågning af floder og vandløb er emner for Danceds indsats i Thailand.

behovet for en bæredygtig planlægning og forvaltning. Danced støtter lokal forvaltning af naturressourcer gennem en række projekter med græsrodsorganisationer og offentlige myndigheder, og i 1999 indledte Danced to nye projekter på området. "Changwat Action Plans" er den engelske titel på det ene projekt. Changwat betyder provins på thai, og projektet skal styrke miljøplanlægningen på

provinsniveau og samtidig inddrage offentligheden i planlægningen. Changwat-projektet er koncentreret i provinserne Khon Kaen og Chayaphum.

Det andet projekt drejer sig om de såkaldte TAO'er (Tambon Administrative Organizations), som er det mest decentrale led i Thailands administration. Den lokale miljø- og naturressourceforvaltning i Thailand sorterer

under TAO'erne, men der er stort set ingen af dem, der har miljø- eller naturressourceforvaltning med i deres udviklingsplaner. Projektet skal udvikle kapaciteten hos TAO'erne gennem uddannelse af personale og etablering af administrative enheder for naturressourceforvaltning i de involverede TAO'er. Også dette projekt lægger op til en øget inddragelse af befolkningen i planlægningen blandt andet ved at etablere komiteer for naturressourceforvaltning med repræsentanter for lokalsamfundene. Projektets aktiviteter er koncentreret i Mae Chaem-distriktet i det nordlige Thailand.

Arbejdet med TAO'erne bakkes op af et mindre Danced-støttet projekt, som stiller et beløb til rådighed for mindre lokale projekter i forbindelse med miljø og forvaltning af naturressourcer, hvor formuleringen og planlægningen sker med inddragelse af offentligheden.

To thailandske universitetssamarbejder så dagens lys i 1999. Det drejer sig om to universitetskonsortier, der skal arbejde med forskning og undervisning i henholdsvis miljøproblemer i byer og industri og med bæredygtig forvaltning af naturressourcer. De to konsortier, TUCED (Thai University Consortia on Environment and Development) I&UA (Industry & Urban Areas) og TUCED SLUSE (Sustainable Landuse and Natural Resources Management) vil komme til at arbejde tæt sammen med de danske universitetskonsortier, DUCED I&UA og DUCED SLUSE, der i 1998 blev etableret med støtte fra Danced.

Medier for Miljø er den danske titel på et projekt, der fortsætter Danceds støtte til Thai Worldview Foundation (TWF). Siden 1997 har Danced støttet TWE der producerer radio og tv om miljø og bæredygtighed. Første del af støtten gik til at styrke TWF's kapacitet og uddanne personalet. Under anden del af støt-

ten skal der produceres og sendes en række miljøprogrammer, med fokus på almindelige menneskers holdninger og livsstil.

En liste over større Danced-projekter i Thailand findes i bilag 6.

Vietnam

Vietnam er et af verdens tættest befolkede lande. De seneste år har landet haft økonomisk vækst og en betydelig industriel udvikling, men det vigtigste erhverv er stadig landbrug. Ris er den vigtigste afgrøde, koncentreret i Mekong-flodens delta i syd og den Røde Flods delta i nord.

Vietnam er rigt på naturressourcer, har en stor biologisk mangfoldighed, frugtbare floddeltaer og en lang kystlinje. Men befolkningstilvæksten har sammen med den økonomiske vækst ført til voldsomt pres på naturen, som giver sig udslag i afskovning, overfiskeri, udpining af landbrugsjorden og forurening af vandløb. Omkring 30 pct. af landets areal er miljømæssigt nedslidt.

Der er stigende bevidsthed om miljøproblemerne. Vietnams regering har taget flere vigtige initiativer med henblik på at basere den fortsatte økonomiske udvikling på et bæredygtigt og miljøvenligt grundlag. Landet var i 1986 et af de første lande i Sydøstasien, der udarbejdede egentlige miljøhandlingsplaner, og i 1994 blev der vedtaget en miljølov. Til loven hører en bekendtgørelse, der giver myndighederne vidtrækkende beføjelser til miljøbeskyttelse, og foreskriver konkrete sanktioner i forbindelse med overtrædelser. De vietnamesiske myndigheder mangler imidlertid den fornødne kapacitet til at kunne koordinere og integrere miljøhensyn i den offentlige forvaltning og planlægning, hvilket hindrer effektiv gennemførelse af en efter forholdene i øvrigt veludbygget miljølovgivning. **Danida** har siden 1993 haft Vietnam som pro-

gramsamarbejdsland for dansk udviklingsbistand, hvor indsatsen er koncentreret om støtte til sektorerne fiskeri, vand og landbrug. Bistanden er koncentreret i 10-12 provinser og om national kapacitetsopbygning. Siden 1997 har landet tillige modtaget miljøbistand under MIFRESTA-rammen. Miljøbistanden supplerer og støtter aktiviteterne under udviklingsbistanden navnlig i provinserne Hghe An, Ha Tinh og Soc Trang. I tæt dialog med de vietnamesiske myndigheder blev der i løbet af 1998-1999 gennemført en omfattende programmering af miljøbistanden til Vietnam. De bærende principper i det planlagte program er miljøbeskyttelse og fattigdomsbekæmpelse. Indsatsen er fokuseret på fire områder: Biodiversitet og forvaltning af beskyttede områder, bæredygtig forvaltning af kystzoner og beskyttede havområder, bæredygtig by- og industriudvikling samt miljøundervisning og oplysning. Kapacitetsopbygning indgår som et tværgående hensyn på disse områder. Programmet er koncentreret geografisk i udvalgte provinser og løber fra 1999 til 2002.

Vietnam

Areal:	329.560 km ²
Befolkning (1997):	76,5 millioner
Årlig befolkningstilvækst (1995-2015):	1,43%
Forventet levealder (1995):	66,4 år
BNP pr. indbygger (1995):	240 US Dollar
Vækst i BNP pr. indbygger (1980-95):	Ikke oplyst
Befolkning i byerne (1995):	19,4%
Befolkningstilvækst i byer (1995-2015):	2,57%
CO ₂ -udledning pr. indbygger (1995):	0,44 tons
Areal af skov i % af samlet areal:	28,01%
Årlig skovfældning i % af skovareal (1990-95):	1%
Årligt tab af mangroveskove (1980-90):	62%

Det skete i 1999

Der blev i 1999 iværksat nye projekter i forbindelse med kystzoner, industri og overordnet kapacitetsopbygning.

Kystzoner og beskyttede havområder. I samarbejde med Verdensbanken støtter Danida et større projekt vedrørende kystzoneforvaltning i Mekong-flodens delta. Projektets formål er at sikre en bæredygtig udnyttelse af mangroveområdet og hermed bevare eksistensgrundlaget for den fattige befolkning i området. Vietnam har oplevet et markant fald i mangroveområder hovedsageligt som følge af etablering af intensiv rejeopdræt, ukontrolleret bosættelse, brug af mangrovetræ til fabrikation af trækul og anlæggelse af rismarker. Ødelæggelsen har medført erosion, hyppige oversvømmelser med indtrængning af saltvand, forsuring af jorden og et fald i ynglepladser for fisk og skaldyr, hvilket igen har bidraget til en underminering af befolkningens levestandard. Ødelæggelsen af mangroveområder har været særlig udbredt i Mekong-deltaet. Genetablering af mangroven er en væsentlig forudsætning for en forsvarlig kystbeskyttelse.

En 460 km lang kyststrækning vil blive fredet, hvilket indebærer, at familier må genbosættes i en bufferzone. Genbosættelsen følger Verdensbankens retningslinjer, der indebærer, at familierne som minimum skal have lige så gode vilkår som før genbosættelsen. Hovedkomponenterne i projektet er genplantning af mangrove, teknisk og økonomisk bistand til familierne i bufferzonen, en socialfond til de fattigste og institutionel støtte til regulering af brugsretten til jord- og vandressourcer.

By- og industriudvikling. I Thai Nguyen provinsen støtter Danida et projekt, der skal styrke administrationen både lokalt og nationalt og hermed bidrage til gennemførelsen af Vietnams miljølovgivning på provinsniveau.

Hav og floder er livsgrundlaget for millioner af mennesker i Vietnam.

Lokale administratorer vil blive trænet, og der vil blive givet støtte til udvikling af strategier og handlingsplaner inden for bl.a. renere teknologi, bortskafning af affald herunder hospitalsaffald m.v. Provinsen er et vigtigt industricenter i det nordlige Vietnam og er rig på kul, jernmalm, tin og andre mineraler. Flertallet af anlæggene til minedrift er fra det tidligere Sovjetunionen eller Kina, og de er forældede, ineffektive og forurenende. Spildevand fra husholdninger og industri bliver med få undtagelser ledt direkte ud i vandløb og kanaler, der ender i floderne, hvor vandet mange steder nu er sundhedsfarligt.

På det overordnede plan støtter Danida

kapacitetsopbygning i Ministeriet for Planlægning og Investering. Projektets formål er at fremme bæredygtig forvaltning af naturressourcer, bymiljø og industriudvikling ved at styrke den administrative kapacitet i ministeriet for at fremme miljöhensyn i regeringens prioriteter og investeringsplaner. Der lægges vægt på at forbedre ministeriets kapacitet til at koordinere donorfinansierede miljøprojekter i Vietnam, herunder de danske miljøprojekter. Rådgivningen og træningen vil omfatte institutionel udvikling, udviklingsplaner for personale og miljøkonsekvensanalyser.

En liste over større Danida-projekter i Vietnam findes i bilag 6.

KAPITEL 3: DET SYDLIGE AFRIKA

Miljøproblemerne i landene i det sydlige Afrika er først og fremmest en konsekvens af det stigende pres på naturressourcerne. Årsagerne er en kombination af udbredt fattigdom, stigende befolkningstilvækst, hurtigt voksende byer og industrialisering. Disse faktorer skaber tilsammen et stigende ressourceforbrug og forurening af vand, jord og luft.

I landområderne, hvor flertallet af befolkningerne lever, medfører det voksende pres på naturressourcerne blandt andet jorderosion og udpining af jorden, overdreven skovhugst med ørkenspredning til følge og overfiskeri.

I byerne er det umiddelbart største problem den manglende planlægning af urbanisering og industrialisering og de problemer der opstår som følge af udledning af urensset spildevand og anden forurening fra industrien, manglende affaldsindsamling og ukontrolleret affaldsdeponering, manglende kloakering og dårlige sanitære forhold. Disse miljøproblemer påvirker ikke kun byerne, men ligeledes land- og kystområderne omkring byerne.

Den ikke-bæredygtige udnyttelse af naturressourcerne fører til et forringet livsgrundlag og stigende fattigdom blandt befolkningerne. For naturen er konsekvensen et markant fald i den biologiske mangfoldighed og et stigende pres på de knappe vandressourcer.

Det sydlige Afrika er stadig præget af tidligere og igangværende væbnede konflikter, der sætter naturressourcerne under pres som følge af f.eks. flygtningestrømme. Samtidig kan væbnede konflikter vanskeliggøre udnyttelsen af

naturressourcerne som følge af f.eks. tilstedeværelsen af miner.

I det sydlige Afrika samarbejder Danmark med Botswana, Lesotho, Namibia, Sydafrika og Swaziland, mens Danmark samarbejder med Angola, Malawi, Mozambique, Tanzania, Zambia og Zimbabwe. Med undtagelse af Angola er Danidas samarbejdslande samtidig programsamarbejdslande for Danidas udviklingsbistand. Ligeledes yder Danmark overgangsbistand til Angola og Sydafrika.

Regionale aktiviteter

I det sydlige Afrika er flere miljøproblemer regionale i den forstand, at de enten er grænseoverskridende som f.eks. transport af farligt affald og vandbåren forurening eller er relateret til ressourcer, der deles af to eller flere lande. Disse miljøproblemer løses i princippet bedst ved fælles indsats af landene i regionen, som også bærer omkostningerne ved problemerne.

Under arbejdet med at finde frem til og formulere regionale projekter har det ofte vist sig, at de regionale strukturer i det sydlige Afrika er meget svage. Det er derfor svært at finde solide holdepunkter for en større regional indsats. Derudover er de nationale myndigheds kapacitet til og interesse i at medvirke aktivt i en regional miljøindsats ofte meget begrænset, fordi de nationale problemer som regel står i fokus.

På baggrund af regionale identifikationsmissioner gennemført i 1998 og 1999 samt de erfaringer, som er gjort gennem samarbejdet

DET SYDLIGE AFRIKA

*Tre lande,
Malawi,
Mozambique
og Tanzania,
deles om
rigdommene i
Malawi/
Niassa-søen.
En fælles
forvaltning af
ressourcerne
er målet for et
Danida-støttet
regionalt
projekt.*

omkring nationale miljøindsatser i det sydlige Afrika, har det dog været muligt at forstærke den regionale miljøindsats med nye projekter i forbindelse med vandressourcer og farligt affald.

Vandressourcer. De miljøproblemer, som er forbundet med regionens begrænsede vandressourcer, imødegås bedst gennem en regional tilgang, hvor de lande, som er fælles omkring f.eks. de store flodsystemer, bindes sammen i et regionalt samarbejde om den fælles forvaltning. Ud over tidligere støtte til etablering af en regional konsulentfond vedrørende integreret forvaltning af vandressourcer, er der i 1999 givet støtte til gennemførelsen af den regionale samarbejdsorganisation, SADCs vandprotokol om fælles udnyttelse og beskyttelse af vandressourcer i det sydlige Afrika.

I forlængelse heraf er der endvidere blevet arbejdet med etableringen af et regionalt samarbejde mellem Mozambique, Tanzania og Malawi vedrørende forvaltningen af Malawi/Niassa-søens naturressourcer. Indtil videre er der igangsat et projekt i Malawi. I 1999 er der forberedt et lignende projekt for Mozambique, som forventes påbegyndt i 2000. Endelig diskuteres med de tanzaniske myndigheder, hvorledes en lignende indsats kan iværksættes fra Tanzanias side.

Farligt affald. Et alvorligt grænseoverskridende miljøproblem er transport af farligt affald. Udenrigsministeriet har hertil formuleret og bevilget et projekt, som skal styrke den regionale indsats mod ulovlig transport af farligt affald. Det skal ske gennem etableringen af et center for træning og teknologioverførsel til gennemførelse af Basel konventionen

Bæredygtig forvaltning af Botswanas natur er et af Danceds indsatsområder i landet.

Botswana

Areal:	600.370 km ²
Befolkning (1997):	1,5 millioner
Årlig befolkningstilvækst (1995-2015):	2,09%
Forventet levealder (1995):	51,7 år
BNP pr. indbygger (1995):	3.020 US Dollar
Årlig vækst i BNP pr. indbygger (1980-95):	5,41%
Befolkning i byerne (1995):	60%
Befolkningstilvækst i byer (1995-2015):	4,11%
CO ² -udledning pr. indbygger (1995):	1,54 tons
Areal af skov i % af samlet areal:	24,56%
Årlig skovfældning i % af skovareal (1990-95):	0,5%

om transport af farligt affald over landegrænser.

ANGOLA

Den politiske situation i Angola er usikker, og den årtier lange borgerkrig fortsætter med nye kampe. Danida har derfor ingen planer om at iværksætte en miljøindsats i landet.

BOTSWANA

Botswana er tyndt befolket, store dele af landet er dækket af Kalahari-ørkenen, et andet enestående naturområde er Okavango-deltaet. Landet har en forholdsvis høj gennemsnitsindkomst, men indtjeningen stammer alt

overvejende fra produktion og salg af diamanter, og gennemsnittet dækker over en anseelig forskel mellem rige og fattige.

I 1996 indledte Danced miljøsam arbejdet med Botswana, og samarbejdsaftalen udpeger tre hovedområder for indsatsen: Byudvikling og industrialisering, bæredygtig energianvendelse og forvaltning af naturressourcer.

Siden er der sket en del på miljøområdet i Botswana. Landets 8. Udviklingsplan (1997-2003) har fokus på bæredygtig udvikling som integrerer befolkning, økonomi og naturressourcer. Samtidig er en række politikker, love og strategier blevet udarbejdet på miljøområdet og en stor del af dem er ved at blive gennemført. Samtidig med at det lovgivningsmæssige og administrative grundlag for en bæredygtig udvikling er ved at blive etableret, er der tegn på, at de botswanske græsrodsorganisationer kan komme til at spille en større rolle på miljøområdet.

I 1999 besøgte en programmission Botswana for at vurdere de igangværende projekter og det videre samarbejde. Missionen foreslog, at indsatsen fortsættes, og at der i løbet af de næste tre år iværksættes fem nye projekter, der vedrører forvaltningen af Ramsar-området i Okavango-deltaet, udnyttelse af skove

og træressourcer, energiplanlægning, energieffektivitet og koordineret miljøplanlægning. Desuden deltager Botswanas universitet i universitetssamarbejdet SACUDE (se også afsnit om Sydafrika).

En liste over større Danced-projekter i Botswana findes i bilag 7.

LESOTHO

Det bjergrige Lesotho er omgivet af Sydafrika på alle sider og økonomisk helt afhængigt af den store nabo. Lesotho hører til blandt de fattigste og mindst udviklede lande i verden, og tusindvis af indbyggerne søger arbejde i Sydafrika. Størstedelen af befolkningen lever af landbrug, til trods for at kun et minimum af jorden kan dyrkes. Det er i mange tilfælde uklart, hvem der ejer og har ansvar for landområderne, og manglen på overordnet forvaltning af landområderne har gennem årene ført til overgræsning, udpint landbrugsjord og jorderosion. Andre miljøproblemer i Lesotho er forurening fra byer og industri. Samtidig er miljøområdet i Lesotho præget af mangel på uddannede ansatte, mangel på passende teknologi, mangel på koordinering mellem de relevante myndigheder på miljøområdet og en utilstrækkelig lovgivning.

I 1997 indgik Danced aftale om miljøbistand til Lesotho med et program, der udpeger tre indsatsområder for bistanden: Affaldsproblemer i byerne, bæredygtig energi og bæredygtig udnyttelse af landområderne. I det meste af 1998 lå arbejdet under programmet stille på grund af voldsomme politiske uroligheder i Lesotho, men efter den vanskelige start blev samarbejdet genoptaget i 1999.

To nye projekter blev indledt i 1999. Det ene projekt drejer sig om generelt at styrke kapaciteten på miljøområdet i den offentlige administration. Det andet projekt støtter kapacitetsopbygning på energiområder og gennem-

Lesotho

Areal:	30.350 km ²
Befolkning (1997):	2,1 millioner
Årlig befolkningstilvækst (1995-2015):	2,44%
Forventet levealder (1995):	58,1 år
BNP pr. indbygger (1995):	770 US Dollar
Vækst i BNP pr. indbygger (1980-95):	0,92%
Befolkning i byerne (1995):	24%
Befolkningstilvækst i byer (1995-2015):	4,95%
CO ₂ -udledning pr. indbygger (1995):	Ikke oplyst
Areal af skov i % af samlet areal:	0,2%

førelse af en overordnet energiplan for Lesotho.

En liste over større Danced-projekter i Lesotho findes i bilag 7.

MALAWI

Malawi tilhører gruppen af mindst udviklede lande. Naturressourcerne i Malawi er under stort pres og gennem det sidste årti er de tidligere skovarealer blevet reduceret kraftigt som følge af den voksende befolkning og den deraf følgende stigning i efterspørgslen efter landbrugsjord og brændsel til husholdningerne. Dette har resulteret i stærkt øget jorderosion, udtørring og tilmudring af floder og søer og reduktion af overflade- og grundvandsressourcer.

De miljømæssige problemer, som Malawi står overfor, har sit udgangspunkt i den udbredte fattigdom i land- og til dels i byområderne og den kraftige befolkningsvækst. Inddragelse af marginale jorder og områder, der er uegnede til opdyrkning i landbruget, har alvorlige miljømæssige konsekvenser, hvilket allerede er synligt i de sydlige dele af Malawi. Den øgede urbanisering, som skønnes at være dobbelt så

stor som befolkningstilvæksten, har skabt store slumområder, øget forurening i byerne og problemer med vandforsyning, kloakering og affald.

Til trods for den vanskelige situation har landet gjort en betydelig indsats for at følge op på internationale initiativer og har ratificeret Biodiversitetskonventionen og fulgt op med forberedelsen af en national strategi og handlingsplan på området. Malawi har ligeledes ratificeret Klimakonventionen og lavet en opgørelse over landets udledning af drivhusgasser. Endvidere har Malawi ratificeret Ørken- og Ramsarkonventionerne.

Malawi iværksatte umiddelbart efter Rio-topmødet udarbejdelsen af en national miljøhandlingsplan. Den nationale miljøforvaltning foretages af Miljødepartementet under Ministeriet for skovbrug, fiskeri, energi og råstoffer. Efterfølgende har myndighederne udarbejdet en national miljøpolitik, der igen er efterfulgt af en miljøforvaltningslov i 1996. I 1996 blev den nationale miljøhandlingsplan fulgt op med et miljøstøtteprogram, der beskriver miljøets tilstand, de konstaterede behov samt de igangværende miljøprojekter. Miljøstøtteprogrammet er grundlaget for donorstøtte til landet.

Malawi har været programsamarbejdsland for dansk udviklingsbistand siden 1996. Under dette samarbejde støttes uddannelses-, tele- og landbrugssektoren. Samtidig blev Malawi også valgt som samarbejdsland for MIFRESTA-bistanden. På miljøområdet er Danmark p.t. den eneste donor, som har rådgivere placeret i miljødepartementet, og Danmark spiller derfor en vigtig rolle i politik- og strategiudviklingen på miljøområdet. Af væsentlig betydning for indsatsen på miljøområdet er den omfattende decentralisering udmøntet i Local Government Act fra 1998. Decentraliseringen betyder, at væsentlige ansvarsområder vil overgå til distrikternes selvforvaltning, der-

Malawi	
Areal:	118.480 km ²
Befolkning (1997):	10,1 millioner
Årlig befolkningstilvækst (1995-2015):	2,58%
Forventet levealder (1995):	41 år
BNP pr. indbygger (1995):	170 US Dollar
Vækst i BNP pr. indbygger (1980-95):	-0,74%
Befolkning i byerne (1995):	13,4%
Befolkningstilvækst i byer (1995-2015):	5,29%
CO ₂ -udledning pr. indbygger (1995):	0,07 tons
Areal af skov i % af samlet areal:	35,49%
Årlig skovfældning i % af skovareal (1990-95):	1%

Træ er den vigtigste energikilde i Malawi. Der hugges brændsel til madlavning og brændsel til brænding af mursten og tørring af tobaksblade. Bæredygtig energi og forvaltning af naturen er begge emner i Danidas indsats i Malawi.

iblandt miljøområdet. Miljøprogrammet har fra begyndelsen haft et decentralt fokus og kan i den henseende indgå som et integreret element i de nye folkevalgte distriktsforsamlinger i 2000.

Siden miljøindsatsen blev indledt i Malawi i 1996 har den bevæget sig fra enkeltstående projekter til et egentligt program med følgende indsatsområder: Generel udvikling af miljøforvaltning på distrikt og nationalt plan (tværgående indsatsområde), miljø- og natur-

forvaltning i distrikter og landsbyer, bæredygtig energi og bymiljø

Det skete i 1999

Der blev i årets løb indledt et nyt projekt om bæredygtig energi. Desuden fortsatte aktiviteterne i en række projekter rettet mod områderne ved Malawi-søen.

Bæredygtig energi. Projektet sigter mod at demonstrere metoder til igangsætning af

bæredygtig energiteknologi herunder finansiering og vedligeholdelse. Indsatsen vil bl.a. blive rettet mod fremme af normer og standarder for bæredygtig energiteknologi. Der vil blive installeret solcelleanlæg til elektrificering af primære sundhedsklinikker og tilhørende tjenesteboliger. Endvidere installeres små solcelleanlæg til elektrificering af husstande på landet – overvejende små tobaksavlere – med henblik på at afdække muligheder og problemer i forhold til udbredelse og vedligeholdelse af denne energitype. Samtidig vil der blive installeret en række vind-drevne vandpumper til vanding af afgrøder mv. samt udarbejdet et vindatlas for Malawi. På biogasområdet vil der blive konstrueret en række nye biogasanlæg og etableret et monitorerings- og vedligeholdelsessystem. Endelig forberedes rehabilitering af et minivandkraftværk. Projektet vil blive fulgt op af en større UNDP indsats til fremme af bæredygtig energi.

Malawi-søen udgør en særdeles vigtig ressource for landet, da den er det vigtigste grundlag for elproduktion, fiskeri og fødevarerproduktion, drikkevandsforsyning mv.

Befolkningen ved søen udgør ca. 2 mio. eller omkring $\frac{1}{5}$ del af den totale befolkning i Malawi. Presset på søens ressourcer er stort som følge af afskovning med deraf følgende jorderosion og tilsanding af floder og vandløb. Området omkring søen er desuden udsat for en stærkt stigende befolkningsvækst, som har resulteret i øget fattigdom særligt i fiskerlandsbyerne.

Danida støtter miljøplanlægning i distrikter langs Malawi-søen. I løbet af den 2-årige pilotfase vil der blive udarbejdet miljøhandlingsplaner med tilhørende investeringsbudgetter for seks distrikter ved søen. Det er endvidere hensigten at gennemføre 36 miljø- og naturressource pilotprojekter, etablere seks kommunale miljøkontorer, styrke kommunernes miljøforvaltning og kapacitet, træne lokale politikere og embedsfolk, etablere en overordnet handlingsplan for hele området og etablere rammerne for et samarbejde med kommuner ved søen i nabolandene Tanzania og Mozambique.

En liste over større Danida-projekter i Malawi findes i bilag 7.

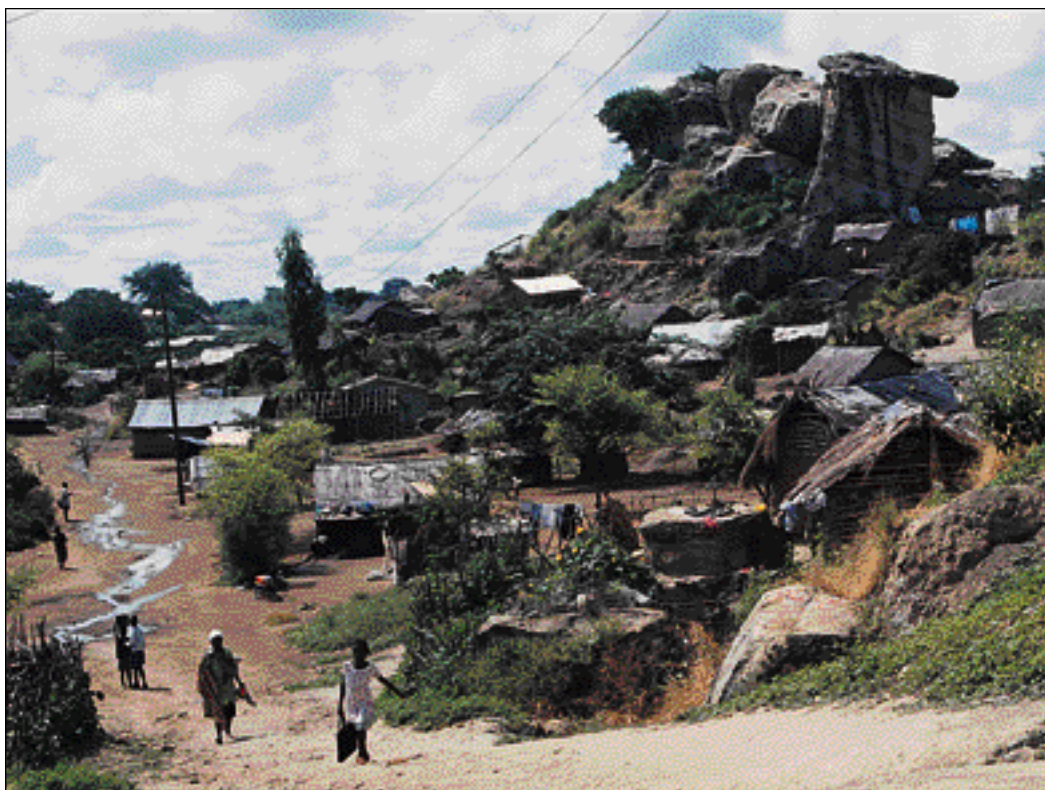
MOZAMBIQUE

Mozambique tilhører gruppen af mindst udviklede lande og den meget udbredte fattigdom – ca. 60 pct. af befolkningen lever under fattigdomsgrænsen – påvirker alle samfundsforhold inklusiv miljøet. Årtiers kolonistyre og en efterfølgende lang og opslidende borgerkrig har ligeledes sat sine spor i Mozambique.

Fattigdom er årsagen til landets væsentligste miljøproblem i form af overudnyttelse af landets naturressourcer. Hertil kommer forurening fra industri og minedrift, hastigt voksende byer, energiforsyning, landbrug og skovdrift. Sammenlignet med andre lande i regionen må miljøsituationen i Mozambique dog anses for at være mindre kritisk. Imidlertid vil der i årene fremover være behov for at

Mozambique

Areal:	801.590 km ²
Befolkning (1997):	18,3 millioner
Årlig befolkningstilvækst (1995-2015):	2,5%
Forventet levealder (1995):	46,3 år
BNP pr. indbygger (1995):	80 US Dollar
Vækst i BNP pr. indbygger (1980-95):	-0,81%
Befolkning i byerne (1995):	33,8%
Befolkningstilvækst i byer (1995-2015):	4,68%
CO ₂ -udledning pr. indbygger (1995):	0,07 tons
Areal af skov i % af samlet areal:	21,51%
Årlig skovfældning i % af skovareal (1990-95):	0,7%
Årligt tab af mangroveskove (1980-90):	60%

Trods den umiddelbare idyl betyder tilflytningen til Mozambiques byer et stigende miljøproblem.

give miljøindsatsen i Mozambique høj prioritering bl.a. som følge af forberedelsen og gennemførelsen af en række store investeringsprojekter, en stærkt stigende turisme koncentreret om kystområderne samt en fortsat stigende befolkningskoncentration i byerne.

Miljø er sat på den politiske dagsorden og i 1994 oprettede Mozambique et Ministerium for koordinering af miljøanliggender (MICOA). I 1996 blev Mozambiques hovedprioriteringer på miljøområdet lagt fast i et nationalt miljøprogram med fokus på kystzoneforvaltning, forvaltning af naturressour-

cer samt bymiljøforvaltning. I 1998 trådte Mozambiques første miljølov i kraft. Loven fastlagde bl.a. de institutionelle rammer for miljøpolitikken, herunder nedsættelse af et nationalt råd for bæredygtig udvikling under ledelse af premierministeren.

Miljøområdet befinder sig stadig i en indledende fase – dette gælder administrativt såvel som politisk, hvilket bl.a. afspejles ved miljøministeriets beskedne administrative og sektorfaglige erfaring, og ved at det nationale råd for bæredygtig udvikling endnu ikke har påbegyndt sit virke.

Mozambique er et af verdens mest bistandsafhængige lande. Siden 1989 har landet været dansk programsamarbejdsland. Den danske udviklingsbistand til Mozambique er inde i en koncentrationsfase og vil i årene fremover blive centreret om uddannelse, energi og landbrug. Bistandsafhængighed afspejler sig også på miljøområdet, hvor Danmark siden 1996 har ydet støtte med midler fra MIFRESTA-rammen.

Den danske miljøbistand er tilrettelagt så den understøtter hovedprioriteterne i landets nationale miljøprogram. Indsatsen er hovedsageligt koncentreret inden for områderne: Kystzoneforvaltning, bymiljø og industriforurening

I 1999 videreførte Danida støtten til bæredygtig forvaltning af naturressourcerne langs Mozambiques kystzone. Projektet omfatter kapacitetsopbygning af en enhed i miljøministeriet, som varetager kystzoneforvaltningsopgaver samt udarbejdelse af distriktsplaner og gennemførelse af demonstrationsprojekter omkring et rehabiliteret kystzonecenter i byen Xai-Xai. I forbindelse med bymiljø videreførtes et projekt til afhjælpning af miljøproblemer i byerne Quelimane samt Mocuba i

Zambezia-provinsen. Det har med projektet været formålet at opbygge miljøforvaltningskapacitet hos de kommunale myndigheder og NGO'er samt at gennemføre miljøaktiviteter i fire udvalgte byområder.

Begrænsning af industriforurening er emnet for et nyt projekt indledt i 1999. Formålet med projektet er at skabe kapacitet i miljøministeriet til at vurdere og håndtere de miljømæssige konsekvenser ved store industriprojekter samt oprette et program vedrørende håndtering af farligt affald og industriaffald. Desuden vil der blive forberedt etablering af en særlig losseplads til farligt affald og industriaffald.

Danida har siden 1996 støttet indsamling og bortskaffelse af ca. 900 tons forældede pesticider i Mozambique. Efter en succesfuld indsamlingsfase førte en intens offentlig debat om afbrænding af pesticider til, at de mozambiquiske myndigheder udsatte beslutningen om, hvorledes de indsamlede pesticider skulle bortskaffes. I afventning af denne beslutning blev projektet midlertidigt lukket. Det blev dog genoptaget i marts 2000.

En liste over større Danida-projekter i Mozambique findes i bilag 7.

Namibia

Areal:	825.418 km ²
Befolkning (1995):	1,6 millioner
Årlig befolkningstilvækst (1995-2015):	3,36%
Forventet levealder (1995):	55,8 år
BNP pr. indbygger (1995):	2.000 US Dollar
Vækst i BNP pr. indbygger (1980-95):	Ikke oplyst
Befolkning i byerne (1995):	36%
Befolkningstilvækst i byer (1995-2015):	4,38%
CO ₂ -udledning pr. indbygger (1995):	Ikke oplyst
Areal af skov i % af samlet areal:	15,03%
Årlig skovfældning i % af skovareal (1990-95):	0,3%

NAMIBIA

Namibia er tyndt befolket med store øde ørkenområder. Landets eksport hviler først og fremmest på minedrift af f.eks. uran og diamanter og på fiskeri. Gennemsnitsindkomsten er relativt høj, men dækker over store forskelle mellem fattig og rig. Disse forskelle afspejler sig i Namibias miljøproblemer, som både er problemer i forbindelse med fattigdom f.eks. i forbindelse med afskovning og problemer med forurening fra industrien. Siden landet blev selvstændigt i 1990 har Namibias regering forpligtet sig til at arbejde

Genopretning af skov. Danced-støttet skoleprojekt i Namibia.

for bæredygtig udvikling og til at etablere rammerne for miljøbeskyttelse i Namibia. Det første store skridt var udarbejdelsen af en "grøn plan" i 1992, som dannede grundlaget for miljøkapitlet i den første nationale udviklingsplan (1995-2000). Men Namibia mangler strukturer og administrativ kapacitet på miljøområdet.

Danced indledte sit miljøsam arbejde med landet i 1995 med en aftale om gennemførelse af fire projekter. De to af projekterne rette-

de sig mod problemerne med skovrydning og bæredygtig forvaltning af træressourcer. Begge disse projekter blev forlænget frem til 2001.

Et tredje projekt, kystzoneforvaltning i Erongo Provinsen, blev i 1999 forlænget i et år frem til august.

Renere teknologi i fiskeindustrien var emnet for det fjerde af de oprindelige projek-

ter, der havde fokus på indførelse af miljøanalyser og handlingsplaner i tre firmaer. Ved projektets afslutning i 1999 kunne resultaterne gøres op, blandt andet at de tre firmaer havde sparet 30 pct. af ferskvandforbruget, 30 pct. af saltvandsforbruget, at de udledte mellem 20 og 50 pct. mindre spildevand og havde forøget deres udbytte med op til 3 pct. Resultaterne blev meddelt landets 16 andre virksomheder i fiskeindustrien, og 10 af dem har vist interesse for at få udarbejdet lignende planer. De positive erfaringer fra Namibia har inspireret til nye projekter om ren teknologi i Sydafrika.

En programmission besøgte i 1999 Namibia som et led i vurderingen af det fremtidige samarbejde. Det blev besluttet at fortsætte miljøbistanden til Namibia. Den nye samarbejdsaftale omfatter årene 2000–2002 og udpeger følgende indsatsområder for miljøbistanden til Namibia: Naturressourceforvaltning herunder biodiversitet og skov- og træressourcer, kystzoneforvaltning, byudvikling og industri samt energi. Danced indledte i 1999 et samarbejde med

Namibias miljøministerium og Planlægningskommission om en miljøgennemgang af Namibias "grønne plan" i forbindelse med udarbejdelsen af landets 2. Udviklingsplan. Skønt der er tale om et mindre projekt målt i kroner og ører, kan det få store positive konsekvenser og samtidig afgørende indflydelse på Danceds fremtidige program i Namibia.

En liste over større Danced-projekter i Namibia findes i bilag 7.

SYDAFRIKA

Sydafrika er Afrikas rigeste land, men velfærd er så ulige fordelt, at landet økonomisk fungerer som to forskellige nationer med to forskellige typer af problemer. De områder, der frem til 1994 var afsat til landets sorte befolkning, er i dag stadig præget af fattigdom og efterslæb i udviklingen. De sorte byområder har dårlige boliger, problemer med kloakering, vandforsyning og affaldsindsamling. De sorte landområder er hårdt medtagne af skovrydning, overgræsning og nedslidning. Omvendt er de områder, der tidligere var beholdt landets hvide mindretal, præget af en europæisk livsstil og voldsomt forbrug af ressourcer.

Siden landets første frie valg i 1994 har Sydafrika været inde i en reformproces, der skal udligne de store forskelle i landet. En række love er blevet vedtaget, nye administrationer er opbygget og der er blevet vendt op og ned på det politiske liv, hvor landets sorte befolkningsflertal for første gang har haft mulighed for at stemme. Men det tager tid at vende udviklingen. De økonomiske og sociale reformer er hæmmet af manglende investeringer fra udlandet, og arbejdsløsheden er meget høj især i den sorte befolkning.

Ønsket om miljømæssig bæredygtighed er et vigtigt led i de sydafrikanske reformer, men i praksis er det ikke uden problemer at opnå.

Sydafrika

Areal:	1.219.912 km ²
Befolkning (1997):	43,3 millioner
Årlig befolkningstilvækst (1995-2015):	2,02%
Forventet levealder (1995):	64,1 år
BNP pr. indbygger (1995):	3.160 US Dollar
Vækst i BNP pr. indbygger (1980-95):	-1,01%
Befolkning i byerne (1995):	49,3%
Befolkningstilvækst i byer (1995-2015):	2,7%
CO ₂ -udledning pr. indbygger (1995):	7,36 tons
Areal af skov i % af samlet areal:	6,96%
Årlig skovfældning i % af skovareal (1990-95):	0,2%

Støtte til miljøplanlægning, håndtering af affald og vandbesparelser er temaet i en række Danced-støttede projekter i Sydafrika. Et af dem dækker Johannesburgs sydlige forstæder, hvor billedet her er taget.

Der er ikke altid administrativ kapacitet til at føre love og hensigter ud i livet, og der er rift om de økonomiske ressourcer i Sydafrika, som ud over arbejdsløshed og store sociale skævheder også slås med en nedslidt sundhedssektor og et katastrofalt skævt uddannelsessystem.

Danced indledte miljø Samarbejdet med Sydafrika i 1995 og er siden blevet den største udenlandske miljødonor i landet. Aftalen om

miljø Samarbejdet (1998) udpeger fire overordnede indsatsområder: Miljø i byerne, forureningsbekæmpelse og affaldshåndtering, energi og forvaltning af naturressourcer herunder biodiversitet, træ- og vandressourcer. Danced har støttet opbygningen af en samlet miljølovgivning i Sydafrika og arbejdet med miljøhensynet i forbindelse med en række af de store reformprojekter f.eks. i forbindelse med jordfordeling, boliger, vand- og energiforsyning.

Sydafrikas nationalparker – samarbejde på tværs af gamle skel

Årtiers raceadskillelse og undertrykkelse har sat sig dybe spor i alle dele af det sydafrikanske samfund, og der er endnu mange uafklarede forhold. Det mindede Nelson Mandela om i en tale, som han holdt i 1998 ved 100 års jubilæet for Sydafrikas største nationalpark, Krügerparken: "Vi må huske de store ofre fra de sorte mennesker på landet, som måtte afstå deres jord for at give plads til denne park. I størstedelen af dette beskyttede områdes levetid er generation efter generation af sorte mennesker blevet nægtet adgang til deres naturlige arv ...". I dag er Sydafrika et demokratisk samfund, og de mennesker, der i årtier er blevet holdt nede, skal med i skabelsen af et nyt og mere retfærdigt Sydafrika. Det gælder også dem, der blev tvunget væk fra store beskyttede områder i en tid, hvor vilde dyr og uberørt natur rangerede højere end sorte menneskers rettigheder.

Det er Sydafrikas Nationale Parkforvaltning (SANP), der administrerer landets nationalparker og dermed størstedelen af landets uberørte natur og mangfoldighed af dyre- og plantearter. I 1998 indledte Danced et projekt, der skal sætte SANP i stand til også at inddrage de tidligere beboere i beskyttelsen af nationalparkerne og sikre, at de beskyttede områder i Sydafrika i fremtiden bliver forvaltet i overensstemmelse med og ikke på trods af befolkningens ønsker og behov. Kodeordene i arbejdet er samarbejde, uddannelse, oplysning og dialog, og projektet omfatter både nationalparkernes administration og lokalbefolkningerne. For sagen har to sider. På den ene side står SANP med ansvaret for nationalparkerne og dermed ansvaret for at beskytte og bevare naturen, dyre- og plantelivet. Det er de gode til, men de har ingen tradition for at inddrage befolkningen i arbejdet og planlægningen. På den anden side står de tidligere beboere, som i mange tilfælde lever under kummerlige vilkår. Levestandarden er lav og arbejdsløsheden er høj i Sydafrikas landområder. De mennesker, der engang boede i nationalparkerne, føler sig uretfærdigt behandlet og har ofte en dyb mistro til SANP, der i årevis har holdt dem ude fra deres hjemsted. Ikke desto mindre er de to parter nødt til at samarbejde, for nationalparkernes fremtid afhænger af, at de omgivende samfund respekterer de beskyttede områder.

Det Danced-støttede projekt uddanner over tre år (1998-2001) en række ansatte i SANP i metoder til at etablere partnerskaber med lokale beboere. Aktiviteterne foregår især i fem udvalgte nationalparker og på nationalt plan i SANPs nyetablerede enhed for samarbejdet med lokalsamfund. Desuden bliver der gennem projektet udarbejdet oplysningsmateriale og etableret et bibliotek under SANP. Som led i arbejdet har SANP udgivet en smuk bog "Visions of Change", der fortæller hver enkelt nationalparks historie og beskriver, hvordan partnerskaber mellem lokalsamfund og nationalparker kan give udbytte til begge parter. Naturbeskyttelse under tvang er et overstået kapitel i Sydafrika. Kontrol er ikke nok. Som en af de ansatte i nationalparken Golden Gates Highland siger: "Gode hegn giver ikke nødvendigvis gode naboer".

De blev fordrevet fra deres land og deres sprog blev forbudt i skolerne. Men Nama-folkets kultur er sejlivet. I dag er de almindelige borgere i Sydafrika og ved at opbygge et godt naboskab med Richtersveld National Park, hvor de engang levede. De er omfattet af det Danced-støttede program for social økologi i og omkring Sydafrikas Nationalparker

Siden 1995 har aktiviteterne spændt over kapacitetsudvikling hos offentlige myndigheder, pilotprojekter og støtte til udarbejdelse af politikker og strategier. En særlig del af miljøsam arbejdet har været støtten til sydafrikanske græsrodder, en historisk stor og slagkraftig gruppe, der i de senere år i stigende grad markerer sig på miljøområdet.

I 1999 afholdt Sydafrika sit andet frie parlamentsvalg. Thabo Mbeki blev landets nye præsident, og han har fra begyndelsen slået

fast, at koordinering og samarbejde mellem de forskellige ministerier og provinsregeringerne er nøgleord for den nye regering. Valget betød en række udskiftninger i de ministerier, som Danced samarbejder med i Sydafrika, men det har ikke haft større indflydelse på de aktiviteter, Danced støtter.

Det skete i 1999

I 1999 slog Danceds støtte til renere teknologi i industrien for alvor igennem med underskrivelsen af to nye projekter og start på et

Varme i blikskuret

Monwabisi Booï er 31 år og universitetsuddannet. Han er født og opvokset på landet, men flyttede i 1994 til Khayelitsha, en af Sydafrikas største townships med knapt en million indbyggere. Her har han en lille grund med et blikskur, som han bor i. Skuret har to rum. Det bagerste er soveværelse og stue, det forreste er entre og køkken. For Monwabisi er skuret en foreløbig løsning, indtil han får råd til at bygge et rigtigt hus. Millioner af andre fattige sydafrikanere bor i skure af blik, pap og plastic hele deres liv. Monwabisi får varme fra en petroleumsovn. Det svier i øjnene og giver dårlig luft, men det er den eneste mulighed. Elektricitet er for dyrt, og man kan ikke købe flaskegas. De fleste indbyggere i skurbyerne varmer op med petroleum eller kul, og om vinteren ligger smoggen som en brun sky over områderne.

Men det er muligt at forbedre forholdene. For et par måneder siden satte Monwabisi et loft op i sit hjem. Det nye loft består af to lag pap med et lag plastic imellem. En billig løsning de fleste har råd til. Og virkningen er enorm. Et sådant loft kan reducere energiforbruget til opvarmning med 50%.

Monwabisi er energi- og miljørådgiver i et Danced-støttet energiprogram. Som sine kolleger arbejder Monwabisi i det lokalområde, hvor han bor. Sammen med sin kollega Fikiswa i Cape Town og andre rådgivere i Durban, Johannesburg og de to provinser Eastern Cape og Northern Province er han i gang med at skabe opmærksomhed om energibesparelser og vedvarende energi.

Det Danced-støttede energiprogram, i daglig tale SEED (Sustainable Energy, Environment and Development), blev indledt i 1998 og løber frem til 2001. Projektet skal oplyse om bæredygtig energi og miljø og bidrage til, at der bliver udarbejdet lokale energihandlingsplaner og en national politik på området.

SEED drejer sig om fattige mennesker, en del af programmet retter sig mod folk i byernes skurbyer, en anden del retter sig mod fattige landområder. SEED-programmet falder i tråd med den sydafrikanske regerings politik, hvor hovedmålet er at skabe forbedringer for det store flertal af befolkningen, der i årevis er blevet holdt nede i fattigdom. Samtidig ønsker regeringen at fremme både vedvarende energi og besparelser på energiområder, som i dagens Sydafrika belaster både miljøet og økonomien.

Og noget tyder på, at SEED også falder i tråd med ønskerne hos de mennesker, der bor i skurbyerne: "Naboerne var meget nysgerrige, da vi satte loftet op", fortæller Monwabisi: "Bagefter kom de indenfor for at se nærmere på det, og de mærkede omgående forskellen. Nu går der ikke en dag, uden at en eller flere spørger om, hvordan de selv kan få sådan et loft".

Danceds indsats i Sydafrika er blandt andet rettet mod de massive miljøproblemer i lavindkomstområderne.

tredje. Men 1999 stod også i de overordnede strategiers tegn, sidste hånd blev lagt på den nationale strategi for affald, og Danced besluttede at støtte den nationale strategi for integreret forvaltning af vandressourcerne. På forsknings- og undervisningsområdet dannede fem sydafrikanske universiteter sammen med University of Botswana et nyt miljø-konsortium. Og på græsrodsniveau fortsatte Danced sin støtte til Sydafrikas frodige organisationsmiljø.

Indførelsen af renere teknologi kan give både gevinst til miljøet og økonomisk gevinst til virksomhederne. Det blev blandt andet bevist i et Danced-støttet projekt rettet mod fiskeindustrien i Namibia, hvor de involvere-

de firmaer både nedsatte deres ressourceforbrug og deres spildevandsudledning samtidig med at de øgede deres økonomiske udbytte (se også afsnit om Namibia i dette kapitel). I Sydafrika gik et lignende projekt for fiskeindustrien i gang i 1999, mens to andre projekter blev forberedt. De ene projekt er rettet mod de ca. 500 sydafrikanske virksomheder, der udfører overfladebehandling af metal. Denne såkaldte galvanoidustri skaber problemer med udledning af tungmetaller i spildevand, luftforurening og mængder af fast affald, herunder kemikalieaffald.

Det andet projekt er rettet mod Sydafrikas tekstilsektor, og dette projekt bygger på en såkaldt livscyklus-analyse af hele produktio-

nen, populært sagt fra bomuldsfrø til t-shirt. Projektet retter sig især mod to led i produktionen der giver særlige problemer for miljøet, bomuldsdyrkning og kemikaliebehandling af de færdige tekstiler. Projekterne skal blandt andet støtte virksomheder, der ønsker en miljøgennemgang af deres produktion. Der skal etableres demonstrationsprojekter på udvalgte virksomheder og gives rådgivning om indførelse af renere teknologi. I forbindelse med tekstilindustrien skal projektet fremme afsætningen af bomuld og tekstiler, der er produceret med mindre belastning af miljøet.

Brancheforeningerne er en vigtig partner i projekterne om renere teknologi, og de relevante brancheorganisationer i Sydafrika har tilsluttet sig de tre projekter.

Affald kan fylde så meget, at det bliver en del af landskabet. Det vidner de karakteristiske bakker omkring Sydafrikas største by, Johannesburg, om. Bakkerne er i virkeligheden kæmpe bunker af affald fra mineindustrien, og fra dem blæser støvet ind over boligområderne, og regnen vasker kemiske stoffer ned i jorden og i sidste ende grundvandet. I 1999 afsluttede Sydafrikas myndigheder udarbejdelsen af en affaldsstrategi for hele landet og for alle former for affald. Et led i strategien er bedre planlægning af, hvor mineindustriens slaggebakker skal placeres og af, hvordan man sikrer grundvandet mod nedsivning. Danced har støttet udarbejdelsen af strategien, som også lægger op til f.eks. at etablere indsamlingsordninger i de dele af Sydafrika, hvor der ikke tidligere har været renovation – typisk store dele af de tidligere sorte townships og såkaldte hjemlande. Ifølge strategien skal der i de kommende år gennemføres affaldsplanlægning på nationalt, regionalt og lokalt niveau. På længere sigt skal der arbejdes med begrænsning af affaldsmængderne, affaldsbe-

handling og håndtering af f.eks. farligt affald. Danced vil i de kommende år støtte gennemførelsen af affaldsstrategien.

Danced støtter lignende projekter i Sydafrikas nabolande Lesotho og Swaziland.

Vand er en sparsom ressource i store dele af Sydafrika. Med det historiske regeringsskifte i 1994 ændrede synet sig på landets ressourcer, og den vidtgående reform af vandloven skal sikre alle ligelig adgang til vand. Med et nyt projekt støtter Danced nu gennemførelsen af reformen, der blandt andet skal sikre en bæredygtig forvaltning og udnyttelse af vandressourcerne. Første del af projektet skal styrke kapaciteten i Department of Water Affairs i forbindelse med forvaltning af grundvand og overfladevand. I anden del af projektet skal der opbygges såkaldte vandstyrelser (Catchment Management Areas) i tre udvalgte områder. Det bliver de lokale vandstyrelser, der i samarbejde med lokale myndigheder, beboere og organisationer skal forvalte Sydafrikas vandressourcer.

Fem sydafrikanske universiteter indgik i 1999 sammen med University of Botswana en aftale om fremtidigt samarbejde. Samarbejdet, der skal omfatte forskning og undervisning i forbindelse med miljøproblemer i byer og industri, har fået navnet SACUDE (Southern African Consortium of Universities for Development and Environment) I&UA (Industry and Urban Areas). Danced støtter oprettelsen af SACUDE I&AU, der vil komme til at samarbejde tæt med det danske universitetskonsortium DUCED I&AU, der i 1998 blev etableret med støtte fra Danced, og med tilsvarende konsortier i Malaysia og Thailand.

I 1999 blev der i det sydlige Afrika arbejdet med at forberede et universitetssamarbejde om miljøproblemer i forbindelse med forvaltning af naturressourcer og bæredygtig udnyttelse af landområder.

Græsrodsorganisationerne har i mange år været en levende og slagkraftig del af det politiske liv i Sydafrika også på miljøområdet. Siden starten på miljøbistanden har Danced støttet en række lokale græsrodsprojekter og samarbejder mellem danske og sydafrikanske organisationer. Den tradition blev fortsat i 1999, hvor Danced indledte sin støtte til et samarbejde mellem Danmarks Naturfredningsforening og den sydafrikanske organisation Group for Environmental Monitoring. Samarbejdet skal blandt andet udvikle lokale Agenda-21 aktiviteter i de to lande og i den forbindelse udvikle en fælles uddannelse for miljøaktivister i de to organisationer.

Et andet græsrodsprojekt er oprettelsen af et grønt væksthuse midt i millionbyen Johannesburg. Væksthuset skal være en arbejdende demonstration af grøn teknologi og samtidig fungere som en støtte til alle, der arbejder for et retfærdigt og miljømæssigt sundt og bæredygtigt Sydafrika. Det er den lokale græsrod Earthlife Africa, der står bag ideen til væksthuset. Danced har tidligere støttet Earthlife Africa og udarbejdelsen af projektforslaget om det grønne væksthuse.

En liste over større Danced-projekter i Sydafrika findes i bilag 7.

SWAZILAND

Swaziland er stadig først og fremmest et landbrugsland, skønt der sker en voldsom tilflytning til byerne. Fattigdommen i landdistrikterne har ført til store problemer med skovrydning og udpining af landbrugsjorden. I byerne har tilflytningen resulteret i problemer med affald og et stærkt stigende energiforbrug. Indsatsen på miljøområdet er hæmmet af en svag administration og en forældet og utilstrækkelig lovgivning.

I 1997 indgik Danced aftale om miljøbistand til Swaziland. Aftalen udpeger tre hovedindsatsområder for miljøbistanden: Affaldshåndtering i byerne, bæredygtig energi og bæredygtig udnyttelse af landområderne.

I 1999 fortsatte Danced støtten til to projekter i forbindelse med henholdsvis skove og skovforvaltning og bæredygtig energi. På affaldsområdet indledtes et nyt projekt, som skal styrke indsamling og behandling af affald i landet. Der findes kun få data om fast affald i Swaziland, affaldshåndteringen er ukoordineret og ansvaret er spredt mellem mange forskellige institutioner. Projektet skal udvikle en strategi for håndtering af fast affald og styrke den institutionelle kapacitet til at gennemføre strategien.

En liste over større Danced-projekter i Swaziland findes i bilag 7.

TANZANIA

Tanzania er af FN klassificeret som tilhørende gruppen af mindst udviklede lande. Gennem de seneste par år er den tanzaniske økonomi stabiliseret, og den store udfordring er at formulere og gennemføre en politik, der kan fremme den økonomiske politik. Hovedparten af Tanzanias befolkning bor på landet, og miljøproblemerne hænger i væsentlig grad sammen med det stigende pres på landbrugsjorden og andre naturressourcer. Fattigdom

Swaziland

Areal:	17.360 km ²
Befolkning (1997):	1 million
Årlig befolkningstilvækst (1995-2015):	2,5%
Forventet levealder (1995):	58,8 år
BNP pr. indbygger (1995):	1.170 US Dollar
Vækst i BNP pr. indbygger (1980-95):	1,02%
Befolkning i byerne (1995):	31%
Befolkningstilvækst i byer (1995-2015):	4,67%
CO ₂ -udledning pr. indbygger (1995):	0,5 tons
Areal af skov i % af samlet areal:	8,49%

Ramsar-konventionen er den internationale konvention om beskyttelse af vådområder. I 1999 tilsluttede Tanzania sig konventionen og Danmark tog første skridt til et projekt, der skal støtte bevarelsen af landets vådområdet.

Tanzania

Areal:	945.090 km ²
Befolkning (1995):	28 millioner
Årlig befolkningstilvækst (1995-2015):	2,57%
Forventet levealder (1995):	50,6 år
BNP pr. indbygger (1995):	120 US Dollar
Vækst i BNP pr. indbygger (1980-95):	Ikke oplyst
Befolkning i byerne (1995):	24,2%
Befolkningstilvækst i byer (1995-2015):	4,95%
CO ² -udledning pr. indbygger (1995):	0,07 tons
Areal af skov i % af samlet areal:	36,79%
Årlig skovfældning i % af skovareal (1990-95):	1%
Årligt tab af mangroveskove (1980-90):	60%

og befolkningstilvækst har ført til træfældning som følge af det øgede behov for brænde og jord til dyrkning. Den stærkt stigende tilflytning til især de store byer har ført til en ukontrolleret byudvikling og dermed stigende problemer med kloakering, vandforsyning og affald.

I 1983 blev der oprettet et nationalt miljøforvaltningsråd og i forbindelse med forberedelserne til Rio-konferencen i 1992 etableredes en særlig miljøafdeling, der nu er placeret i vicepræsidentens kontor. På grundlag af et studie og en omfattende høringsproces finansieret af bl.a. Verdensbanken og Danmark samt i lyset af den iværksatte decentralise-

ringspolitik ventes regeringen snarest at træffe beslutning om en mere effektiv miljøadministration. Arbejdet med udformning af en tidssvarende miljølovgivning vil herefter blive indledt med udgangspunkt i den fremlagte miljøhandlingsplan fra 1994 og de senere udarbejdede sektorpolitikker inden for bl.a. skov- og vildtforvaltning.

Den tanzaniske regering har i de senere år tilført flere midler til miljøsektoren, men de udgør stadig kun ca. 1 pct. af statsbudgettet – først og fremmest til lønninger og andre løbende udgifter. Som følge af den meget stramme økonomiske situation og det beskedne statsbudget kan det ikke forventes, at Tanzania vil kunne øge dette niveau væsentligt på kort og mellemlang sigt.

Tanzania er den største modtager af dansk udviklingsbistand og Danmark har støttet landet siden 1963. Tanzania blev programsamarbejdsland for dansk udviklingsbistand i 1989. Udviklingsbistanden er koncentreret om landbrug, sundhed, veje og udvikling af den private sektor. Hertil kommer støtte til overordnede makroøkonomiske og institutionelle reformer, herunder reform af den offentlige sektor og decentraliseringsreformen samt demokratisering og god regeringsførelse. Danidas miljøsamarbejde med Tanzania blev indledt i 1996, og det første projekt blev iværksat i 1997.

I 1999 forberedtes et overordnet program for miljøbistanden til Tanzania. Programmet, der forventes at blive færdiggjort i 2000, er koncentreret om følgende indsatsområder: Forvaltning af naturressourcerne og beskyttelse af biodiversitet samt forvaltning af bymiljø. Miljøbistanden skal desuden omfatte støtte til udvikling af miljølovgivning og -administration på centralt niveau og udvikling af viden- og energi.

Det skete i 1999

I 1999 fortsattes to landsbybaserede skovforvaltningsprojekter i Iringa-regionen. Det ene omfatter bjergskove i Uzungwa-bjergene og det andet tørbundsskove i Nyang'oro og Kitapilimwe. Endvidere er der placeret en dansk rådgiver i Ministeriet for naturressourcer og turisme til at støtte udvikling af retningslinjer for bæredygtig skovforvaltning. Desuden blev der startet nye projekter i forbindelse med beskyttelse af vådområder og bymiljø.

Vådområder. I 1999 tilsluttede Tanzania sig Ramsarkonventionen om vådområder af international betydning og udpegede samtidig Malagarasi-Muyovozi vådområdet som landets første Ramsarområde. I slutningen af 1999 blev der godkendt et projekt for bæredygtig og integreret forvaltning af dette første Ramsarområde, og samtidig vil der blive placeret en dansk rådgiver i Ministeriet for naturressourcer og turisme med henblik på bl.a. at bistå med udviklingen af en national politik for vådområder.

Bymiljø. I 1997 blev der igangsat et bymiljøprojekt i Mwanza som led i den tanzaniske regerings program for bæredygtige byer. En gennemgang af projektet i 1999 viste, at fælles miljøplanlægning med deltagelse af de forskellige lokale interessenter, herunder kvinder, i stigende grad anvendes af bystyret og at miljøhandlingsplaner udarbejdet af lokale arbejdsgrupper var under gennemførelse af forskellige lokale grupper med støtte fra projektets miljøfond. Det var også lykkedes gennem en lang række informationsaktiviteter at øge miljøbevidstheden i byen. Fase 2 af bymiljøprojektet i Mwanza er under udarbejdelse. I slutningen af 1999 indledtes et tilsvarende projekt i Iringa.

En liste over større Danida-projekter i Tanzania findes i bilag 7.

ZAMBIA

Zambia er af FN klassificeret som tilhørende gruppen af mindst udviklede lande. Økonomien har været under stigende pres de senere år blandt andet pga. dårlige høstresultater, og den asiatiske krise. Generelt lever mere end 70 pct. af befolkningen under fattigdomsgrænsen. Denne situation er forværret i landområderne, hvor andelen af fattige er over 80 pct.

Nedbrydning af miljøet i Zambia er et resultat af fattigdom, manglende alternative indkomstmuligheder, utilstrækkelig forståelse for miljøproblemer, svag administration og lovgivning samt sammenbrud i de traditionelle værdier og sædvaner, der tidligere var med til at sikre en bæredygtig anvendelse af naturen.

Zambias store kobberforekomster og den deraf udviklede minedrift har betydet, at landet har udviklet sig til et af Afrikas mest urbaniserede samfund. Mange af miljøproblemerne er derfor koncentreret om mineindustriens luftforurening og vandforurening af Kafue floden, der også forsyner Lusaka med drikkevand.

Husholdningernes behov for brænde har betydet, at skovområder i og omkring byerne

er blevet ryddet med deraf følgende jordnedbrydning og -erosion. Selvom problemerne er alvorlige, er de koncentreret i afgrænsede områder, hvilket betyder at en målrettet indsats vil kunne have gunstige effekter på miljøet.

Den zambiske regering godkendte i 1985 en national naturbeskyttelsesstrategi, der var det første dokument, som definerede miljømålsætningerne for landet. Denne strategi er siden blevet revideret i 1994 i en national handlingsplan for miljøet. Fremskridtene på miljøområdet har været begrænsede med undtagelse af regeringens godkendelse af en ny vildtforvaltningslovgivning i 1998, samt etablering af den uafhængige myndighed Zambia Wildlife Authority (ZAWA) med det overordnede ansvar for nationalparker og vildtforvaltningsområder.

Zambia blev programsamarbejdsland for dansk u-landsbistand i 1989. Samarbejdet har været fokuseret på sektorerne sundhed, uddannelse og veje. Forberedelse af miljøprojekter i Zambia indledtes i 1997, men pga. den politiske situation i Zambia blev det besluttet at indstille forberedelserne i 1998. De blev dog genoptaget i 1999 med gennemførelsen af en identifikationsmission. Identifikationsmissionen har peget på fire indsatsområder: Affaldshåndtering (og -forvaltning) i byer, naturressourceforvaltning i landbrug, vildtforvaltning og biodiversitet samt kapacitetsudvikling i miljøplanlægning. Konkret iværksættelse af projekter afventer fortsat den politiske udvikling.

ZIMBABWE

Zimbabwe er af FN klassificeret som et mellemindkomstland, og landet har en forholdsvis veludviklet infrastruktur og industri. Men der er stor social ulighed. Over 70 pct. af landets befolkning bor i de såkaldte fællesområ-

Zambia

Areal:	752.610 km ²
Befolkning (1995):	8,5 millioner
Årlig befolkningstilvækst (1995-2015):	2,48%
Forventet levealder (1995):	42,7 år
BNP pr. indbygger (1995):	400 US Dollar
Vækst i BNP pr. indbygger (1980-95):	-2,35%
Befolkning i byerne (1995):	43%
Befolkningstilvækst i byer (1995-2015):	3,41%
CO ₂ -udledning pr. indbygger (1995):	0,29 tons
Areal af skov i % af samlet areal:	42,24%
Årlig skovfældning i % af skovareal (1990-95):	0,8%

Miljøhandlingsplaner og bedre forvaltning af bymiljø er et af Danidas indsatsområder i Zimbabwe. Her et gadebillede fra Harare, en af de byer, som projektet omfatter.

der, hvor størstedelen af indbyggerne er fattige, og sammen med befolkningstilvæksten har fattigdommen øget presset på naturressourcerne.

Behovet for jord til græsning og dyrkning i de overbefolkede fællesområder er stort, og overudnyttelse kombineret med tilbagevendende tørkeperioder medfører, at jorderosion og udpining af jorden, afskovning og tab af naturlige vådområder udgør de væsentligste miljømæssige udfordringer for en bæredygtig udvikling.

Zimbabwes relativt gamle og veludviklede industrisektor og den hastige urbanisering betyder, at byernes miljøproblemer og den industrielle forurening udgør et voksende problem.

Miljøproblemer i byerne i Zimbabwe har hid-

til været lavt prioriterede eller oversete, og har i vidt omfang været overladt til de lokale administrationer. Der findes ingen generelle bymiljømålsætninger eller -politikker, og området har hidtil heller ikke haft en central forvaltningsmæssig forankring. Samtidigt vokser byerne i et tempo, der ligger ud over myndighedernes kapacitet til at levere den nødvendige infrastruktur og serviceydelser.

I erkendelse af at lovgivningen på miljøområdet er for spredt og for svag er en lovreform sat i gang. Reformprocessen er dog præget af forsinkelser, som blandt andet kan tilskrives mangel på kapacitet og gennemslagskraft hos det kombinerede Mine-, miljø- og turistministerium.

Zimbabwe har gennem en årrække været i gang med en decentraliseringsreform, og i

den nye miljølov er det bl.a. hensigten at indføre decentral miljøplanlægning i landdistrikterne, samt at indføre miljønormer på en række områder, herunder også områder administreret af distrikterne.

Når den nye miljølovgivning vedtages, vil der opstå en situation med et markant behov for udvikling af politikker og regulativer på området, og for opbygning af kapacitet til opfølgning og håndhævelse af loven. Den fortsatte udvikling af miljøprogrammet vil bl.a. blive søgt knyttet til de heraf opståede behov.

Zimbabwe har været programsamarbejdsland for dansk u-landsbistand siden 1989. Under dette samarbejde støtter Danida sundhedssektoren, udvikling af infrastruktur, landbrug og den private sektor. I 1998 blev de første skridt taget til formulering af et miljøprogram i Zimbabwe. Programmet omfatter fire indsatsområder: Miljøplanlægning og -forvaltning i landområder, miljøplanlægning og -forvaltning i byområder, industriel miljøforvaltning og bæredygtig energi.

Det skete i 1999

1999 har været præget af forberedelsesaktiviteter for især to af miljøprogrammets indsats-

områder, nemlig bymiljø og bæredygtig energi, samt igangsættelse af et projekt vedrørende deltagerstyret lokal miljøplanlægning i landdistrikter og iværksættelse af et projekt vedrørende renere teknologi.

Deltagerstyret lokal miljøplanlægning

sigter mod for det første at udarbejde lokale miljøforvaltningsplaner i fire landdistrikter med hovedvægt på fællesområderne. For det andet søges disse planer iværksat gennem deltagerstyrede projekter på landsbyniveau, hvorigennem lokalbefolkningens muligheder for og kapacitet til selv at organisere miljøaktiviteter forventes styrket. Indsatsen inden for renere teknologi har ført til, at der i 1999 er gennemført forberedende miljøvurderinger i 18 virksomheder, med henblik på at starte demonstrationsprojekter blandt et udvalg af disse virksomheder.

Bymiljø. I 1999 blev der bevilget støtte til et bymiljøprojekt i Zimbabwe. Projektet fokuserer på opbygning af metoder, systemer og arbejdsgange til miljøplanlægning og forvaltning i byer gennem forberedelse af miljøhandlingsplaner for udvalgte byområder, kombineret med konkrete opfølgingsaktiviteter og demonstrationsprojekter. I denne første fase udvikles og afprøves metoder i fire udvalgte byområder. I anden fase er hensigten at sprede de udviklede koncepter og metoder til andre byområder.

De udvalgte byer er Harare samt Bindura, Victoria Falls og Norton. Disse byer repræsenterer forskellige miljøproblemer og niveauer mht. til størrelse, infrastruktur og kapacitet. Kapacitetsudvikling i byforvaltningerne vil blive kombineret med løsning af konkrete miljøproblemer som f.eks. luftforureningsbekæmpelse, affaldshåndtering mv. med henblik på dels at sikre konkrete miljøforbedringer, dels en varig kapacitetopbygning og endelig at demonstrere løsningsmodeller til anven-

Zimbabwe

Areal:	390.580 km ²
Befolkning (1997):	11,7 millioner
Årlig befolkningstilvækst (1995-2015):	2,05%
Forventet levealder (1995):	48,9 år
BNP pr. indbygger (1995):	540 US Dollar
Vækst i BNP pr. indbygger (1980-95):	-0,24%
Befolkning i byerne (1995):	31,8%
Befolkningstilvækst i byer (1995-2015):	3,94%
CO ² -udledning pr. indbygger (1995):	0,88 tons
Areal af skov i % af samlet areal:	22,52%
Årlig skovfældning i % af skovareal (1990-95):	0,6%

Det Danida-støttede projekt om deltagerstyret lokal miljøplanlægning retter sig mod befolkningen i Zimbabwes fattige landdistrikter.

delse i andre byområder. Med hensyn til det nationale sigte er det hensigten at metoder udviklet på centralt og lokalt niveau skal tjene som grundlag for formulering af politikker og retningslinjer for bymiljøforvaltning. For så vidt angår miljøprogrammets fortsatte udvikling udtrykte de zimbabwiske myndigheder i 1999 ønske om at påbegynde arbejdet med at formulere nationale miljøpolitikker og -prioriteter. Manglen på vedtagne og synlige

prioriteringsrammer og politikker for miljøområdet på nationalt niveau er blevet påpeget af såvel regering som NGO'er og andre interessenter, og det er på denne baggrund hensigten at styrke miljøprogrammet på dette område.

En liste over større Danida-projekter i Zimbabwe findes i bilag 7.

KAPITEL 4: DE GLOBALE MILJØPROGRAMMER

Danida har siden 1993 administreret MIFRESTA-midler til støtte for opbygning og gennemførelse af globale miljøprogrammer. Omfanget af disse midler er i perioden vokset, så de i dag udgør 25 mio. kr. om året. Støtten til de globale miljøprogrammer ydes ud over den regionale miljøbistand, der er omtalt i kapitel 2 og 3. Sammen med andre multilaterale midler fra Danidas udviklingsbistand under u-landsrammen giver MIFRESTA-midlerne Danmark mulighed for at forfølge regeringens politik for såkaldt "aktiv multilateralisme", der er udviklet i Udenrigsministeriet i de seneste år, og som for tiden er under revision. Aktiv multilateralisme betyder konkret på miljøområdet, at der gives mulighed for, at Danmark synligt og målrettet på det globale plan blandt andet kan yde støtte til følgende områder:

- En generel indsats til fremme af de internationale miljøkonventioner og andre instrumenter fra Rio-konferencen. De internationale konventioners styrke er afgørende for håndteringen af de globale miljøproblemer, og derfor lægger Danmark stor vægt på styrkelse af FNs miljøkonventioner.
- Tidlig dansk støtte til fremme af nye, vigtige temaer og problemstillinger på den internationale udviklings- og miljødagsorden. Der er således mulighed for at yde støtte til pilotprojekter og initiativer med globalt udviklingspotentiale.
- Lovende nye organisationer – også ikke-statslige – kan få indledende støtte med

henblik på, at disse kan etablere sig med gennemslagskraft i forhold til nye og vigtige temaer på den internationale miljø- og udviklingsdagsorden.

I de senere år har den faktiske anvendelse af MIFRESTA-midlerne til globale miljøprogrammer, som det fremgår af bilag 8, hovedsageligt været rettet mod projekter på ørkenområdet, klimaområdet samt biodiversitetsområdet. Støtten har primært haft karakter af målrettede punktindsatser på områder, der fra dansk side er fundet vigtige. Projekterne har herved fungeret som støtte for de konventioner, der udsprang af Rio-konferencen (1992): FNs konvention om biologisk mangfoldighed (1992), FNs konvention om klimaændringer (1992) og FNs konventionen om ørkenspredning (1994). Desuden har der gennem International Fores Forum (IFF) været ydet støtte til den igangværende internationale skovproces.

På Ørkenkonventionens område er der i 1999 fra MIFRESTA-midlerne ydet ca. 5,3 mio. kr. i støtte. Der er givet støtte til bl.a. NGOers forberedelse til og deltagelse i Ørkenkonventionens tredje partskonference i Recife, Brasilien. Formålet med støtten har været at sikre inddragelsen af NGOer i arbejdet med iværksættelsen af FNs Ørkenkonvention. Ligeledes er der givet støtte til regionaliseringen af det velrenommerede senegalesiske miljøovervågningscenter Centre de Suivi Ecologique.

På klimaområdet er der hovedsageligt ydet støtte til iværksættelse af klimakonventionen og til NGOer, der er aktive på klimaområdet –

eksempelvis Earth Council og Verdensnaturfonden.

Samtidig er der givet støtte til forskning og information på klimaområdet. Der er bl.a. i 1999 givet støtte til en workshop om "The Clean Development Mechanism" (CDM) under Kyoto-protokollen med deltagelse af afrikanske lande og til et større program for udarbejdelse af nationale rapporter, som forekrevet i klimakonventionen.

På biodiversitetsområdet er der givet støtte til fremme af gennemførelse af bestemmelserne og målene i biodiversitetskonventionen i en lang række udviklingslande. Dette sker gennem faglig bistand til de pågældende landes relevante sagsbehandlere, udarbejdelse af oplæg, forvaltningsplaner for bæredygtig

udnyttelse af naturressourcer mv. og ved almindelig kapacitetsopbyggende virksomhed.

Handel. Udover støtte til disse tre områder har Danida igen og denne gang for en to-årig periode støttet driften af det uafhængige internationale center for handel og bæredygtig udvikling i Geneve med det formål at styrke hensynet til miljø og u-landenes interesser i det internationale handelsamarbejde, herunder i Verdenshandelsorganisation WTO. Ligeledes har det internationale Ekspertpanel for Handel og Bæredygtig udvikling (EPTSD) modtaget støtte, som er ydet med henblik på at styrke integrationen af miljø- og udviklingshensyn i internationale aftaler og implementeringen af disse.

De globale MIFRESTA-midler er et meget fleksibelt redskab i det internationale miljø- og udviklingssamarbejde. Støtten til de globale programmer kan ske direkte i forhold til overordnede internationale forhandlingsprocesser, men kan også være rettet mod en konkret, geografisk fokuseret indsats med forventning om, at indsatsen har global betydning og gennemslagskraft. Fra mindre, målrettede punktindsatser til større programmer er Danidas globale MIFRESTA-midler med til at fremme opfølgningen på FNs globale miljø- og udviklingspolitiske dagsorden.

Indsatsen er også med til at etablere og styrke dialogen med en række aktører i den internationale miljø- og udviklingsdebat - alt til fremme af de overordnede miljø- og udviklingspolitiske hensyn, som Danmark lægger afgørende vægt på. Støtte fra MIFRESTA-rammen må i øvrigt ses i sammenhæng med den støtte, der ydes over u-landsrammen til globale miljøindsatser.

En liste over større aktiviteter under de globale miljøprogrammer findes i bilag 8.

BILAG

BILAG 1: BERETNING FRA DET RÅDGIVENDE UDVALG FOR MILJØBISTAND TIL UDVIKLINGSLANDE 1999

I opfølgning af FNs konference om miljø og udvikling i Rio de Janeiro i 1992 oprettede Danmark året efter Miljø- og Katastroferammen (MIKA). Miljø- og Katastroferammen skiftede den 1. januar 1999 navn til Miljø-, Freds- og Stabilitetsrammen (MIFRESTA). MIFRESTA-miljøbistanden til udviklingslande administreres af Miljø- og Energiministeriet (Danced) og Udenrigsministeriet (Danida). Det rådgivende udvalg er fælles for de to administrationer.

Miljøbistanden til udviklingslande under MIFRESTA er i 1999 udført på grundlag af Danceds og Danidas fælles overordnede strategi og de to regionale strategier for henholdsvis det sydlige Afrika og Sydøstasien.

Der er ikke i 1999 sket ændringer i disse grundlæggende retningslinjer.

Som det fremgår af udvalgets forretningsorden består udvalget af en formand, en næstformand og 15 menige medlemmer, hver med sin personlige suppleant. Formand og næstformand er personligt udpeget af de to ministre i fællesskab, mens de øvrige medlemmer udpeges af ministrene på baggrund af indstillinger fra relevante organisationer og institutioner inden for erhvervsliv, interesseorganisationer, forskning og uddannelse.

Indgangen til 1999 markerede afslutningen på udvalgets første treårige mandatperiode. Udnævnelsen af udvalget for den nye periode fandt sted i februar 1999. Hovedparten af udvalgets 15 menige medlemmer blev genudnævnt. Formanden og næstformanden for

udvalget blev tillige genudnævnt. Formanden valgte at fratræde sin post i efteråret 1999 efter tre år i formandsstolen. En ny formand blev udpeget omkring årsskiftet.

Udvalget har i henhold til sit kommissorium holdt fire møder i 1999.

En række eksterne faktorer har haft indvirkning på udvalgets arbejde i det forgangne år. Folketinget gennemførte en redegørelsesdebat den 3. marts om den hidtidige anvendelse af Miljø- og Katastroferammen og den fremtidige anvendelse af Miljø-, Freds- og Stabilitetsrammen. Den 4. maj afholdtes en forespørgselsdebat om miljøbistanden under Miljø-, Freds- og Stabilitetsrammen og endelig afgav Rigsrevisionen en beretning om MIKA-miljøstøtten til udviklingslande i november 1999.

Redegørelsesdebatten i Folketinget den 4. maj medførte en vedtagelse, hvorunder Folketinget bl.a. opfordrede regeringen til at styrke modtagerlandenes egen miljøindsats med inddragelse af det civile samfund, at den største del af miljøbistanden til udviklingslande fortsat koncentrerer om de fattigste udviklingslande i tæt sammenhæng med udviklingsbistanden, at bæredygtigheden og kvaliteten i miljøbistanden fortsat øges under hensynet til formålet med Rio-processen, specielt at miljøbeskyttelse ikke kan anskues isoleret fra udviklingsprocessen og de overordnede principper for den danske miljø- og udviklingsbistand, at den danske ressourcebase, NGO'er, virksomheder, universiteter m.fl. inddrages aktivt, og at den folkelige deltagel-

se, debat og oplysning øges. Folketinget opfordrede endvidere til at anvendelsen af bæredygtig energi blev opprioriteret ligesom en styrket indsats for efterlevelse af internationale miljøaftaler. Det Rådgivende Udvalg har parallelt med vedtagelsen i 1999 drøftet muligheden for at fremme den folkelige deltagelse, debat og forståelse af miljøbistanden under overskriften formidling og forankring, jfr. nedenfor.

Udvalget er i årets løb blevet orienteret om landeforhandlingerne med Malawi, Zimbabwe, Malaysia, Namibia, Thailand, Mozambique, Vietnam, Sydafrika og Botswana. Herudover har udvalget på sine møder haft tre temadrøftelser vedrørende formidling og forankring, udvalgets rolle og den regionale tilgang til implementering af miljøbistanden. Halvdelen af udvalget deltog i en besigtigelsesmission til Vietnam og Thailand i begyndelsen af november måned.

Udvalget ønskede på sit sidste møde i året at drøfte Rigsrevisionens beretning. På baggrund af drøftelsen fremkom udvalget med en række kommentarer til miljø- og energiministeren og udviklingsministeren. Det var således udvalgets opfattelse, at beretningen på en række områder indeholdt relevante påvisninger af mangler og svagheder i administrationen af MIKA-miljøbistanden under Danida og Danced, herunder påviste, at der var behov for, at de to ministerier intensiverer det praktiske og erfaringsbaserede samarbejde. Det var samtidigt udvalgets opfattelse, at etableringen af Danced i Miljøministeriets regi havde skabt mulighed for udviklingen af et nyt potentiale inden for miljøbistandsområdet, og udvalget kunne ikke se, at en række af de fremhævede problemer i Rigsrevisionens beretning løses ved en sammenlægning af de to miljøbistandsorganisationer under én administration. Udvalget har på baggrund af

drøftelsen i begyndelsen af 2000 afgivet en skriftlig besvarelse til ministrene.

Miljø- og energiministeren deltog i udvalgets møde i september. Udviklingsministeren deltog i december-mødet. Udvalget fandt det positivt, at man havde mulighed for en direkte dialog med ministrene.

Temadrøftelser

- Formidling og forankring

På udvalgets møde den 8. juni drøftede man formidling og forankring af miljøbistanden. Drøftelsen tog udgangspunkt i oplæg fra administrationerne, hvori man oplyste om de muligheder, der var til rådighed.

Et flertal i udvalget fandt, at der var behov for at udbrede kendskabet til miljøbistanden til udviklingslande under Miljø-, Freds- og Stabilitetsrammen. For få mennesker kender til indholdet af miljøbistanden i forhold til kendskabet til udviklingsbistanden. Udvalget anbefalede, at administrationerne og udvalgets medlemmer i højere grad kunne spille en mere aktiv rolle i formidlingen af den danske miljøbistand under rammen. Information og formidling burde i højere grad målrettes udvalgte grupper. Det blev endvidere anbefalet, at administrationerne i højere grad burde udnytte Internettets muligheder. Udvalget havde endvidere en drøftelse af, hvorledes man kunne benytte markeringen af 10-året i 2002 for FNs Konference om Miljø og Udvikling i 1992 til at styrke oplysningen om miljøbistanden. Udvalget forventes at arbejde videre med dette tema i det kommende år.

Endelig anbefalede udvalget, at der i Danced blev udarbejdet rammer for ansøgninger om tilskud til oplysningsaktiviteter i lighed med Danidas oplysningsbevilling.

- Udvalgets rolle

På mødet den 21. september havde udvalget en drøftelse af sin rolle. Udgangspunktet for udvalgets arbejde er kommissoriet fra marts 1996, der angiver, at udvalget på det strategiske plan har til opgave at være rådgivende for de to ministre for så vidt angår miljøbistanden til udviklingslande under MIFRESTA-rammen. I kommissoriet for udvalget er arbejdsopgaverne fastlagt til især at kunne omfatte gennemgang og vurdering af:

- regional-, sektor- og landestrategier,
- planlægning og gennemførelse af programmer inden for strategiernes rammer,
- generelle reviews, evalueringer og anden overvågning af indsatsen,
- informationsspørgsmål samt
- andre efter formandens opfattelse relevante spørgsmål, der falder naturligt ind under overvågningsfunktionen.

Udvalget fandt det vigtigt, at man ikke endte som et "efterretningsudvalg". Udvalget anmodede derfor administrationerne om i fremtiden at udarbejde en liste (fikspunktliste) over, hvornår begivenheder af relevans for udvalgets rådgivning kunne forventes at finde sted. Det gælder bl.a. spørgsmålet om årsforhandlinger, evalueringer m.v. Man anmodede endvidere administrationerne om at forelægge landeprogrammer, når disse forelå i udkast, således at man på et tidligt tidspunkt kunne se, om programmerne i tilstrækkeligt omfang afspejlede de udarbejdede strategier. Udvalget ønskede i denne forbindelse også at diskutere strategiernes tværgående hensyn, d.v.s. kvinders rolle, demokrati, menneskeretligheder, god regeringsførelse og hensynet til oprindelige folk set i forhold til miljøbistanden.

Udvalget fandt det endvidere positivt, at man havde en dialog direkte med ministrene, og så

gerne, at disse deltog i udvalgs møderne, når der var behov for det.

Observatørernes rolle var ligeledes til diskussion. Der var bred enighed om, at observatørernes rolle bør styrkes. Det blev fra administrationernes side foreslået, at spørgsmålet om observatørernes fremtidige rolle mest hensigtsmæssigt drøftes direkte med ministrene.

- Regionalisering

Baggrunden for drøftelsen på udvalgets møde den 14. december var et længe udtrykt ønske om at få diskuteret problematikken vedrørende den regionale tilgang til implementering af miljøbistanden. Til brug for diskussionen havde de to administrationer udarbejdet et fælles oplæg.

Der var i udvalget enighed om konklusionerne i det af administrationerne udarbejdede oplæg. Udvalget var således enig i, at et vigtigt fundament for et velfungerende regionalt samarbejde er national prioritering og kapacitet til at deltage både i den politiske dialog, analysearbejdet og identifikation og gennemførelse af konkrete aktiviteter. Samtidig er nationalt/regionalt ejerskab til projekterne afgørende for at opnå de ønskede resultater.

Erfaringerne har imidlertid vist, at det af flere grunde er sværere og vil tage længere tid end hidtil antaget at iværksætte regionale projekter. En væsentlig grund er, at udviklingslandenes miljøproblemer for det meste er nationale, om end de ofte har samme karakter. Desuden mangler der national kapacitet på og prioritering af miljøområdet. Det betyder, at der er få regionale institutioner at samarbejde med om miljøbistand, og at de eksisterende institutioner er svage. En grundlæggende årsag hertil er meget begrænsede ressourcer af menneskelig og økonomisk kapital og de

udbredte behov, der er for disse knappe ressourcer på andre områder, som prioriteres højere. Endelig er de politiske realiteter i regionen afgørende. Fokus på nationale problemer vanskeliggør i sig selv et politisk samarbejde mellem landene i regionerne.

Hovedvægten i miljøbistandssamarbejdet med udviklingslande under Miljø-, Freds- og Stabilitetsrammen forudses på denne baggrund derfor fortsat at ligge på nationale indsatser, men med regionale perspektiver for øje.

Udvalget påpegede et behov for at operationalisere de regionale hensyn/perspektiver i forberedelsen og gennemførelsen af de enkelte projektindsatser. Der kunne med fordel ses på forskellige mulige koblinger og netværksdannelser – både statslige og ikke-statslige – som kunne bidrage til udveksling af erfaringer og spredning af information, herunder om grænseoverskridende påvirkning af miljøet.

Udvalget fandt det endvidere vigtigt at vurdere perspektiver for i højere grad at koble landene og miljøbistanden op til de internationale konventioner.

Udvalgets besigtigelsesrejse til Sydøstasien

Fra 6.-15. november var knap halvdelen af udvalget, ledsaget af administrationerne, på besigtigelsesrejse til Vietnam og Thailand. Formålet med rejsen var at få et indtryk af, hvorledes strategierne for MIFRESTA-miljøbistanden er udmøntet konkret og af rammerne – herunder de politiske og økonomiske – i modtagerlandene for bistandssamarbejdet.

Udvalgsmedlemmerne konkluderede efter rejsen, at besigtigelsesrejsen havde bekræftet nødvendigheden og behovet for at tilrette-

lægge og gennemføre de enkelte projekter i sammenhæng med de overordnede nationale politikker og øvrige nationale rammer. Det var samtidig vigtigt ikke udelukkende at se på miljø effekter, men sikre at de enkelte projekters forventede økonomiske, sociale og miljømæssige effekter vurderes og beskrives grundigt inden iværksættelsen af projekterne.

Udvalget fandt, at tidshorisonten for projekter ofte synes at være kort med risiko for, at kapacitetsopbygning ikke forankres i modtagerinstitutionerne og giver en vedvarende effekt. Det burde derfor overvejes at udstrække projekternes tidshorisont.

Besøget viste, at arbejdet med at fastlægge overordnede målsætninger og indikatorer, herunder sådanne der relaterer sig til de internationale miljøaftaler, bør fortsættes. Deltaerne konkluderede, at et vellykket regionalt samarbejde kræver stærke nationale institutioner, og at disse i vid udstrækning er fraværende i de fattige lande i Sydøstasien. Udvalgsmedlemmerne finder dog, at man fortsat skal støtte et regionalt samarbejde, hvor det er muligt. Det gjaldt f.eks. kystzoneprojekter, hvor der var muligheder for regionalt samarbejde og udveksling af erfaringer.

Udvalget fandt, at besøget understregede, at miljøbistanden i Vietnam er fokuseret på behovet for reduktion af fattigdom, mens indsatsen i Thailand er mere fokuseret på specifikke miljømålsætninger.

Endelig understregede besøget, at miljø-NGO'er ofte kan bidrage til udviklingen af mere pluralistiske samfund.

BILAG 2: MEDLEMMER AF DET RÅDGIVENDE UDVALG FOR MILJØBISTAND TIL UDVIKLINGSLANDE 1. JANUAR 2000

Formand:

Rektor, cand.phil. Henrik Tvarnø
Syddansk Universitet

Næstformand:

Journalist Knud Vilby

Medlemmer:

Afdelingsleder Kirsten Ewers Andersen
Rambøll

Professor Bo Larsen
Sektion for Skovbrug, KVL

Generalsekretær Kim Carstensen
Verdensnaturfonden WWF

Formand Arne Jensen
c/o NORDECO

Informationschef Martin Lidegaard
Mellempøkeligt Samvirke

Centerdirektør Torkild Jønch-Clausen
VKI – Institut for Vandmiljø

Seniorforsker Lene Lange
Novo Nordisk A/S

Konsulent Mads Bugge Madsen
U-landssekretariatet

Suppleanter

Arkitekt, MAA Bendt Almvig
AI-Rådet

Direktør Otto Reventlow
International Woodland

International Project Coordinator
Bo Leth Espensen
Danmarks Naturfredningsforening

Bent Agerskov
Friluftsrådet

Hans Peter Dejgaard
Ibis

Direktør Lisbeth Valentin Hansen
Dansk Toksikologisk Center

Direktør Henning Højgaard Therkelsen
COWIconsult

Jørgen Assens
U-landssekretariatet

MEDLEMMER AF DET RÅDGIVENDE UDVALG

Seniorforsker Ida Nicolaisen
Nordisk Institut for Asienstudier

Anette Dørge Jessen
CARE Danmark

Sektionschef Jens Berthelsen
Dansk Industri A/S

Professor Anette Reenberg
Geografisk Institut

Projektkonsulent Johannes Østergaard
Landbrugsrådet

Vibeke Tuxen
Regnskovsgruppen Nepenthes

Astrid Ragn Jensen
Håndværksrådet

Professor Jens Aage Hansen
Aalborg Universitet

Siri Tellier
Dansk Røde Kors

Sektionschef Ulla Hansen Telcs
Dansk Industri A/S

Rektor Henrik Toft Jensen
Roskilde Universitetscenter

Konsulent Birgith Sloth
Danagro Adviser A/S

Niels Lund
DUF

Direktør Flemming Bækkeskov
BOT Management A/S

Politiske observatører:

Jens Hald Madsen, ME, Venstre

Inger Marie Bruun Viderø, Det Radikale Venstre

Jeppes Kofod, Socialdemokratiet

Henriette Kjær, Det Konservative Folkeparti

Ole M. Nielsen, Kristeligt Folkeparti

Svend Aage Fauerholdt, Dansk Folkeparti

BILAG 3: STRATEGI OG INDSATSOMRÅDER I MILJØBISTANDEN UNDER MIFRESTA-RAMMEN

“Strategi for miljøbistand til udviklingslandene” fra 1996 udstikker de overordnede rammer for Danida og Danceds indsats under miljødelen af Miljø-, Freds- og Stabilitetsrammen (MIFRESTA).

Af strategien fremgår det blandt andet, at bistanden skal koncentreres om grupper af lande i to sammenhængende områder. Disse er fem lande i Sydøstasien: Cambodia, Laos, Malaysia, Thailand og Vietnam, samt 11 lande i det sydlige Afrika: Angola, Botswana, Lesotho, Malawi, Mozambique, Namibia, Sydafrika, Swaziland, Tanzania, Zambia og Zimbabwe.

Desuden fastslår strategien, at miljøbistanden er en integreret del af den danske miljø- og udviklingspolitik, og at den skal medvirke til dels at støtte en miljømæssigt bæredygtig udvikling, dels at forbedre miljøsituationen i udviklingslandene. Indsatsen skal rettes mod tre generelle målsætninger:

- Sikring af miljømæssig bæredygtig udnyttelse af naturressourcerne og støtte til naturbevarelse.
- Forebyggelse og begrænsning af forurening af luft, vand og jord.
- Fremme af bæredygtig energianvendelse.

Strategien udpeger de syv indsatsområder, som miljøbistanden skal koncentreres om:

- Byudvikling og industrialisering.
- Bæredygtig energianvendelse.
- Landbrug.
- Vandressourcer.
- Skove og træressourcer.
- Biologisk mangfoldighed.
- Kystzoner.

Indsatsområderne er valgt blandt andet på baggrund af prioriteringerne fra FNs Konference om Miljø og Udvikling i Rio de Janeiro i 1992, internationale konventioner på miljøområdet, erfaringer med den allerede gennemførte miljøbistand samt Danmarks ekspertise på området.

“Strategi for dansk regional miljøbistand i det sydlige Afrika” (1996) fastlægger rammerne for ind-

satsen i det sydlige Afrika. Den regionale strategi bygger på principperne i den overordnede “Strategi for miljøbistand til udviklingslandene”, og den udpeger tre hovedproblemer i regionen:

- Foringelse af naturressourcerne.
- Miljøproblemer i byerne.
- Miljøproblemer i kystzonerne.

Indsatsen i forbindelse med disse problemer skal ydes gennem aktiviteter inden for:

- Landbrug og skovdrift.
- Miljøproblemer i byer og industri.
- Forvaltning af vandressourcer.
- Kystzoneforvaltning.
- Energiforsyning.
- Biologisk mangfoldighed.

Strategien for det sydlige Afrika gennemføres dels som regionale projekter landene imellem, dels som nationale projekter rettet mod det samme problem i forskellige lande. Vægtningen af indsatsområder kan dog variere mellem landene, fordi der er forskel fra land til land på hvilke miljøproblemer, der er mest presserende.

“Strategi for dansk regional miljøbistand til Sydøstasien” (1997) bygger på principperne i den overordnede “Strategi for miljøbistand til udviklingslandene”, og udpeger tre hovedområder for indsatsen i regionen:

- Bæredygtig forvaltning af naturressourcerne (land, skov, biodiversitet, ferskvandsressourcer, kystzoner).
- Bæredygtig udvikling af byer og industri.
- Bæredygtig energianvendelse.

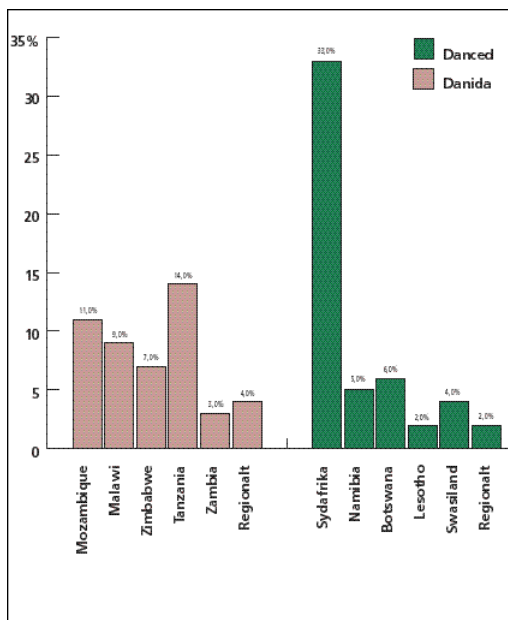
Strategien for Sydøstasien gennemføres dels som regionale projekter landene imellem, dels som nationale projekter rettet mod det samme problem i forskellige lande.

De tre strategier for miljøbistand under MIFRESTA-rammen er gratis og kan bestilles fra Danida eller Danced.

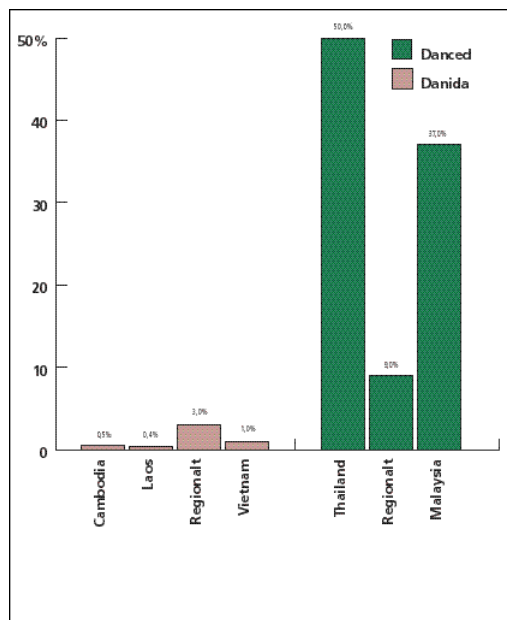
BILAG 4: BEVILLINGSOVERSIGT 1999

Tilsagnsramme 1999					
1 – DANCED, mio.kroner					
	Finanslov	Tillægsbevilling ¹	Ramme i alt	Afgivne tilsagn ²	Udbetalt
Forundersøgelser	30.0	-9.00	21.0	20.9	38.4
Sydøstasien	215.0	4.00	219.0	218.8	179.0
Det sydlige Afrika	122.3	5.00	127.3	127.1	89.9
Administration	20.4		20.4	20.4	20.4
Finanslov + Tillægsbevilling	387.7		387.7	387.2	327.7
2 – DANIDA, mio.kroner					
	Finanslov		Ramme i alt	Afgivne tilsagn	Udbetalt
Tværgående aktiviteter					
Sydøstasien			145.0	144.7	42.4
Det sydlige Afrika			217.2	199.6	88.5
Globale miljøprogrammer			25.0	45.1	23.0
Administration			19.5	19.5	19.5
Total	406.7		406.7	408.9	173.4
1 Tillægsbevillingen er en justering af bevillingerne i slutningen af året.					
2 Afgivne tilsagn er de midler, Danced har forpligtet sig til at bevilge via en kontrakt" eller en landeaftale I Danida er afgivne tilsagn summen af årets projektbevillinger.					

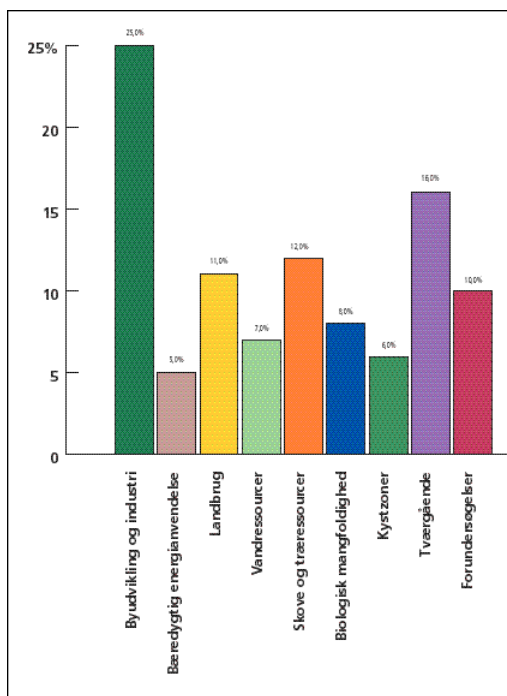
BILAG 5: BEVILLINGER FORDELT GEOGRAFISK OG PÅ EMNER

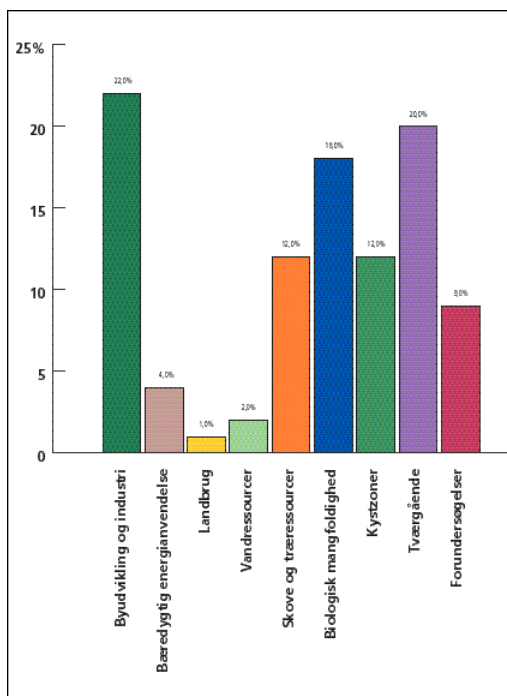
Fordeling af bistanden på lande i det sydlige Afrika, (1994-1998)

Fordeling af bistanden på lande i Sydøstasien, (1994-1998)

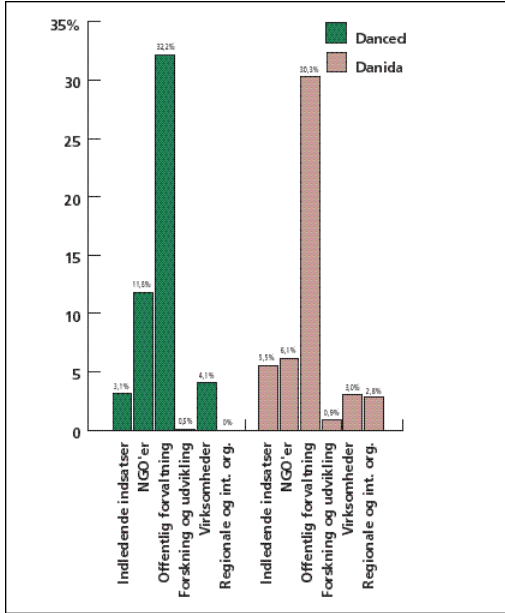

Fordeling af bistanden på indsatsområder i det sydlige Afrika, (1994-1998)

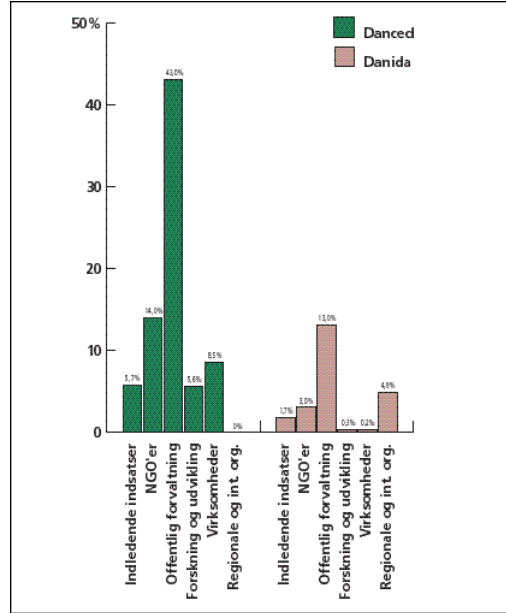

Fordeling af bistanden på indsatsområder i Sydøstasien, (1994-1998)

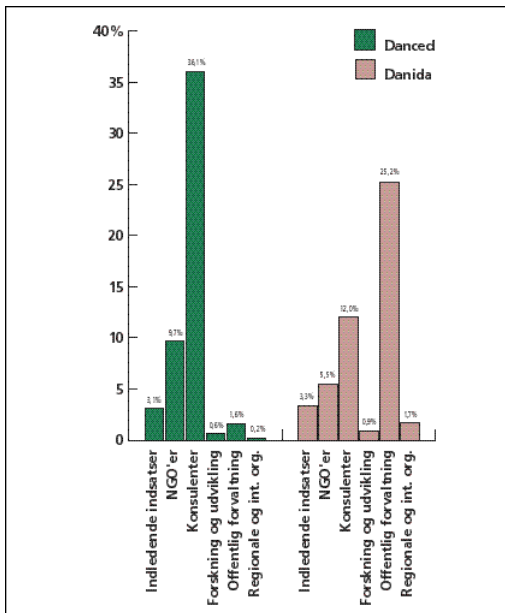

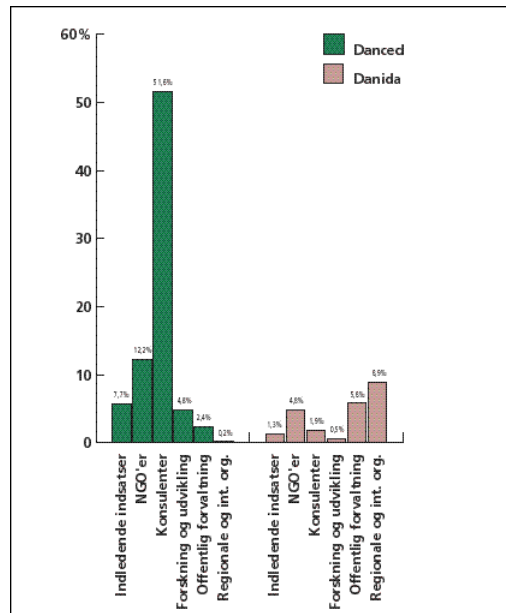
Projektmodtagere, det sydlige Afrika, (1994-1998)

Projektmodtagere, Sydøstasien, (1994-1998)

Kontraktparter, det sydlige Afrika (1994-1998)

Kontraktparter, Sydøstasien (1994-1998)

BILAG 6: PROJEKTER I SYDØSTASIEN

Oversigten omfatter de projekter i Sydøstasien, der var under udførelse i 1999. Kun projekter med en bevilling på 1 mio. kr. og derover er medtaget.

CAMBODIA (DANIDA)

Kystzoneforvaltning

Bevilling: 25,98 mio. kr.

Projektperiode: 1996-2001.

Ansvarlig: Danida og Cambodias miljøministerium.

Beskrivelse: Projektet skal gennem styrkelse af provinsmyndighedernes kapacitet bidrage til prioritering af indsatsområder og opbygning af en effektiv kystzoneforvaltning. Projektet omfatter tre komponenter: 1) Etablering af lovgivningsmæssigt og administrativt grundlag for kystzoneforvaltning. 2) Udvikling af forvaltningsstrategier og -planer. 3) Gennemførelse af pilotprojekter vedrørende lokalt baseret ressourceforvaltning. Projektet planlægges gennemført i tæt koordination med Den asiatiske Udviklingsbank. Urolighederne i Cambodia i 1997-98 har medført forsinkelser i projektgennemførelsen. Som følge heraf blev projektets første fase forlænget i 1998 samt yderligere ni måneder i 1999 frem til årets udgang. Projektets anden fase blev iværksat i marts 2000.

Status:

Støtte til minerydning

Bevilling: 5 mio. kr.

Projektperiode: 1999-2000.

Ansvarlig: Danida og United Nations Development Programme.

Beskrivelse: Projektets umiddelbare formål er at forbedre mulighederne for genopdyrkningen af landbrugsjord og at bidrage til at begrænse det høje antal ulykker blandt civilbefolkningen, herunder især børn, som forårsages af de mange landminer. Desuden søger projektet at styrke Cambodias mulighed for selv at gennemføre minerydning. Cambodia Mine Action Centre (CMAC) har søgt om dansk støtte med henblik på at videreføre sit minerydningsprogram. De nuværende aktiviteter indgår i programmets tredje fase. Programmet vil fortsat give prioritet til styrkelse af befolkningens viden og agtpågivenhed over for ueksploderede miner samt til minerydning og træning. Programmet vil inddrage lokalbefolkningen i landdistrikteterne og søge at sikre, at de ryddede områder kommer dem til gode. Ligeledes søges CMACs database opdateret og nye minerydningsmetoder afprøvet og alle igangværende mineaktiviteter i landet koordineret. Den institutionelle udvikling vil omfatte en styrkelse af ledelseskapa- teten samt udvikling af et fuldt integreret økonomisk ledelses- og bogføringssystem.

Status: En ekstern revision af regnskabsaflæggelse til trustfunden har peget på mangel i CMACs ledelse og regnskabsføring. Overførslen af det bevilligede beløb afventer derfor en tilfredsstillende gennemførelse af anbefalingerne fra den eksterne revision.

LAOS (DANIDA)

Støtte til rydning af ikke-detonerede bomber

Bevilling: 22,20 mio. kr.
Projektperiode: 1998 – 2000.
Ansvarlig: Danida og United Nations Development Programme.
Beskrivelse: Projektets formål er at forbedre udnyttelsen af landbrugsjord, skovområder mv., og at bidrage til at begrænse det høje antal ulykker blandt civilbefolkningen, især børn, som forårsages af ikke-eksploderede bomber fra Vietnam-krigen i provinsen Xieng Khoung. Projektet omfatter støtte til gennemførelsen af provinsens bomberydningsprogram for en to-årig periode. I projektet er der fire overordnede komponenter :1) ledelse og administration, 2) dataindsamling, kortlægning og oplysningskampagner, 3) destruktion af bomber fundet af lokalbefolkningen, 4) systematisk bomberydning af prioriterede arealer.

Status: Projektet forløber planmæssigt.

Støtte til kapacitetsudvikling af miljøsektoren

Bevilling: 18,20 mio. kr.
Projektperiode: 1999 – 2001.
Ansvarlig: Danida.
Beskrivelse: Projektet omfatter støtte til en 2-årig pilotperiode til centrale institutioner i den offentlige administration inden for forvaltning af naturressourcer og industriel udvikling. Det umiddelbare formål er at udbygge kapaciteten i statsministeriets Departement for Videnskab, Teknologi og Miljø til at sikre integration af miljøhensyn i linie-ministeriernes forvaltningspraksis, særligt inden for forvaltning af afvandingsområder, vandskel og industriel udvikling; at udbygge kapaciteten i statsministeriets Departement for Investeringer og Internationalt Økonomisk Samarbejde om miljøklassificering og identifikation af behov for miljømæssige konsekvensanalyser i udviklingsprojekter; at udbygge kapaciteten i Land- og Skovbrugsministeriet inden for bæredygtig forvaltning af vandskel og afvandingsområder; samt at udbygge kapaciteten i Industri- og håndværksministeriet inden for bæredygtig industriel udvikling. Projektet søger at udbygge disse institutioners menneskelige ressourcer og institutionelle kapacitet på to områder, der er højt prioriteret af den laotiske regering: bæredygtig forvaltning af afvandingsområder og vandskel samt bæredygtig forvaltning og udvikling af industrielle virksomheder. Projektet lægger vægt på træning af personale i eksisterende arbejdsfunktioner samt på udvikling og anvendelse af simple forvaltningsskemaer. Projektet støtter endvidere koordinering af miljøhensyn og samarbejde om konkrete miljøspørgsmål på tværs af institutionerne.

Status: Projektet forløber planmæssigt.

Nationalt Forskningsinstitut for Levende Ferskvandsressourcer

Bevilling: 13,30 mio. kr.

Projektperiode: 1999 – 2004.

Ansvarlig: Danida og Laos' land- og skovbrugsministerium.

Beskrivelse: Projektet vil støtte etablering og igangsætning af et Nationalt Forskningsinstitut for Levende Ferskvandsressourcer (fisk og andre ferskvandsdyr), og søge at sikre dets funktionsdygtighed. Institutet skal på grundlag af forskning og dataindsamling være i stand til at informere og rådgive, således at beslutninger vedrørende udnyttelse af vandressourcerne kan tages under hensyn til brug og beskyttelse af de levende ressourcer i vandet. Projektets aktiviteter omfatter rådgivning til planlægning, administration og gennemførelse af forskningsprogrammer, træning af instituttets personale samt indkøb af udstyr og støtte til instituttets daglige drift.

Status: Projektet forløber planmæssigt.

Støtte til forvaltning af de fredede naturområder Nam Et og Phou Loei

Bevilling: 4,80 mio. kr.

Projektperiode: 1999 – 2000.

Ansvarlig: Danida, International Union for the Conservation of Nature (IUCN), Huaphan provinsen og Laos' land- og skovbrugsministerium.

Beskrivelse: Projektets umiddelbare formål er at styrke de involverede offentlige institutioners og interessegruppers evne til udarbejdelse og gennemførelse af forvaltningsmodeller for de fredede naturområder Nam Et og Phou Loei i Huaphan provinsen og herunder sikre lokalsamfunds deltagelse i denne proces. Projektet søger at sammenkæde lokalplaner for samfund i og omkring de fredede naturområder med forvaltningsplaner for bevarelse af disse områders naturressourcer herunder deres biologiske mangfoldighed. Dette indbefatter lokal folkelig deltagelse i tilrettelæggelsen og det fremtidige tilsyn med de fredede naturområder.

Status: Projektet forløber planmæssigt.

Forvaltning af det fredede naturområde Xe Pian

Bevilling: 2,27 mio. kr.

Projektperiode: 1998 – 1999.

Ansvarlig: Danida og Laos' land- og skovbrugsministerium.

Beskrivelse: Projektet vil søge at styrke forvaltningen af Xe Pian naturområde, herunder en løbende overvågning af udnyttelsen af biologiske- og landressourcer. Projektet vil samtidig søge at højne bevidstheden om værdien af bevarelse af naturområder og deres biologiske mangfoldighed blandt beslutningstagere for områdets forvaltning. Projektets aktiviteter er koncentreret om at opbygge et simpelt naturovervågnings-system og oplysningskampagner om værdien af områdets naturressourcer samt formidling af information til beslutningsdeltagerne på provins- og lokalt niveau, således at hensyn til bevarelse af naturressourcerne kan indgå i beslutningsprocesserne for de lokale udviklingsplaner.

Status: Projektet forløber planmæssigt.

MALAYSIA (DANCED)

BYER OG INDUSTRI

Støtte til systemopbygning vedrørende indsamling og transport af farligt affald (324-0008)

Bevilling: 10,2 mio. kr.
Projektperiode: 1995 – 1999.
Ansvarlig: Kualiti Alam Sdn. Bhd.
Beskrivelse: Malaysias nuværende industrielle vækst kan medføre alvorlige miljømæssige problemer i form af stigende mængder af farligt affald. Malaysia har manglet et overordnet system for håndtering og behandling af farligt affald, og mange virksomheder har ikke haft mulighed for at komme af med deres farlige affald på en miljømæssigt forsvarlig måde. Projektet har til formål at overføre dansk viden til Malaysia vedrørende sikker indsamling, transport, behandling og deponering af farligt affald. Dette sker ved at yde faglig rådgivning i forbindelse med design af indsamlings- og transportsystemer for farligt affald samt indretning og drift af laboratorier. Desuden skal der designes et system til styring af affaldsmængder og -typer, midlertidige oplag af affald og modtagestationer.

Status: Projektet blev planmæssigt afsluttet februar 1999.

Drifts-, vedligeholdelses- og teknisk støtte til Kualiti Alam (324-0010)

Bevilling: 12,5 mio. kr.
Projektperiode: 1997 – 2000.
Ansvarlig: Kommune Kemi International, Kualiti Alam Sdn. Bhd.
Beskrivelse: Virksomheden Kualiti Alam Sdn. Bhd. har af regeringen fået rettighederne til at indsamle, behandle og bortskaffe farligt affald i Vestmalaysia. Behandlingsanlægget består af modtage- og oplagsfaciliteter, fysisk-kemiske behandlingsanlæg, en forbrændingslinje samt en kontrolleret losseplads for restprodukter. Projektet omfatter teknisk bistand til indkøring og drift af anlægget, herunder træning og uddannelse af medarbejdere, samt overførelse af viden fra Kommune Kemi til Kualiti Alam i form af manualer, driftsinstrukser, laboratorieprocedurer, træning og uddannelse af driftspersonale mv.

Status: Projektet forløber planmæssigt.

Støtte til indsamling og behandling af farligt kemisk affald, fase II (324-0015)

Bevilling: 3,2 mio. kr.
Projektperiode: 1998 – 2000.
Ansvarlig: Department of Environment (DOE).
Beskrivelse: I forbindelse med etableringen af Kualiti Alam ydes denne støtte til DOE som et led i at opbygge myndighedernes kapacitet til at koordinere indsamlingen og behandlingen af farligt kemisk affald på den malaysiske halvø.

Status: Fase II indebærer videreførelse af teknisk bistand for at sikre, at DOE opbygger den nødvendige ekspertise på området. Projektet forløber planmæssigt.

Miljøkontrol af affald fra svineproduktion (324-0035)

Bevilling: 6,4 mio. kr.
Projektperiode: 1997 – 2000.
Ansvarlig: Department of Veterinary Services.
Beskrivelse: Malaysiske svinefarme udleder store mængder svinegylle og affald til vandløb og kystområder med stor forurening til følge. Projektets mål er at reducere udledningen af svinegylle fra svinefarmene gennem bedre afløbskontrol og forbedret drift af svinefarmene. Projektet omfatter to komponenter: Biologisk rensning af afløb fra svinefarme og kompostering af organisk affald fra svinefarme. Projektet omfatter faglig rådgivning, etablering og drift af forsøgsanlæg og afprøvning af nye teknologier, herunder forbedret vandhusholdning.
Status: Tekniske problemer, bl.a. lækage i en gylletank og udbrud af en svinesygdom har medført forsinkelser i arbejdet. Projektet er derfor forlænget frem til marts 2001 og har fået en ekstrabevilling på 350.000 kr.

Miljøforbedringer i træindustrien

Bevilling: 8,7 mio. kr.
Projektperiode: 1996 – 1999.
Ansvarlig: Forest Research Institute of Malaysia.
Beskrivelse: Den træ-forarbejdende sektor i Malaysia har flere miljøproblemer såsom støv- og støjproblemer, luftforurening og store mængder kemikalieaffald samt arbejdsmiljøproblemer. Projektets strategi vægter direkte miljøforbedringer i udvalgte virksomheder, der repræsenterer industrien. Dette sker gennem demonstrationsprojekter og etablering af nye retningslinier for god praksis i industrien. Projektet har tre komponenter: Renere teknologi, affaldsforvaltning og arbejdsmiljø.
Status: Projektet blev planmæssigt afsluttet i januar 1999. Der er udarbejdet retningslinier for følgende områder: Sikkerhed og sundhed i skovforarbejdningsindustrien, kontrol af støvgener, reduktion af støj, håndtering af træaffald, kontrol af træbindemidler og andre forarbejdningsmaterialer, kontrol af gener ved sundhedsskadelige trækonserveringer. Retningslinierne vil indgå i en mobil oplysningsenhed.

Bæredygtig byudvikling, Sabah (324-0056)

Bevilling: 16,6 mio. kr.
Projektperiode: 1999 – 2000.
Ansvarlig: Sabah Economic Planning Unit.
Beskrivelse: Det er projektets mål at bidrage til at skabe bæredygtige, rene og sunde byområder i Sabah gennem etableringen af en række demonstrationsprojekter. Disse er etableringen af et system til affaldshåndtering i Kota Kinabalu, en plan for grøn by i Kota Kinabalu, udarbejdelsen af en plan for miljømæssig bæredygtig arealvendelse i Kota Kinabalu og en generel styrkelse af befolkningens bevidsthed om miljøforhold.
Status: Efter en langsom opstart forløber projektet nu planmæssigt.

Bæredygtig byudvikling, Sarawak (324-0054)

Bevilling: 12,3 mio. kr.
Projektperiode: 1998 – 2000.
Ansvarlig: Ministry og Environment & Public Health, Sarawak.
Beskrivelse: Projektets mål er at bidrage til en bæredygtig byudvikling i Sarawak gennem udviklingen af et overordnet miljømanagement system samt udviklingen af effektive overvågnings- og kontrolsystemer.
Status: Projektet begyndte planmæssigt i starten af 2000.

Miljøledelsessystemer i private virksomheder (324-0066)

Bevilling: 3,8 mio. kr.
Projektperiode: 2000 – 2002.
Ansvarlig: Universiti Putra Malaysia (UPM).
Beskrivelse: Interessen for indførelse af miljøledelsessystemer under ISO 14000 er stærkt stigende blandt malaysiske firmaer. Målet med projektet er at udvikle kapacitet og viden om miljøledelsessystemer hos lokale private konsulentvirksomheder, udbydere af træningskurser og at miljøtræning er markedsført til små og mellemstore virksomheder for at styrke markedsmulighederne, øge produktiviteten samt at forbedre virksomhedernes miljøforhold, herunder opfylde lovgivningens krav. Projektet skal implementeres af Department of Environmental Sciences på UPM.
Status: Der er gennemført en markedsundersøgelse om behovet for miljøledelsessystemer i små og mellemstore virksomheder. Der blev i foråret 2000 arbejdet med at tilpasse gennemførelsen af projektet til undersøgelsens resultater.

Kapacitetsudvikling i Department of Irrigation and Drainage, Sabah (324-0087)

Bevilling: 9,9 mio. kr.
Projektperiode: 2000 – 2001.
Ansvarlig: Department of Irrigation and Drainage (DID), Sabah.
Beskrivelse: Udledning af spildevand og landbrugets brug af kunstgødning og sprøjtemidler har ødelagt vandet i mange af Sabahs floder og er en trussel mod delstatens vandforsyning. Skovfældning og inddragelse af land til landbrug har desuden givet alvorlige problemer med blandt andet jorderosion langs flodens bredder og tilslamning af vandløbene og dermed problemer med oversvømmelser. Projektet skal styrke forvaltningen af Sabahs vandindvindingsområder gennem støtte til kapacitetsopbygning i Sabahs DID. Sabahs regering forventes at bidrage med 2,8 mio. kr. til projektet.
Status: Projektet er i udbud.

Renere teknologi i den malaysiske industri, SIRIM (324-0117)

Bevilling: 4,7 mio. Kr.
Projektperiode: 2000 – 2002.
Ansvarlig: Standards and Industrial Research Institute of Malaysia (SIRIM).
Beskrivelse: Gennem projektet "Promotion of Cleaner Technology in the Malaysian Industry", som blev afsluttet i 1999, er der etableret et center for og en informationstjeneste om renere teknologi på SIRIM. Det nye projekt skal støtte etableringen af en "Cleaner

Technology Promotion Facility” efter en model, der tidligere er blevet anvendt for fremme af renere teknologi i Danceds programmer i Thailand, Sydafrika og Namibia. Det overordnede mål er at få små og mellemstore virksomheder til at implementere renere teknologi for at reducere omkostninger, øge produktiviteten og samtidigt forbedre miljøforholdene og opfylde lovgivningens krav. Dette skal ske ved at støtte SIRIM i at markedsføre ydelser i forbindelse med indførelse af renere teknologi og efter projektets afslutning gøre SIRIM i stand til på markedsvilkår at drive et center for disse ydelser. Danceds støtte går til at finansiere internationale og lokale eksperter herunder bidrag til en “CT Funding Facility”. SIRIM bidrager selv til projektet med medarbejdere, kontorfaciliteter mv. Desuden er projektet støttet af Malaysias industriministerium.

Status:

Projektet kom planmæssigt i udbud i foråret 2000.

ENERGI

Kapacitetsudvikling på energiområdet (324-0145)

Bevilling: 9,96 mio. kr.

Projektperiode: 2000 – 2001.

Ansvarlig: Malaysia Energy Centre (PTM).

Beskrivelse: The Malaysia Energy Centre (PTM) er en non-profit organisation under Ministry of Energy, Communications and Multimedia. PTM er knudepunktet for udviklingen af politikker for vedvarende energi og energieffektivitet. Projektet skal støtte udviklingen af institutionel kapacitet i PTM og andre relevante institutioner til at gennemføre analyser af energi-politik, energiforsyning og – efterspørgsel og til at indarbejde hensynet til miljø og bæredygtighed i formuleringen af nye politikker på energiområdet. Projektets overordnede mål er at sikre bæredygtige energiløsninger – vedvarende energi og energi effektivitet – i Malaysia ved at integrere dem i landets udviklingsplaner. Danceds støtte går til at finansiere lokale og internationale eksperter, mens PTM og andre regeringsinstitutioner bidrager med personale, lokaler, kontorer etc.

Status:

Projektet blev planmæssigt sendt i udbud i foråret 2000.

Opbygning af uddannelsescenter for vedvarende energi (324-0146)

Bevilling: 9,5 mio. kr.

Ansvarlig: Ministry of Education og Universiti Sains Malaysia

Beskrivelse: Projektet skal støtte oprettelsen af “Centre for Education and Training for Renewable Energy and Energy Efficiency. I forbindelse med centret skal der etableres kontor- og undervisningsfaciliteter, materialer mv. Under projektet skal der desuden udvikles kurser om vedvarende energi og energibesparelser til skoler og universiteter.

Udvikling af strategi for energieffektivitet (324-0129)

Bevilling: 1,99 mio. kr.
Projektperiode: 1999 – 2000.
Ansvarlig: Ministry for Energy, Communications and Multimedia/Energy Section.
Beskrivelse: Projektets strategi er at støtte udviklingen af en national strategi for energieffektivitet som et værktøj til udmøntningen af nationale politikker og planer på området. Danceds bidrag til projektet er gået til at financiere lokale og internationale eksperter.
Status: I foråret 2000 forelå udkastet til en strategi på området og projektet blev planmæssigt afsluttet i april 2000. Se også tekstboks i kapitel 2.

Udvikling af strategi for vedvarende energi som det 5. brændsel (324-0128)

Bevilling: 2,2 mio. kr.
Projektperiode: 1999 – 2000.
Ansvarlig: Economic Planning Unit (EPU), Energy Section.
Beskrivelse: Projektets mål er at støtte udvikling af en vedvarende energi komponent i Malaysias energipolitik gennem udarbejdelse af et strategisk baggrundspapir som input til den 8.Malaysia Plan, dette vil bl.a.omfatte en analyse af økonomiske styringsinstrumenter, en vurdering af vedvarende energi på et åbent energimarked i Malaysia, en strategi og plan for fremme af vedvarende energi samt øget kapacitet hos EPU, MECM og Malaysia Energy Centre (PTM) om politikudvikling om vedvarende energi.Danceds bidrag til projektet er gået til at finansiere lokale og internationale eksperter.
Status: I foråret 2000 forelå udkastet til en strategi på området og projektet blev planmæssigt afsluttet i april 2000. Se også tekstboks i kapitel 2.

NATURRESSOURCEFORVALTNING (SKOVE OG TRÆRESSOUCE)

Bæredygtig forvaltning af tørvemoseskov (324-0041)

Bevilling: 13,3 mio. kr.
Projektperiode: 1996 –2000.
Ansvarlig: Federal Forest Department, Pahang State Forest Department og Selangor State Forest Department.
Beskrivelse: Tørveskovene på den malaysiske halvø er vigtige,ikke kun for produktionen af værdifuldt træ, men også fordi de har andre vigtige funktioner såsom at sikre økosystemets balance, hindre oversvømmelser og virke som reservoir af vand til overrisling af marker. Projektets mål er at etablere et forvaltningssystem, der sikrer, at naturressourcerne i tørvemoseskovene på den malaysiske halvø udnyttes bæredygtigt.Skovenes langsigtede beskyttelse er ligeledes afgørende for vandressourcer, der blandt andet understøtter lokal landbrugsaktivitet.
Status: Projektet er blevet forlænget et år. Kommende aktiviteter vil blandt andet være udviklingen af retningslinier for forvaltning af tørvemoseskove på den malaysiske halvø, afholdelsen af en workshop for at udbrede projektets resultater og konklusioner, en studietur til Indonesien. Endelig vil der via en mobil enhed blive afholdt undervis-

ningskurser i miljøvenlig skovning, og der vil blive udviklet en 10-års integreret forvaltningsplan for tørvemoseskove i det nordlige Selangor.

Forvaltningsplan for bæredygtig udnyttelse af Johors mangroveskove

Bevilling: 8,3 mio. kr.
Projektperiode: 1997 – 99.
Ansvarlig: Forestry Department Headquarters (FDHQ).
Beskrivelse: Mangroveskovene udgør en vigtig del af kystzonernes økosystem ved at fungere som opvækstområde for fiskeyngel og fødekammer for trækfugle. En overordnet planlægning er nødvendig for at sikre disse naturressourcer og tilgodese lokalsamfundets langsigtede behov. Projektet ønsker at støtte FDHQ i arbejdet med at udarbejde integrerede forvaltnings- og driftsplaner for en bæredygtig udnyttelse af Johors mangroveskove. Gennem kapacitetsudvikling styrkes FDHQ og andre relevante statsdepartementer med henblik på bæredygtig forvaltning af mangroveskovene. Ligeledes søger projektet at fremme bevidsthed om emnet til offentligheden, den private sektor og statslige enheder.
Status: Projektet sluttede planmæssigt i august, 1999. Arbejdet, herunder gennemførelsen af den 10-årige (2000-2009) integrerede forvaltningsplan for mangroveskov reservaterne, vil blive videreført af FDHQ under delstatsregeringen i Johor.

Studie af udtagning og oparbejdning af skovprodukter og småt dimensioneret tømmer

Bevilling: 7,2 mio. kr.
Projektperiode: 1997 – 99.
Ansvarlig: Forest Department Headquarters (FDHQ).
Beskrivelse: Som følge af Malaysias stigende forbrug af træprodukter forventes det, at den lokale forsyning af tømmer ikke vil være tilstrækkelig i år 2006. Projektet vil gennem demonstrationsprojekter forbedre de tekniske metoder til udnyttelse af restprodukter i forbindelse med udnyttelse af skovenes træressourcer. Herved skal træressourcenspildet i skoven og i den efterfølgende forarbejdningsindustri reduceres. Desuden indgår udvikling af teknikker til udnyttelse af mindre kendte træarter og træer af mindre dimensioner.
Status: Projektet sluttede planmæssigt i oktober 1999. På baggrund af projektets anbefalinger planlægger FDHQ nu en revision af procedurer og retningslinier, ligesom der tilstræbes et tættere samarbejde med den private sektor. Den mobile træningsenhed, som var et indirekte resultat af projektet, finansieret af FDHQ var en stor succes, som ikke mindst skovarbejderne værdsatte.

BIODIVERSITET

Natur-, uddannelses- og forskningscenter i Endau Rompin National Park, Johore

Bevilling: 13,3 mio. kr.

Projektperiode: 1996 – 2001.

Ansvarlig: Malaysian Nature Society (MNS).

Beskrivelse: Endau Rompin National Park blev dannet i 1993. Størstedelen af parken består af regnskov, som indeholder enestående arter, hvorfor parken ses som et af de områder i verden, der har den højeste grad af biodiversitet. Projektet ønsker gennem samarbejde med MNS, der er landets største medlemsbaserede miljø-NGO, at etablere et center i nationalparken, der kan tjene som udgangspunkt for oplysnings- og forskningsaktiviteter. Der skal primært indsamles data, der kan danne grundlag for en forvaltningsplan for national parken. Yderligere skal centeret virke som knudepunkt for uddannelse af skoleelever og indførelse af økoturisme.

Status: Det var i begyndelsen af 2000 uvist, hvordan den videre gennemførelse af projektet vil skride frem, da der dels er problemer med underbemanding, dels divergerende opfattelser blandt forskellige interessenter af, hvad en forvaltningsplan for området skal indeholde og hvor omfattende den skal være.

Opfyldelse af Ramsar-konventionen i Tasek Bera

Bevilling: 10,4 mio. kr.

Projektperiode: 1996 – 99.

Ansvarlig: Wetlands International Asian-Pacific.

Beskrivelse: I november 1994 blev Malaysia kontraktmedlem af "Convention on Wetlands of International Importance Especially as Waterfowl Habitat" kendt som Ramsar-konventionen. Tasek Bera søen, Malaysias første vådområde omfattet af Ramsar-konventionen, er projektets arbejdsområde. Gennem kortlægning og fastlæggelse af grænserne for Tasek Bera, samt indsamling af biologisk viden om området ønsker projektet et grundlag for en økologisk bæredygtig forvaltningsplan for området. Resultaterne skal siden hen indgå i Malaysias kommende nationale strategi for bevarelse af vådområder.

Status: Projektet blev planmæssigt afsluttet i juli, 1999. Der er udviklet en forvaltningsplan, der danner fundament for en bæredygtig udnyttelse af Tasek Bera. Lokale beboere er blevet inddraget i forvaltningen af området blandt andet gennem styrkelsen af kooperative aktiviteter. Gennemførelsen af forvaltningsplanen og det videre arbejde vil blive fortsat af en Tasek Bera forvaltningsenhed, der er under etablering.

Internationalt universitetssamarbejde om biodiversitet

Bevilling: 11,3 mio. kr.

Projektperiode: 1997 – 99.

Ansvarlig: Universiti Malaysia Sabah (UMS).

Beskrivelse: Malaysias naturlige skovområder og kystområder kræver i stigende grad beskyttelse, hvis biodiversiteten skal holdes i balance, og Malaysia fortsat skal kunne få en indtægt gennem blandt andet turisme. Dette betyder, at man bør tage udgangspunkt i brede-

re økologiske og økonomiske aspekter vedrørende biodiversitet og naturressource forvaltning, i stedet for et snævert fokus på forskning om biodiversitet alene. Sabah statens regering mangler information om koblingen mellem biodiversitet og naturressource forvaltning, herunder egnede strategier. Projektets mål er derfor at etablere et videnskabeligt og uddannelsesmæssigt samarbejde mellem danske universiteter og UMS, Malaysias yngste universitet, som kan være til gavn for hele staten. Gennem kapacitetsopbygning, forskning og uddannelse af studenter skal der skabes et langsigtet grundlag i Sabah for bæredygtig udnyttelse af naturressourcerne. Ved at uddanne studerende i dag vil man påvirke fremtidens administratorer og beslutningstagere i Malaysia.

Status: Projektet er nu i fase 3 hvor der fokuseres på forskning og træning på kandidat og Ph.d.-niveau, både på Sabah og i Danmark. Den forøgede forskningskapacitet ved institutionerne i begge lande har ledt til publiceringen af videnskabelige resultater, som er relevante for bevarelsen af biodiversitet.

Bevarelse og udvikling af Perlis State Park

Bevilling: 6,6 mio. kr.
Projektperiode: 2000 – 2003.
Ansvarlig: Perlis State.
Beskrivelse: Perlis State Park er en nyoprettet park i et område på godt 5000 hektar med kalkstensbjerge. Området er beliggende på grænsen til Thailand, hvor det grænser op til Thale Ban nationalparken. Kalkstensbjergene har en unik flora og fauna, der ikke findes andre steder på den malaysiske halvø. Området har stor betydning for vandforsyningen i Perlis, hvor risdyrkingen er en vigtig afgrøde. Projektets hovedkomponenter er beskyttelse og bevaring af området samt undervisning, naturformidling og etablering af et center for forskning og økoturisme.

Status: Projektet påbegyndtes planmæssigt i januar 2000.

Managementplan for Maliau Basin

Bevilling: 18,2 mio. kr.
Projektperiode: 1999 – 2002.
Ansvarlig: Natural Resources Department, Chief Ministers Office, Sabah.
Beskrivelse: Maliau Basin er formodentlig det område i verden, der har den højeste rigdom af forskellige dyre- og plantearter. Projektets formål er at bevare området ved at støtte udarbejdelsen af en samlet forvaltningsplan for området. Projektet sigter samtidig mod at opbygge kapaciteten hos offentlige myndigheder og private organisationer i forbindelse med forvaltningen af området.

Status: Projektet er startet planmæssigt op.

Opbygning af miljøafdeling i MOCET, Sabah

<i>Bevilling:</i>	13,4 mio. kr.
<i>Projektperiode:</i>	1999 – 2001.
<i>Ansvarlig:</i>	Ministry of Culture, Environment and Tourism (MOCET).
<i>Beskrivelse:</i>	Projektet støtter den institutionelle og personalemæssige kapacitet i den nyligt oprettede miljøafdeling i Sabahs ministerium for kultur, miljø og turisme. Miljøafdelingen, Environmental Conservation Department (ECD), er oprettet til specielt at tage sig af "bløde" miljøspørgsmål som miljøvurderinger i forbindelse med udviklingsprojekter, placering af industriområder mv.
<i>Status:</i>	Projektet er begyndt planmæssigt.

Kapacitetsudvikling i Wildlife Department (WD), Sabah (324-0121)

<i>Bevilling:</i>	13,9 mio. kr.
<i>Projektperiode:</i>	2000 – 2002.
<i>Ansvarlig:</i>	Sabah State Wildlife Department.
<i>Beskrivelse:</i>	Den hastige økonomiske vækst i begyndelsen af 1990'erne har haft alvorlige konsekvenser for Sabahs unikke dyre- og planteliv. Fra 1996 til 1998 støttede Danced udviklingen af en politik for beskyttelse af Sabahs dyre- og planteliv, bl.a. formuleret i "Wildlife Conservation Enactment" (1997). Projektet skal styrke kapaciteten i Sabah State Wildlife Department (WD), der administrerer og gennemfører lovgivningen, samt styrke koordineringen med arbejdet i andre relevante institutioner og organisationer for derigennem at sikre gennemførelsen af "Wildlife Conservation Enactment". Hovedvægten i aktiviteterne vil ligge på uddannelse af de 229 ansatte i WD, udviklingen af en strategi for arbejdet i WD samt informationskampagner. Delstatsregeringen i Sabah bidrager til projektet med bl.a. sekretærhjælp og lokaler.
<i>Status:</i>	Projektet blev sendt i udbud i foråret 2000.

Uddannelse og forskning i bæredygtig naturressourceforvaltning og arealudnyttelse (MUCED-SLUSE) (324-0138)

<i>Bevilling:</i>	4.97 mio. kr.
<i>Projektperiode:</i>	2000 – 2002.
<i>Ansvarlig:</i>	Universiti Malaysia Sarawak (UNIMAS).
<i>Beskrivelse:</i>	Projektet sigter mod at oprette to master-programmer om bæredygtig arealudnyttelse og naturressourceforvaltning, at udvikle undervisningsmaterialer og -forløb samt at kvalificere undervisere. Målet er at uddanne to grupper a 25 studerende i løbet af projektperioden. På længere sigt skal projektet styrke den generelle viden om miljø og naturressourcer og øge de studerendes bevidsthed om miljøforhold. Projektet er det første under det Danced-støttede universitetskonsortium i Malaysia MUCED-SLUSE (Malaysia University Consortium for Environment and Development – Sustainable Landuse and Natural Ressources Management). Projektet vil blive udført i tæt samarbejde med MUCED-SLUSEs danske søsterkonsortium, DUCED-SLUSE.
<i>Status:</i>	Projektet blev planmæssigt indledt i april 2000.

Handlingsplan for forvaltning af beskyttede områder i Sarawak (324-0064)

<i>Bevilling:</i>	14,9 mio. kr.
<i>Projektperiode:</i>	2000 – 2003.
<i>Ansvarlig:</i>	Department of Forestry, Sarawak.
<i>Beskrivelse:</i>	Projektets mål er at forbedre forvaltningen af Sarawaks natur ved at støtte udarbejdelsen af forvaltningsplaner for et antal udvalgte beskyttede områder i Sarawak og at uddanne personalet. Projektet vil udvikle og bruge en forvaltningsmodel, der hviler på lokale interessegruppers deltagelse. Herigennem forventes det, at områderne kan bevares og at påvirkningen fra omgivelserne kan mindskes. De metoder og samarbejdsmodeller, der udvikles, kan efterfølgende overføres til de andre beskyttede områder i Sarawak. Dette sikres gennem uddannelse af personalet i den administrative enhed der planlægger og gennemfører forvaltningen af de beskyttede områder i Sarawak. Danced og Sarawak bidrager ligeligt til projektet med hver ca. 15 mio. kr. Danceds bidrag vil gå til internationale og lokale eksperter.
<i>Status:</i>	Projektet er sendt i udbud.

Kapacitetsudvikling i Krau Wildlife Reserve

<i>Bevilling:</i>	16 mio. kr.
<i>Projektperiode:</i>	1998 – 2001.
<i>Ansvarlig:</i>	Ministry of Science, Technology and Environment, Department of Wildlife and National Parks (DWNP).
<i>Beskrivelse:</i>	Projektets formål er at udvikle Krau Wildlife Reserve som et demonstrationsområde for aktiviteter i forbindelse med bæredygtig naturressourceforvaltning. Dette skal ses i sammenhæng med de øvrige Danced-projekter, der støtter udviklingen af de beskyttede områder på den malaysiske halvø. Et led i projektet bliver at forberede og gennemføre den første forvaltningsplan for et fredet område, som DWNP står for. Side-løbende vil projektet omfatte uddannelse af personale og andre aktiviteter. Erfaringerne fra projektet vil senere kunne anvendes i andre fredede områder under DWNP og i det overordnede arbejde i den nyetablerede enhed for fredede områder under DWNP.
<i>Status:</i>	Projektet forløber planmæssigt.

KYSTZONEFORVALTNING

Integreret kystzoneforvaltning

<i>Bevilling:</i>	32 mio. kr.
<i>Projektperiode:</i>	1996 – 2000.
<i>Ansvarlig:</i>	Federal Economic Planning Unit, Penang State Economic Planning Unit, Sarawak State Economic Planning Unit, og Sabah State Development Department.
<i>Beskrivelse:</i>	Malaysia har en kystlinie på 4.800 km. Hovedparten af Malaysias befolkning bor i kystområder, som har værdifulde ressourcer blandt andet vand, fisk, mangrove skove, flodudmundinger og koralrev. Disse ressourcer er i stigende grad udsat for forurening som følge af infrastrukturelle ændringer forårsaget af industri, bispenspredning, turisme

og landbrug, der omfatter to tredjedele af kystlinien. Resultaterne er forurening og ødelæggelse af kystzonen, hvilket igen har indflydelse på kysternes levende ressourcer og på aktiviteter som f.eks. turisme. Projektets formål er at bidrage med rammerne for en bæredygtig forvaltning af Malaysias kystzoner gennem 3 pilotprojekter i staterne Penang, Sarawak og Sabah, samt at skabe større offentlig opmærksomhed om nødvendigheden af at beskytte områderne. Ligeledes er målet at styrke håndhævelsen af regulering af kystzone-udvikling og at sikre udveksling af erfaringer mellem de 3 pilotprojekter og andre stater, således at erfaringen kan benyttes i føderale politikker og udvikling af institutioner.

Status: ICZM Sabah: Pilotprojektet i Sabah blev planmæssigt afsluttet i februar, 2000. Projektet har indfriet alle målsætninger, og resultatet er offentliggjort på Sabah ICZMs hjemmeside. Et forslag til institutionelle rammer for ICZM afventer godkendelse i Statskabinettet. ICZM Penang: Pilotprojektet på Penang blev planmæssigt afsluttet i april 2000. ICZM vil blive institutionaliseret gennem det nyligt oprettede Center for Bæredygtig Udvikling. ICZM Sarawak: Pilotprojektet i Sarawak er iværksat og forløber planmæssigt.

GENERELLE PROJEKTER

Styrkelse af miljøplanlægning i Economic Planning Unit

Bevilling: 10,7 mio. kr.

Projektperiode: 1995 – 99.

Ansvarlig: Economic Planning Unit (EPU).

Beskrivelse: Den overordnede planlægning på føderal- og statsligt niveau integrerer ikke miljøhensyn i den overordnede socio-økonomiske planlægning. Dette kræver iværksættelsen af en mekanisme, der kan bidrage med information til de autoriteter, der tager beslutninger på dette område. Projektets mål er at styrke kapaciteten på miljøområdet i EPU gennem indførelse af miljø-økonomiske værktøjer i den overordnede planlægning og gennem aktivt samarbejde mellem EPU-rådgivere og lokalt personale om konkrete sager. Desuden udarbejdes der i fællesskab vejledninger for området. Et sådant system skal kunne illustrere de miljømæssige konsekvenser af økonomisk planlægning, i enten fysiske eller økonomiske termer, og redegøre for de måleredskaber/instrumenter, der kan sørge for den ønskede begrænsning.

Status: Projektet blev planmæssigt afsluttet i september, 1999. De vigtigste resultater i de første to år af projektet var: (1) Første udkast til et miljøregnskab for Malaysia, inklusive en informationsmanual, (2) første udkast til et miljøregnskab for Penang og Sabah, inklusive en informationsmanual, (3) revision og opdatering af et naturressource regnskab for Malaysia og (4) forberedelse af forslag om brugen af økonomiske instrumenter i reguleringen af miljøet. I projektets anden fase skiftede fokus til at udbrede viden og resultater opnået i projektet, gennem workshops, seminarer og støtte til forskellige institutioner på området.

Kapacitetsopbygning hos miljømyndighederne

Bevilling: 19,7 mio. kr.

Projektperiode: 1997 – 1999.

Ansvarlig: Department of Environment (DOE).

Beskrivelse: DOE er den malaysiske miljøstyrelse og er således ansvarlig for den nationale miljøforvaltning. De seneste års udvidede arbejdsområder for DOE har affødt et behov for en styrkelse af DOEs miljøforvaltning. Projektet søger gennem træning og efteruddannelse af medarbejderne i DOE (såvel centralt som i de decentrale statskontorer) at styrke kapaciteten i forvaltningen inden for behandling af affald (herunder farligt affald), støjbekæmpelse og kontrol med luft- og vandforurening. Rets håndhævelse, monitorering og etablering af et træningscenter for miljø indgår også i projektet.

Status: Projektet er blevet forlænget 6 måneder for at iværksætte nye aktiviteter inden for det eksisterende budget.

Økonomiske virkemidler på miljøområdet (324-0150)

Bevilling: 10,85 mio. kr.

Projektperiode: 2000 – 2003.

Ansvarlig: Economic Planning Unit (EPU).

Beskrivelse: Projektets formål er at introducere brugen af økonomiske virkemidler som et redskab i Malaysias miljø- og naturforvaltning. Gennem uddannelse af personale inden for planlægning og økonomi sigter projektet mod at øge bevidstheden på regerings-, delstats- og lokalt niveau om brugen af økonomiske virkemidler på miljøområdet. Uddannelsen skal inddrage internationale erfaringer på området. Desuden omfatter projektet gennemførelsen af en række pilotprojekter, hvor forskellige økonomiske virkemidler afprøves i praksis. Dannedes bidrag til projektet vil gå til at finansiere lokale og internationale eksperter.

Status: Projektet forløber planmæssigt.

THAILAND (DANCED)

BYER OG INDUSTRI

Miljøaktiviteter forestået af beboerforeninger, fase II (340-0068)

<i>Bevilling:</i>	10,6 mio. kr.
<i>Projektperiode:</i>	1999 – 2003.
<i>Ansvarlig:</i>	Urban Community Development Office (UCDO), National Housing Committee.
<i>Beskrivelse:</i>	Den thailandske regering ønsker at decentralisere miljøforvaltningen og aktivt involvere landets kommuner i denne aktivitet. Projektets formål er at fremme decentraliseret miljøforvaltning i slumområder. Gennem midler til beboerforeninger, som aktivt deltager i forberedelse og udførelse af fysiske miljøforbedringer i deres nærområde, igangsættes over 100 småprojekter. Disse småprojekter kan f.eks. være forbedringer af kloaksystemer og affaldssortering. Udover de fysiske miljøforbedringer iværksættes informationskampagner om miljøspørgsmål. Projektet bidrager således til en deltagende proces, hvor beboerforeningernes medlemmer aktivt forestår og bidrager med lokale løsningsforlag.
<i>Status:</i>	Under projektets fase I blev 196 lokale småprojekter gennemført, og den lokale administration afsatte for første gang midler, som samfundene i slumområderne selv kan prioritere og forvalte. Fase II startede planmæssigt i juni 1999.

Renere teknologi-projekt, Department of Industrial Works (340-0033)

<i>Bevilling:</i>	14,8 mio. kr.
<i>Projektperiode:</i>	1998 – 2001.
<i>Ansvarlig:</i>	Department of Industrial Works (DIW).
<i>Beskrivelse:</i>	Den kraftige industrielle udvikling i Thailand har medført store miljøproblemer. Projektet skal udvikle, udbrede og implementere renere teknologi (RT) i Thailands industri. Målet er at styrke DIWs rolle som den førende regeringsinstitution for fremme af RT i den thailandske industri. Med udgangspunkt i en målrettet kapacitetsudvikling i DIW skal kendskabet til RT udbredes blandt andet gennem etablering af et RT-netværk mellem væsentlige parter i industrien og implementering af en sammenhængende RT-politik samt RT-handlingsplaner for udvalgte brancher.
<i>Status:</i>	En politik for renere teknologi er formuleret. Herefter er projektets fokus kapacitetsopbygning i DIW m.h.p. gennemførelse af denne politik.

Nye metoder til forvaltning af byernes miljøproblemer, fase II

<i>Bevilling:</i>	28 mio. kr.
<i>Projektperiode:</i>	1997 – 99.
<i>Ansvarlig:</i>	Department of Local Administration (DOLA), Ministry of Interior.
<i>Beskrivelse:</i>	Thailands voldsomme industrialisering og urbanisering gennem de seneste 15-20 år har i kombination med en manglende offentlig opmærksomhed om fundamental infrastruktur i form af vandforsyning, spildevandsbehandling, affaldsbehandling og energiforsyning ført til særdeles alvorlige miljøproblemer i byområderne. Projektets formål er at styrke en decentraliseret miljøforvaltning gennem kapacitetsopbygning

hos DOLA's centrale administration i Bangkok samt hos de lokale miljømyndigheder og NGO'er i forsøgs kommunen Khon Kaen i det nordøstlige Thailand. Der vil blive etableret et helhedsorienteret byplanlægningskoncept, som inddrager miljøhensyn og bæredygtighed, og på baggrund af erfaringer fra Khon Kaen vil der blive udviklet nationale rammer for miljøforvaltningen i Thailands byer. Projektets første fase (1995-97) analyserede den eksisterende miljøforvaltningspraksis gennem en kortlægning af miljøforholdene i Khon Kaen og påbegyndte udarbejdelsen og implementeringen af handlingsplaner for løsningen af prioriterede bymiljøproblemer. Formålet med fase 2 af projektet er at fortsætte og udvide aktiviteter igangsat i den nu afsluttede første fase. Miljøplanlægningen rettes mod affalds- og spildevandsforvaltning, brugerfinansiering samt folkelig deltagelse og øget bevidsthed.

Status: Projektet blev planmæssigt afsluttet i 1999.

Samut Prakarn spildevandsprojekt, fase I (340-0027)

Bevilling: 11,5 mio. kr.

Projektperiode: 1997 – 99.

Ansvarlig: Pollution Control Department (PCD), Ministry of Science, Technology and Environment.

Beskrivelse: Spildevand udgør et alvorligt miljøproblem i Thailand. Formålet er at udvikle og implementere bæredygtig spildevandsbehandling i Samut Prakarn-området. Der skal således udvikles et finansielt planlægnings- og forvaltningssystem, samt et afgiftssystem, der på sigt skal gøre hele investeringen brugerfinansieret. Sideløbende sikres en folkelig opbakning omkring projektet gennem medbestemmelse og oplysning.

Status: Fase I blev planmæssigt afsluttet i 1999.

Samut Prakarn spildevandsprojekt, fase II (340-0148)

Bevilling: 14,8 mio. kr.

Projektperiode: 2000 – 2002.

Ansvarlig: Pollution Control Department.

Beskrivelse: Denne fase II af støtten til Samut Prakarn har fokus på udvikling, etablering og konsolidering af et betalingssystem, som bygger på et "forureneren-betaler-princip". Samut Prakarn spildevandsanlægget sydøst for Bangkok skal rense spildevand for 600.000 personer og 4.000 industrianlæg. Den betalingsmodel, der her afprøves, forventes at kunne tjene til inspiration for lignende projekter i Thailand.

Status: Projektet var i udbud i foråret 2000.

Kapacitetsudvikling i Wastewater Management Authority (WMA) (340-0121)

Bevilling: 1,2 mio. kr.

Projektperiode: Maj – november 2000.

Ansvarlig: Wastewater Management Authority (WMA).

Beskrivelse: WMA varetager håndteringen af spildevand i provinserne omkring Bangkok og står herunder for etablering og drift anlæg, håndtering af afgifter og spildevandsbehandling. Projektet skal dels at støtte det konkrete arbejde med to spildevandsanlæg i Sansuk sydøst for Bangkok, dels bredt støtte kapacitets- og organisationsudvikling i WMA.

Styrkelse af Bangkok Metropolitan Administration (240-0095)

Bevilling: 6 mio. kr.
Projektperiode: 1998 – 2000.
Ansvarlig: Bangkok Metropolitan Administration (BMA).
Beskrivelse: Projektet har til formål at yde generel støtte til Bangkoks guvernør og Bangkok Metropolitan Administration inden for miljøområdet. Samtidig skal der ydes bistand til kapacitetsopbygning og udvikling af de menneskelige ressourcer. Projektet omfatter en generel strategisk miljørådgiver og input fra en pulje af dansk ekspertise samt en mindre pulje til lokale rådgivere.
Status: Projektet forløber planmæssigt. Et review i foråret 2000 skal tage stilling til en evt. forlængelse.

Affaldshåndtering i Bangkok Metropolitan Administration (340-0096)

Bevilling: 6,8 mio. kr.
Projektperiode: 1998 – 99.
Ansvarlig: Bangkok Metropolitan Administration (BMA).
Beskrivelse: Projektets formål er at hjælpe Bangkok Metropolitan Administration med at styrke sin affaldsindsamling blandt andet gennem kapacitetsudvikling, opstilling af guidelines og gennemførelse af mindre pilotprojekter. Udover affaldsindsamling skal projektet arbejde med affaldsminimering og muligheder for genanvendelse.
Status: Projektet forløber planmæssigt. Et review i foråret 2000 skal tage stilling til en evt. mindre forlængelse.

River Spy (240-0062)

Bevilling: 7,3 mio. kr.
Projektperiode: 1998 – 2001.
Ansvarlig: Green World Foundation.
Beskrivelse: Projektets formål er at forbedre vandkvaliteten i thailandske vandløb gennem aktiviteter, som kan styrke bevidstheden af lokalsamfundene. Projektets strategi er at involvere elever og lærere på 50 skoler i pilotområdet ved River Ping i Nordthailand i overvågning af vandløbskvaliteten og med udgangspunkt heri engagere det øvrige lokalsamfund i miljøbeskyttelsesarbejdet. Projektet vil blandt andet tage udgangspunkt i de danske erfaringer med involvering af skolebørn i vandløbsovervågning. Såvel NGOer som universitetsverdenen og regeringsinstitutioner vil blive inddraget i projektet.
Status: Projektet forløber planmæssigt.

Implementering af energisparelov (340-0017)

Bevilling: 12,5 mio. kr.
Projektperiode: 1996 – 99.
Ansvarlig: Department of Energy Development and Promotion (DEDP), Ministry of Science, Technology and Environment.
Beskrivelse: I projektet vil man gennemføre en række standardbesparelser og feasibility-studier. Der udvikles og implementeres et energispareprogram for nye byggerier. Desuden

gennemføres der træning af thailandske energi-medarbejdere i administration, metodik og procedurer i forbindelse med en energisparetilskudsordning. Et testlaboratorium for luftkonditioneringsanlæg opgraderes, og der vil ske uddannelse af medarbejdere fra dette laboratorium.

Status: Projektet er blevet forlænget frem til december 2000. Denne opfølgingsperiode vil dreje sig om opdatering af eksisterende standarder og udvikling af nye.

Thailandsk-dansk samarbejde om vedvarende energi (340-0057)

Bevilling: 9,4 mio. kr.

Projektperiode: 1997 – 2000.

Ansvarlig: Organisationen for Vedvarende Energi (Danmark), og Appropriate Technology Association (Thailand).

Beskrivelse: Thailand har gennem de seneste år haft en voldsom vækst i energiforbruget. Brænde og trækul, som er vigtige energikilder i Thailand, skaber store miljømæssige problemer. Forbruget og importen af fossile brændstoffer kan reduceres betragteligt ved satsning på energibesparelser og brug af vedvarende energiløsninger. Brænde og trækul, som en stor del af Thailands befolkning bruger, skaber ligeledes miljømæssige problemer. Gennem træning, uddannelse, tilrettelæggelse og gennemførelse af informationskampagner og pilotprojekter, hvor vedvarende energiløsninger demonstreres, sigter projektet på at medvirke til at ændre denne situation. Strategien er at involvere thailandske NGO'er, brugere, offentlige myndigheder, den private sektor og forskningsinstitutioner i implementeringen af projektet.

Status: Projektet forløber planmæssigt.

Effektiv energiudnyttelse i industri og byggeri (340-0142)

Bevilling: 11,2 mio. kr.

Projektperiode: 2000 – 2003.

Ansvarlig: Department of Energy Development and Promotion (DEDP).

Beskrivelse: Projektet skal fremme energibesparelser i større virksomheder og ved bygge- og anlægsarbejder. Projektet retter sig mod udvikling af teknikker, administrativ praksis, uddannelse og information på området.

Status: Projektet ventes at komme i udbud i foråret 2000.

Energiledelsesordning for små og mellemstore virksomheder (340-0144)

Bevilling: 1,9 mio. kr.

Projektperiode: 2000 – 2001.

Ansvarlig: National Energy Policy Office (NEPO).

Beskrivelse: Projektet skal støtte NEPO i at udarbejde en energiledelsesordning for små og mellemstore virksomheder, der hidtil ikke har været omfattet af regler på området. Der er tale om et system svarende til det, der blev indført i Danmark for få år siden. Dan- ced støtter projektet med finansiering af rådgivere og afholdelse af møder og workshops.

Status: Projektaktiviteter forventes at begynde i juni 2000.

NATURRESSOURCEFORVALTNING (SKOVE- OG TRÆRESSOURCER)

Partnerskab for bæredygtig ressourceforvaltning, fase I (NGO-COD)

<i>Bevilling:</i>	13,9 mio. kr.
<i>Projektperiode:</i>	1996 – 98.
<i>Ansvarlig:</i>	NGO-Coordinating Committee on Development (NGO-COD).
<i>Beskrivelse:</i>	Det nationale NGO-COD er ansvarlig for den overordnede administration af projektet, der har til formål at opbygge kapaciteten i de lokale NGO-COD afdelinger omkring fire projekter: 1) oplandsforvaltning i det nordlige Thailand, 2) bæredygtig ressourceforvaltning i det nordøstlige Thailand, 3) kystzone- og floddeltaforvaltning i det sydlige Thailand og 4) genbrug af papir i Bangkok.
<i>Status:</i>	Fase I er planmæssigt afsluttet, og fase II iværksat. Projektet forløber planmæssigt.

Integreret naturressourceforvaltning i Nordthailand (340-0012)

<i>Bevilling:</i>	18,1 mio. kr.
<i>Projektperiode:</i>	1994 – 98.
<i>Ansvarlig:</i>	CARE Danmark.
<i>Beskrivelse:</i>	Ved at rehabilitere små oplande, der er ødelagt af skovfældning og uhensigtsmæssig landbrugsdrift, vil lokale beboeres levevilkår blive forbedret og naturressourcerne beskyttet. Der iværksættes oplysnings- og uddannelseskampagner samt demonstrationsprojekter, f.eks. i forbindelse med skovgenplantning, bæredygtigt landbrug samt indkomstgenererende aktiviteter. Indsatsen koncentrerer om en række landsbyer i distrikterne Mae Cham og Sop Moei.
<i>Status:</i>	Projektet blev planmæssigt afsluttet i 1999. En 5-årig fase II indledtes i januar 2000.

Bæredygtig forvaltning Nan-flodens opland (340-0015)

<i>Bevilling:</i>	19,1 mio. kr.
<i>Projektperiode:</i>	1996 – 2002.
<i>Ansvarlig:</i>	Royal Forest Department (RFD), Ministry of Agriculture and Cooperatives.
<i>Beskrivelse:</i>	Gennem de senere år er oprindelige skovområder blevet kraftigt reduceret på grund af ulovlige bosættelser, udvidet svedjebrug og ukontrollerede brande. I et område på 912 km ² , med 44 landsbyer og ca. 20.000 indbyggere gennemføres et projekt, hvor lokalsamfundene involveres aktivt i rehabilitering, bæredygtig udnyttelse og forvaltning af skovområderne. blandt andet introduceres alternative landbrugsmetoder og produktion af frugt.
<i>Status:</i>	Projektet forløber planmæssigt.

Frøforsyning, træforbedrings- og genbevaringsprojekt (240-0021)

<i>Bevilling:</i>	14,9 mio. kr.
<i>Projektperiode:</i>	1997 – 2000.
<i>Ansvarlig:</i>	Ministry of Agriculture and Cooperatives.
<i>Beskrivelse:</i>	Projektet har til formål at støtte kapacitetsopbygningen i Thailand med hensyn til forvaltning af genetiske træressourcer. Projektet har fire hovedkomponenter: 1) Udvikling af strategier for bevarelse og anvendelse af træressourcerne, 2) støtte til capaci-

tetsopbygning hos Royal Forest Department's Tree Seed Section og etablering/udvikling af fire regionale skovfrøcentre, 3) identificering af arter til bevaring og anvendelse samt indsamling og fordeling af frø fra relevante arter, 4) træning og formidling af viden og kunnen til brugere i den offentlige og private sektor.

Status: Projektet forløber planmæssigt. En forlængelse er under overvejelse m.h.p. yderligere konsolidering af aktiviteterne.

Støtte til forvaltning i Western Forest Complex (340-0049)

Bevilling: 15,6 mio. kr.
Projektperiode: 1999 – 2002.
Ansvarlig: Royal Forest Department.
Beskrivelse: Projektet skal støtte forvaltningen af Western Forest Complex, der er Thailands vigtigste område i forbindelse med biodiversitet. Projektets strategi er at støtte kapacitetsudvikling på centralt og lokalt plan. 7 forvaltningsenheder fra forskellige områder indgår i projektet.

Status: Projektet begyndte planmæssigt i december 1999.

Naturressourceforvaltning i Mae Chaem-distriktet (340-0132)

Bevilling: 20,1 mio. kr.
Projektperiode: 2000-2005.
Ansvarlig: CARE Thailand.
Beskrivelse: Projektet er rettet mod det mest decentrale led i den offentlige forvaltning, de såkaldte TAO'er (Tambon Administrative Organisations) i et område i det nordlige Thailand omkring Ping-flodens udspring. Miljø- og Naturressourceforvaltning i Thailand i det mest decentrale led sorteres formelt under TAO'erne, men stort set ingen af disse har inkluderet miljø- eller naturressourceforvaltning i deres udviklingsplaner. Projektet skal styrke TAO'ers kapacitet blandt andet gennem udviklingen og gennemførelsen af et uddannelsesprogram og etableringen af administrative naturressourceforvaltningsenheder i alle TAO'er. Projektets andet mål er at styrke befolkningens deltagelse i forvaltningen af naturressourcerne blandt andet gennem etableringen af naturressourceforvaltningskomiteer med repræsentanter for lokalsamfundene.

Status: Projektet begyndte planmæssigt i januar 2000.

Kapacitetsudvikling vedrørende naturressourceforvaltning i MOAC (340-0111)

Bevilling: 7,6 mio. kr.
Projektperiode: 1999 – 2002.
Ansvarlig: Ministry of Agriculture and Cooperatives (MOAC).
Beskrivelse: Den økonomiske udvikling, senest krisen i Sydøstasien, har skabt konflikt mellem på den ene side beskyttelse af naturen og på den anden side behovet for økonomisk vækst i landområderne. Projektet sigter mod at styrke MOACs kapacitet i forbindelse med formulering af politikker for og forvaltning af naturressourcer så dette område i højere grad kommer til at afspejle Thailands forpligtelser under internationale konventioner og så gennemførelsen i højere grad tager højde for samspillet med andre

Status: sektorerens interesser. Danceds støtte til MOAC vil få form af teknisk assistance, udstyr, finansiering af pilotprojekter og uddannelse af personale. Projektet begyndte planmæssigt i september 1999.

Støtte til udvikling af bæredygtigt landbrug

Bevilling: 15,8 mio. kr.

Projektperiode: 1999 – 2001.

Ansvarlig: Department of Agriculture.

Beskrivelse: Dette pilotprojekt skal støtte den thailandske regerings indsats for bæredygtigt landbrug. Projektet har fokus på kapacitetsudvikling af regerings institutioner, NGOer og småbønder. Konkret er projektets mål at etablere nationale og lokale netværk mellem offentlige myndigheder, NGOer og bønder, at oprette en database om bæredygtigt landbrug i Thailand, at gennemføre oplysningskampagner om bæredygtigt landbrug, at gennemføre undersøgelser af miljømæssigt og økonomisk bæredygtige landbrugs-metoder.

Status: Projektet begyndte planmæssigt i oktober 1999.

Kapacitetsopbygning for lokaladministrationer i naturressource- og miljøforvaltning (340-0112)

Bevilling: 3 mio. kr.

Projektperiode: 1999 – 2000.

Ansvarlig: Local Government Development Affairs Division, Ministry of Interior.

Beskrivelse: Projektets mål er at skabe øget kapacitet til at sikre offentlig deltagelse i forvaltningen af miljø og naturressourcer på lokalt niveau, de såkaldte TAO'er (Tambon Administrative Organisations). Dette skal ske ved at stille et beløb til rådighed for små projekter vedrørende forvaltning af miljø og naturressourcer, hvor offentlig deltagelse finder sted i formuleringen og planlægningen af projekterne.

Status: Projektet blev lanceret på den thailandske konges fødselsdag i december 1999. Opstarten forløber planmæssigt.

BIODIVERSITET

National oversigt over vådområder (340-0073)

Bevilling: 2,1 mio. kr.

Projektperiode: 1995 – 98.

Ansvarlig: Office of Environmental Policy and Planning (OEPP), Ministry of Science, Technology and Environment.

Beskrivelse: Ved at yde støtte til udarbejdelse af en national oversigt over vådområder skal Thailands ratificering af Ramsar-konventionen fremmes. Konventionen har til formål at beskytte vigtige vådområder. I projektet laves der beskrivelser af samtlige væsentlige vådområder i landet, der skal indeholde en beskrivelse af områdernes biologiske, sociale og økonomiske betydning. Endvidere skal der laves specifikke handlingsplaner for forvaltning af de enkelte områder.

Status: Projektet er planmæssigt afsluttet. Blandt andet er der under projektet identificeret 61 vådområder af international betydning samt en række andre bevaringsværdige vådområder.

Støtte til implementering af Cites-konventionen (240-0004)

Bevilling: 3,1 mio. kr.

Projektperiode: 1995 – 98.

Ansvarlig: Royal Forest Department (RFD), Ministry of Agriculture and Cooperatives.

Beskrivelse: Ved uddannelse af medarbejdere i det thailandske toldvæsen, politi og Cites-myndigheder skal projektet medvirke til en mere effektiv kontrol af handel med, og import og eksport af truede dyre- og plantearter, der er omfattet af Washington-konventionen (CITES).

Status: Projektet blev afsluttet i 1999 efter en forlængelse på 5 måneder. Blandt andet pga. organisatoriske ændringer i RFD har projektet ikke i fuldt omfang kunnet indfri de opstillede mål.

Huai Kha Kaeng. Integreret naturbeskyttelse og udvikling (340-0038)

Bevilling: 19 mio. kr.

Projektperiode: 1996 – 1999.

Ansvarlig: Agriculture Land Reform Office (ALRO).

Beskrivelse: Huai Kha Khaeng reservatet er udpeget som World Heritage Site af UNESCO. Ved at gennemføre forskellige aktiviteter i samarbejde med den lokale befolkning skal vildt-reservatet Huai Kha Khaeng beskyttes. Projektets aktiviteter omfatter blandt andet træning og miljøoplysning af bønder og skolebørn; etablering af kreditgrupper; pilot-aktiviteter vedr. lokalt skovbrug; etablering af brændbælter og træning i brandforebyggelse og integreret landbrug samt alternative indkomstmuligheder, som kan modvirke overudnyttelsen af skovens ressourcer.

Status: Efter en forlængelse på 6 måneder blev projektet planmæssigt afsluttet i 1999. Projektet har blandt andet introduceret en bevaringsstrategi i ALRO, som vil varetage det videre arbejde på området.

Huai Mae Dee Miljøundervisningscenter (340-0049)

Bevilling: 15,6 mio. kr.

Projektperiode: 1998 – 2000.

Ansvarlig: World Wild Foundation, Thailand Project Office, Royal Forest Department, Ministry of Education samt thailandske NGO'er.

Beskrivelse: Projektet skal, gennem et miljøundervisningsprojekt for Western Forest Complex i Thailand, styrke den miljømæssige viden og miljøundervisningskapaciteten for de involverede lokale parter samt fremme miljøbevidsthed, for herved at understøtte bevarelsen af Western Forest Complex og en bæredygtig udvikling i de nærliggende distrikter og provinser.

Status: Projektet forløber planmæssigt.

Skov og Folk i Thailand (340-0044)

Bevilling: 15,5 mio. kr.

Projektperiode: 1997 – 2001.

Ansvarlig: Det Strategiske Miljøforskningsprogram.

Beskrivelse: Samspelet mellem skov og lokalbefolkning er en vigtig del af Danceds program i Thailand og i andre lande. Projektets mål er at etablere et konsortium bestående af danske og thailandske forskningsinstitutioner. Med udgangspunkt i fire eksisterende skov- og folk- projekter i Thailand skal projektet styrke forskningen i Danmark og Thailand inden for dette område og uddrage nyttige erfaringer og nye ideer til brug for det videre arbejde. Desuden skal projektet bidrage til at styrke ressourcen for miljøbistanden inden for dette område i begge lande.

Status: Projektet forløber planmæssigt.

Queen Sirikit Botanic Garden (340-0036)

Bevilling: 13,7 mio. kr.

Projektperiode: 1999 – 2002.

Ansvarlig: Queen Sirikit Botanic Garden (QSBG)/Botanical Garden Organization.

Beskrivelse: Projektet har to formål, dels at sikre dokumentation, forvaltning og bevarelse af biodiversiteten i det nordlige Thailand, dels at styrke uddannelserne på disse områder. Projektet bygger på den thailandske regerings betragtelige investeringer i Queen Sirikit Botanical Garden (QSBG) i det nordlige Thailand, Thailands ældste botaniske have. Projektet vil bidrage til at etablere QSBG som et nationalt og regionalt ressourceter inden for biodiversitetsforvaltning. Desuden omfatter projektet etablering af en forvaltnings orienteret uddannelse på QSBG, en styrkelse af den akademiske uddannelse i biodiversitet på universitetet i Thailand samt udvikling og gennemførelse af projekter i den lokale befolkning.

Status: Projektet begyndte planmæssigt i oktober 1999.

Biodiversitets monitoring og forvaltning, BIOMOMA (340-0061)

Bevilling: 2,8 mio. kr.

Projektperiode: April – oktober 2000.

Ansvarlig: Ministry of Science, Technology and Environment, Office of Environmental Policy and Planning.

Beskrivelse: Projektet skal styrke overvågning og forvaltning af Thailands biologiske ressourcer. Dels støtte etableringen af et nationalt system for dokumentation og forvaltning, der konsoliderer eksisterende viden om status og trusler mod bestemte arter, dels støtte en undersøgelse af mulighederne for bedre at integrere biodiversitetsspørgsmål i det nationale system til at vurdere miljøkonsekvenser.

Status: Projektets opstart forløber planmæssigt.

Institut for naturressourcer og biodiversitet (NAREBI) (340-0086)

<i>Bevilling:</i>	10,7 mio. kr.
<i>Projektperiode:</i>	1999 – 2001.
<i>Ansvarlig:</i>	Ministry of Agriculture and Cooperatives (MOAC).
<i>Beskrivelse:</i>	Projektet støtter opbygningen af en tænketank under MOAC. Tænketanken, Natural Resources and Biodiversity Institute (NAREBI) skal sikre en helhedsorienteret forvaltning af naturressourcer samt at Thailand efterlever internationale miljøkonventioner.
<i>Status:</i>	Projektet begyndte planmæssigt i august 1999.

KYSTZONEFORVALTNING

Bæredygtigt rejedambrug (340-0026)

<i>Bevilling:</i>	13,7 mio. kr.
<i>Projektperiode:</i>	1997 – 2000.
<i>Ansvarlig:</i>	Department of Fisheries.
<i>Beskrivelse:</i>	Gennem de sidste 10 til 15 år er antallet af rejedambrug steget eksplosivt i Thailand, pga. mulighederne for økonomisk profit. Rejedambrugene skaber i deres nuværende form miljøproblemer blandt andet m.h.t. spildevand og affald, som forurener kysterne. Projektet skal udvikle, tilpasse og demonstrere bæredygtigt rejedambrug i Thailand ved at reducere den totale mængde af vand, som udledes som følge af produktionen, herunder en reduktion af saltholdigt vand, som forringer landbrugsjorden og grundvandsressourcerne.
<i>Status:</i>	En 2-årig forlængelse m.h.p. yderligere konsolidering af aktiviteterne er under overvejelse.

Miljøforvaltning i Songkhla Lake Basin (340-0006)

<i>Bevilling:</i>	12,9 mio. kr.
<i>Projektperiode:</i>	1996 – 1999.
<i>Ansvarlig:</i>	Office of Environmental Policy and Planning (OEPP), Ministry of Science, Technology and Environment.
<i>Beskrivelse:</i>	Projektet vil fremme udviklingen af en planlægnings- og udførelsesramme for miljøforvaltning i Songkhla Lake Basin. OEPP's samordning af indsatsen for en bedre miljøforvaltning skal styrkes ved at oprette en koordinerende enhed for alle implicerede provinser, ved gennemførelse af miljøvurderinger ved større anlægsarbejder i området, ved demonstrationsprojekter for integrerede miljøprojekter, samt ved overvågning og kontrol.
<i>Status:</i>	Projektet blev planmæssigt afsluttet i 1999 og har blandt andet resulteret i et miljøhandlingsprogram, et sæt strategier for gennemførelse og et projektkatalog for Songkhla Lake Basin.

GENERELLE PROJEKTER

Miljøundervisnings- og demonstrationsprojekt for studerende (340-0035)

- Bevilling:* 11 mio. kr.
Projektperiode: 1996 – 2000.
Ansvarlig: Population of Community Development Association (PDA), Thailand.
Beskrivelse: Projektet vil blive udført efter en strategi, hvor uddannelse og kapacitetsopbygning i miljøspørgsmål af skoleelever og studerende er i fokus. Dette skal ske gennem: 1) Miljøfeature dage for 400.000 skoleelever, 2) træning af 1.000 skolelærere i miljøspørgsmål, 3) udarbejdelse af undervisningsmateriale, 4) støtte til og træning af 600 landsbybaserede miljø-NGOer, og 5) støtte til og træning af 28 distriktbaserede miljø-NGOer.
Status: Projektet har mere end indfriet de opstillede mål. PDA har ansøgt om iværksættelse af et nyt projekt til styrkelse af de lokalt baserede NGOer, som er blevet etableret. Hvorvidt dette imødekommes afhænger af en kommende evaluering af projektet.

Grøn Ung Medieproduktion (340-0031)

- Bevilling:* 3,4 mio. kr.
Projektperiode: 1997 – 99.
Ansvarlig: Thai Worldview Foundation (TWF).
Beskrivelse: Medier indgår som et fundamentalt redskab i oplysningsarbejdet for et bedre miljø. Projektet skal styrke TWFs muligheder for at oplyse Thailands ungdom om miljø- og naturbeskyttelse gennem de elektroniske medier. Gennem udvikling af nye programkoncepter og formater skal der laves informative og underholdende radio- og tv-programmer om miljøspørgsmål. Projektet tager udgangspunkt i udviklingen af radio-komponenten, og erfaringerne herfra overføres efterfølgende til tv.
Status: Projektet blev planmæssigt afsluttet i 1999. Samarbejdet med TWF videreføres i projektet "Medier for miljø" (se nedenfor).

Medier for Miljø (340-0134)

- Bevilling:* 4 mio. kr.
Projektperiode: 2000 – 2004.
Ansvarlig: Thai Worldview Foundation (TWF).
Beskrivelse: Projektet er en fortsættelse af det Danced-støttede projekt "Young Green Media" (1997 – 1999). Dette projekt havde især fokus på udvikling af menneskelige ressourcer og kapacitet i forhold til at producere radio og tv med miljø-information. Under det nye projekt skal der produceres og sendes en række programmer med relation til miljø og bæredygtig livsstil. Almindelige menneskers holdninger til miljøspørgsmål vil blive en væsentlig del af programmerne ligesom der sættes på at involvere offentligt ansatte og andre eksperter på området. Det forventes at TWF i løbet af projektperioden vil blive økonomisk bæredygtigt.
Status: Projektet begyndte planmæssigt i december 1999.

Integration af miljøaspekter i lokale udviklingsplaner (Changwat action plans) (340-0083)

Bevilling: 13 mio. kr.
Projektperiode: 2000 – 2002.
Ansvarlig: Ministry of Science, Technology and Environment, Office of Environmental Policy and Planning, Department of Environmental Quality Promotion.
Beskrivelse: Projektet skal støtte den thailandske regerings bestræbelser på at integrere miljøaspekter i de enkelte provinsers 5-års udviklingsplaner. Samtidig skal projektet fremme en større grad af folkelig deltagelse i planlægningen af femårs planerne. Konkret skal dette ske gennem et pilotprojekt i forbindelse med udarbejdelsen af Khon Khaen provinsens udviklingsplan for 2002 – 2006 og i forbindelse med udarbejdelsen af provinsens første 1-årige udviklingsplan.
Status: Projektet kom planmæssigt i udbud i foråret 2000.

Støtte til universitetskonsortiet TUCED SLUSE (340-0127)

Bevilling: 4,9 mio. kr.
Projektperiode: 2000 – 2002.
Ansvarlig: TUCED SLUSE, Kasetsart University.
Beskrivelse: Projektet skal styrke de thailandske ressourcer på akademisk niveau inden for bæredygtig areal udnyttelse og forvaltning af naturressourcer. Dette skal ske gennem etableringen af et thailandsk universitetskonsortium TUCED (Thai University Consortia on Environment and Development) SLUSE (Sustainable Landuse and Natural Resources Management) og en styrkelse af det eksisterende samarbejde med det danske konsortium DUCED SLUSE gennem blandt andet forsknings- og undervisningsaktiviteter for thailandske studerende på danske universiteter, styrkelse af thailandske lærere på danske universiteter og workshops i Thailand.
Status: Projektets opstart forløber planmæssigt.

Støtte til universitetskonsortiet TUCED I&UA (340-0127)

Bevilling: 5,4 mio. kr.
Projektperiode: 2000 – 2002.
Ansvarlig: TUCED I&UA, Mahidol University.
Beskrivelse: Projektet skal styrke de thailandske ressourcer på akademisk niveau inden for bæredygtig areal udnyttelse og forvaltning af naturressourcer. Dette skal ske gennem etableringen af et thailandsk universitetskonsortium TUCED (Thai University Consortia on Environment and Development) I&UA (Industry & Urban Areas) og en styrkelse af det eksisterende samarbejde med det danske konsortium DUCED I&UA gennem blandt andet forsknings- og undervisningsaktiviteter for thailandske studerende på danske universiteter, styrkelse af thailandske lærere på danske universiteter og workshops i Thailand.
Status: Projektets opstart forløber planmæssigt.

VIETNAM (DANIDA)

Miljøundervisning

<i>Bevilling:</i>	12,70 mio. kr.
<i>Projektperiode:</i>	1998 – 2003.
<i>Ansvarlig:</i>	International Work Group for Indigenous Affairs (IWGIA) og United Nations Development Programme (UNDP).
<i>Beskrivelse:</i>	Projektets mål er at fremme miljøbeskyttelse gennem påvirkning af skolebørns værdinormer, holdninger og adfærd i forhold til miljøet. Projektet vil bistå de ansvarlige myndigheder med at gennemføre undervisning i miljøspørgsmål, der er holdningsbearbejdende snarere end indlæringsorienteret, for administratorer i skoleforvaltningen, lærere, lærebogsforfattere mv.
<i>Status:</i>	Projektet forløber planmæssigt.

Støtte til rydning af miner og ikke-detonerede bomber, fase I

<i>Bevilling:</i>	7,10 mio. kr.
<i>Projektperiode:</i>	1998 – 1999.
<i>Ansvarlig:</i>	Danida og Mines Advisory Group (MAG).
<i>Beskrivelse:</i>	Projektets formål er gennem rydning af miner og bomber at styrke udviklingsmulighederne i Quang Tri provinsen. Projektet vil forbedre mulighederne for udnyttelse af landbrugsjord og bidrage til at begrænse det høje antal ulykker blandt civilbefolkningen, især blandt børn, som forårsages af de mange miner og ikke-eksploderede bomber. Desuden søger projektet at styrke provinsens evne og mulighed for på længere sigt selv at gennemføre mine- og bomberydning.
<i>Status:</i>	Projektets første fase er blevet forlænget til slutningen af marts 2000, grundet en forsinkelse i import af udstyr. En fase II af projektet er under forberedelse.

Støtte til forvaltning af U Minh Thuong naturreservat

<i>Bevilling:</i>	19,60 mio. kr.
<i>Projektperiode:</i>	1998 – 2003.
<i>Ansvarlig:</i>	CARE Danmark og Vietnams landbrugsministerium.
<i>Beskrivelse:</i>	Projektets mål er at bevare biodiversiteten i U Minh Thuong naturreservatet. Dette søges opnået gennem styrkelse af den institutionelle kapacitet hos lokale organisationer involveret i forvaltningen af reservatet og den omkringliggende bufferzone, forbedring af livsgrundlaget for lokalsamfundene i bufferzonen rundt om reservatet samt forøget lokal viden og forskningskapacitet inden for bæredygtig forvaltning og udnyttelse af naturressourcer.
<i>Status:</i>	Projektaktiviteterne startede i slutningen af 1998 med ansættelse af personale m.v. I 1999 har projektet gennemført en lang række studier i skoven og bufferzonen. Der er blandt andet udarbejdet planer og igangsat aktiviteter for overvågning og beskyttelse af områdets biodiversitet. Arbejdet med at træne de lokale myndigheder i forvaltning af naturområdet er begyndt. I bufferzonen er der udvalgt og trænet "barfodskonsulenter" inden for relevante landbrugsemner. Landsbyerne har prioriteret,

hvilke former for infrastruktur, de ønsker støtte til fra projektet, og et undervisningsprogram for ernæring og sanitet er formuleret. I samarbejde med kvindeorganisationen er projektet begyndt at yde mindre lån til kvinder i området.

Støtte til forvaltning af beskyttede naturområder

Bevilling: 10,2 mio.kr.
Projektperiode: 1998 – 2001.
Ansvarlig: World Wildlife Fund.
Beskrivelse: Projektet vil bidrage til at etablere en forsvarlig national forvaltning af beskyttede og fredede områder i Vietnam, der kan sikre, at sådanne områder bevares og forvaltes på bæredygtig vis. Der vil blandt andet blive udarbejdet en national strategi med klare målsætninger for forvaltningen af beskyttede og fredede områder, herunder også de institutionelle, juridiske og økonomiske rammer for denne forvaltning. På baggrund af denne strategi vil Vietnams skovdepartement desuden få bistand til at formulere en langsigtet handlings- og investeringsplan for beskyttede og fredede områder.
Status: Projektet forløber planmæssigt.

Støtte til forvaltning af beskyttede naturområder

Bevilling: 10,2 mio. kr.
Projektperiode: 1999 – 2000.
Ansvarlig: Verdensnaturfonden og WWF-Indochina.
Beskrivelse: Formålet med projektet er at støtte det vietnamesiske skovdepartement (FPD) i udformningen af en dynamisk forvaltningsstrategi for landets beskyttede områder. Det nuværende forvaltningssystem køres af FPD, og ude i landet ligger ansvaret hos FPDs provinsafdelinger. Disse følger ofte provinsens egne uformelle regler og politikker, og det medfører stor variation i kvalitet og tilgang til forvaltning fra provins til provins. Projektet vil danne grundlag for udviklingen og testningen af en nytænkte og deltagerbaseret tilgang til udvikling, planlægning og implementering af forvaltning af beskyttede områder. Fire provinser vil blive udvalgt for videre analyse af de involverede parters opfattelse af hindringer og muligheder for beskyttelse af biodiversitet og beskyttede områder. Projektet er tænkt som første fase af et mere omfattende program, der skal styrke forvaltningen af de beskyttede områder i Vietnam.
Status: Projektet har i 1999 afventet den endelige godkendelse fra den vietnamesiske regering. Denne kom i december 1999, og aktiviteterne er startet fra 1. marts 2000.

Kystzoneforvaltning

Bevilling: 83,90 mio. kr.
Projektperiode: 2000 – 2006.
Ansvarlig: Danida, International Bank for Reconstruction and Development og Ministry of Agriculture and Rural Development (MARD).
Beskrivelse: Projektet skal bidrage til at sikre en bæredygtig udnyttelse af mangroveområdet i de fire sydligste provinser i Mekong-flodens delta og hermed sikre eksistensgrundlaget for den fattigste befolkning i området. Projektet har følgende hovedkomponenter: (1) Genplantning af mangroveskov – i alt 17.600 ha. i de fredede områder og 9.800 ha. i

buffer-zonen, (2) genbosættelse af familier, som på nuværende tidspunkt bor i de fredede områder, (3) teknisk og økonomisk bistand til familier i bufferzonen i form af forbedrede dyrkningsmetoder og alternative indkomstmuligheder og etablering af samarbejde mellem den lokale forvaltning og befolkning om beskyttelse af de fredede områder, (4) støtte via en socialfond til de fattigste og mest udsatte befolkningsgrupper i bufferzonen, (5) institutionel støtte og støtte til policy-udvikling inden for regulering af brugsretten til jord- og vandressourcer og (6) gennemførelse af studier til overvågning og evaluering af genbosætningen og miljøsituationen generelt i projektområdet.

Status: Projektet ventes at starte op i foråret 2000.

Støtte til miljøforvaltning i Thai Nguyen provinsen

Bevilling: 11,70 mio. kr.

Projektperiode: 2000 – 2002.

Ansvarlig: Danida.

Beskrivelse: Projektets mål er at øge den administrative kapacitet på såvel lokalt som nationalt plan inden for bæredygtig by- og industriudvikling og hermed bidrage til gennemførelsen af Vietnams miljølovgivning i Thai Nguyen provinsen. Dette søges opnået gennem træning af lokale administratorer samt støtte til udvikling af strategier og handlingsplaner inden for renere teknologi, bortskafning af fast affald og hospitalsaffald samt forvaltning af miljøet omkring en nyetableret industripark. Disse områder vil – alt afhængig af arbejdets resultater – hver især kunne danne grundlag for nye projekter.

Status: Projektet ventes at starte op i foråret 2000.

Støtte til kapacitetsopbygning i Ministeriet for Planlægning og Investering (MPI)

Bevilling: 6,50 mio. kr.

Projektperiode: 1999 – 2001.

Ansvarlig: Danida.

Beskrivelse: Projektets formål er at fremme bæredygtig forvaltning af naturressourcer, bymiljø og industriudvikling gennem støtte til styrkelse af den administrative kapacitet i afdelingen for Videnskab, Uddannelse og Miljø (DSEE) i MPI. Projektet vil yde støtte til opbygning af kapaciteten i DSEE til at fremme miljøhensyn i regeringens prioriteter og investeringsplaner. Der vil ligeledes blive lagt vægt på at styrke DSEEs evne til at koordinere donorfinansierede miljøprojekter i Vietnam.

Status: Projektet ventes at starte op i foråret 2000.

Samarbejde mellem Can Tho Universitetet og Århus Universitet

Bevilling: 2,50 mio. kr.

Projektperiode: 1998 – 1999.

Ansvarlig: Danida.

Beskrivelse: Projektets overordnede formål er at forbedre undervisningen i miljøspørgsmål i Mekongflodens delta. Dette skal ske gennem en styrkelse af Can Tho Universitetets kapacitet til at gennemføre undervisning og forskning inden for miljørelaterede

emner med fokus på de behov, de omliggende kommuner i Mekong-deltaet har for bæredygtig naturressourceforvaltning. Gennem projektet vil behov og muligheder for at etablere et samarbejde mellem Can Tho Universitetet og Århus Universitet om etablering af et fælles uddannelsesprogram på kandidatniveau i miljøspørgsmål blive undersøgt og vurderet.

Status:

Projektets første fase afsluttes i foråret 2000 og anden fase er under forberedelse.

REGIONALE PROJEKTER I SYDØSTASIEN

Institutionel kapacitetsopbygning af skovfrøsektorerne i Laos, Cambodia og Vietnam (Danida)

<i>Bevilling:</i>	40,00 mio. kr.
<i>Projektperiode:</i>	1998 – 2003.
<i>Ansvarlig:</i>	Danida.
<i>Beskrivelse:</i>	Projektets formål er at styrke den institutionelle kapacitet i skovfrøsektoren i de tre lande, således at disse bliver bedre rustet til at udvikle nationale strategier og realisere planer inden for frøforsyning, skovforædling og gen-konservering. Projektet er opdelt i en komponent for kapacitetsopbygning og en komponent for frøkilder og frøforsyning. Projektet indeholder et omfattende træningsprogram for begge områder. Projektet sigter på at fremme forståelsen af vigtigheden, tilgængeligheden og anvendelsen af oprindelige skovfrø med høj kvalitet.
<i>Status:</i>	Rådgivere er udsendt til Vietnam og Laos. Afventer iværksættelse i Cambodia.

Miljøprogram for Mekong Kommissionen (Danida)

<i>Bevilling:</i>	19,39 mio. kr.
<i>Projektperiode:</i>	1996 – 1999.
<i>Ansvarlig:</i>	Mekong Kommissionen.
<i>Beskrivelse:</i>	Formålet med Mekong Kommissionens miljøprogram er at styrke mulighederne for en bæredygtig udvikling af Mekong-flodens nedre bassin, som dækker store dele af Cambodia, Laos, Thailand og Vietnam. Projektets umiddelbare formål er at styrke kapaciteten i Mekong Kommissionens sekretariat og samarbejde mellem dette og de nationale partnere (de nationale Mekong-komiteer og andre institutioner i de fire medlemslande) inden for områder som planlægning, koordinering og gennemførelse af aktiviteter til beskyttelse af vandressourcerne.
<i>Status:</i>	Projektets start blev forsinket som følge af rekrutteringsproblemer ved besættelse af chefrådgiverposten. I 1999 blev træningsopgaverne udbudt og stillingerne i de nationale komiteer besat.

Miljøvurdering af infrastrukturprojekter (Danida)

<i>Bevilling:</i>	7,65 mio. kr.
<i>Projektperiode:</i>	1997 – 2001.
<i>Ansvarlig:</i>	Danida og World Resources Institute (WRI).
<i>Beskrivelse:</i>	WRI har i samarbejde med en række regionale og nationale myndigheder iværksat et program for udvikling af naturressourcepolitik i Sydøstasiens bjergregioner. Det danske bidrag skal styrke dialogen mellem nationale NGO'er og lokale myndigheder om de miljømæssige konsekvenser, som infrastrukturprojekter får specielt for beskyttede naturområder og økosystemer. Der sigtes specielt mod et øget samarbejde mellem WRI og danske institutioner samt øget forskningssamarbejde og vidensudveksling mellem såvel offentlige institutioner som lokale NGO'er.
<i>Status:</i>	Projektet er forlænget med en fase II og forventes afsluttet i 2004.

Trustfund for træning i miljøjournalistik (Danida)

Bevilling: 2,30 mio. kr.

Projektperiode: 1998 – 2000.

Ansvarlig: Danida.

Beskrivelse: Projektets formål er at bidrage til udviklingen af miljøjournalistik i Vietnam, Cambodia, Laos og Thailand via støtte til tre kurser i miljøjournalistik. Der vil blive lagt vægt på, at de deltagende journalister opnår forståelse for de miljøproblemer, der påvirker regionen, af etikken i god journalistik og vigtigheden af balanceret rapportering. Projektet sigter på løbende at forbedre de journalistiske standarder samt højne etikken i journalistikken i regionen. Derudover vil der blive givet hjælp til personer der søger en karriere inden for journalistik. Der vil desuden blive arbejdet med at højne kvaliteten af specialisteportager, der kræver dækning med miljøfokus. Herved stimuleres deltageres evne til at stille relevante spørgsmål og finde baggrundsmateriale. Desuden sigter programmet på at etablere tættere relationer mellem journalister i de deltagende lande, samt at styrke båndene mellem korrespondenter af alle nationaliteter og deres kolleger i regionen.

Kystzoneforvaltning i Thailand og Malaysia (Danced)

Bevilling: 11,2 mio. kr.

Projektperiode: 1996 – 2000

Ansvarlig: Centre for Tropical Ecosystems Research (cenTER)/ Biologisk Institut, Århus Universitet.

Beskrivelse: Projektets formål er at finde frem til bæredygtige måder at udnytte den tropiske mangroveskov. I en række udvalgte mangroveområder i Thailand og Malaysia vil danske og sydøstasiatiske forskere samarbejde om at definere bedre og mere bæredygtige udnyttelsesmåder blandt andet ved genplantning af mangrover. Praktisk forskning i lokale næringsveje som f.eks. fiskeopdræt og fangst af krabber er en del af projektet.

Efteruddannelse i folkeligt skovbrug (Recofct) (Danced)

Bevilling: 10,1 mio. kr.

Projektperiode: 1998 – 2001.

Ansvarlig: Regional Community Forestry Training Centre (Recofct).

Beskrivelse: Projektet skal støtte, udvide og forankre Recrofts aktiviteter, der omfatter efteruddannelse af offentligt ansatte og andre, der er involverede i folkeligt skovbrug. Begrebet dækker vedligeholdelse og beskyttelse af skovområder i tæt samarbejde med lokalbefolkningen og under hensyn til deres behov. Projektet omfatter alle lande i Sydøstasien. Projektets aktiviteter omfatter udarbejdelse af undervisningsmateriale og dannelse af netværk med andre institutioner og autoriteter på området i regionen.

Status: Projektet forløber planmæssigt.

Etablering af et arbejdsmiljøinstitut for fagbevægelsen i Asien (Danced)

Bevilling: 19,9 mio. kr.

Projektperiode: 2000 – 2003.

Ansvarlig: Ulandssekretariatet LO/FTE

Beskrivelse: Projektet skal støtte etableringen af "Fagbevægelsens Miljøinstitut". Projektet skal blandt andet: (1) Opbygge instituttets kapacitet til at øge bevidstheden om arbejdsmiljøproblemer og mulighederne for at løse dem, (2) opbygge kapacitet i forbindelse med uddannelse og forskning i arbejdsmiljø, (3) etablere en række faciliteter som databaser, bibliotek og udvikling af uddannelsesmaterialer. Endelig skal der under projektet gennemføres to pilotprojekter, et for bygningsarbejdere i Thailand og et med thailandske landsorganisationer.

Status: Projektets opstart forløber planmæssigt.

Regionalt netværk for Træning og Forskning vedrørende Miljøforvaltning (TREM) (Danced)

Bevilling: 15,5 mio. kr.

Projektperiode: 1996 – 1999.

Ansvarlig: UNEP, Regional Office for Asia and the Pacific.

Beskrivelse: Formålet med projektet er at planlægge og afprøve et inter-universitets netværk, hvor der lægges vægt på forskning og undervisning i miljøledelse. Sigtet er at tilskynde thailandske og malaysiske universiteter til at udvikle tværfaglige undervisnings- og forskningsprogrammer. Disse skal kunne involvere offentlige og private miljøorganisationer såvel som studerende.

Status: Projektet blev planmæssigt afsluttet i 1999.

BILAG 7: PROJEKTER I DET SYDLIGE AFRIKA

Oversigten omfatter projekter i det sydlige Afrika, der var under udførelse i 1999. Kun projekter med en bevilling på 1 mio. kr. og derover er medtaget.

BOTSWANA (DANCED)

BYUDVIKLING OG INDUSTRI

Håndtering af farlige kemikalier (104-0005)

Bevilling: 7 mio. kr.

Projektperiode: 1998 – 2001.

Ansvarlig: Botswana Ministry of Health.

Beskrivelse: Projektets formål er at støtte håndteringen af farlige kemikalier, så den lever op til de internationale standarder på området. Dette skal ske dels gennem udviklingen af et informationssystem om effektiv håndtering af kemikalier, dels gennem uddannelse af personale i at anvende systemet. Endelig indeholder projektet en del rettet mod at øge befolkningens bevidsthed om farlige kemikalier og dens håndtering af dem.

Status: Projektet forløber planmæssigt. Et informationssystem og retningslinier på området er blevet udviklet. En oplysningskampagne blev indledt i foråret 2000.

NATURESSOURCEFORVALTNING (VANDRESSOURCER)

Forvaltning af vandressourcer, FASE II (104-0004)

Bevilling: 7 mio. kr.

Projektperiode: 1996 – 1999.

Ansvarlig: Department of Water Affairs (DWA).

Beskrivelse: Vandressourcerne i Botswana er begrænsede, og beskyttelse mod forurening m.m. er derfor vigtig. Projektet har til formål at støtte en forbedring af Botswanas beslutningsgrundlag mht. brugen af vandressourcer, således at planlægningen tager hensyn til en bæredygtig udnyttelse og beskyttelse af landets vandressourcer. Et middel til at opnå dette er udarbejdelsen af en national handlingsplan for vandressourceforvaltning, som angiver veje og strategier såvel som konkrete handlinger til forbedring af alle relevante aspekter. Endvidere forbedres kapaciteten til overvågning af vandressourcerne, og der gennemføres en række demonstrationsprojekter.

Status: Fase I (1996-99) blev planmæssigt afsluttet i efteråret 1999. Fase II skal sikre, at strategier og politikker bliver en integreret del af det fremtidige arbejde i DWA. Projektet forløber planmæssigt.

GENERELLE PROJEKTER

Kapacitetsopbygning hos miljø-NGOer (104-0006)

<i>Bevilling:</i>	9,6 mio. kr.
<i>Projekt:</i>	1996 – 2000.
<i>Ansvarlig:</i>	Rural Industries Promotion Company (RIPCO).
<i>Beskrivelse:</i>	NGOer spiller en vigtig rolle i arbejdet med at løse og skabe opmærksomhed omkring miljøproblemer. Projektet har til formål at sætte lokale miljøorganisationer i stand til at udvikle landsbyernes forvaltning af fælles savanneressourcer. Gennem information, træning og uddannelse vil projektet opbygge kapaciteten hos fire miljø NGOer i Botswana. Herved vil organisationerne blive i stand til at varetage gennemførelse af miljøprojekter.
<i>Status:</i>	Projektet har udviklet en model for NGO-støtte til lokale miljøprojekter. Projektet forventes evalueret i 2000.

Kapacitetsopbygning i forbindelse med landsbyernes forvaltning af fælles savanneområder (Veld Products) (104-0010)

<i>Bevilling:</i>	8,2 mio. kr.
<i>Projektperiode:</i>	1998 – 2003.
<i>Ansvarlig:</i>	Veld Products Research and Development.
<i>Beskrivelse:</i>	Projektet skal støtte kapacitetsopbygning af fire NGOer for derigennem at udvikle forvaltningen af ressourcerne i de savanneområder, der ejes af landsbyerne i fællesskab. Organiserede grupper i landsbyerne er en forudsætning for bæredygtig forvaltning af de fællesjede områder, og de involverede NGOer skal derfor udvikle deres arbejdsmetode til i højere grad at inddrage den lokale befolkning. Et led i projektet vil være udviklingen af bæredygtig kommerciel udnyttelse af produkter fra savannen, de såkaldte "veld products".
<i>Status:</i>	Projektet går planmæssigt. En kommende evaluering af projektet vil blandt andet undersøge, hvordan den fremtidige økonomiske bæredygtighed kan sikres, da de ansvarlige NGOer alle er afhængige af udenlandske donormidler, der ikke nødvendigvis er sikrede på længere sigt.

Environmental Planning Programme (EPP) (104-0003)

<i>Bevilling:</i>	12,6 mio. kr.
<i>Projektperiode:</i>	1999 – 2001.
<i>Ansvarlig:</i>	Ministry of Finance and Development Planning og National Coordinating Strategy Agency
<i>Beskrivelse:</i>	Projektet sigter mod at styrke kapaciteten i Botswanas centrale planlægningsmyndigheder for at fremme miljøhensyn i landets planlægning og skabe større forståelse for miljøproblemer og konsekvenser. Projektet omfatter planlægningsmedarbejdere i fem offentlige institutioner: Economic Affairs Division, National Conservation Strategy Agency, Gaborone City Council, Selebi Phikwe Town Council og Central District der omfatter fem underdistrikter omkring Botswanas hovedstad Gaborone.
<i>Status:</i>	Projektet forløber planmæssigt.

LESOTHO (DANCED)

BYER OG INDUSTRI

Energiplanlægning og -styring (119-0004)

Bevilling: 10,9 mio. kr.

Projektperiode: 1999 – 2002.

Ansvarlig: Department of Energy, National Environment Secretariat.

Beskrivelse: Projektets overordnede mål er at bidrage til en en miljømæssig bæredygtig energi-planlægning og styring af energisektoren samt et bedre datagrundlag for planlægning. Dette skal ske ved at styrke kapaciteten hos relevante offentlige myndigheder og institutioner gennem arbejdet med at: (1) Opdatere Lesothos energiplan, (2) gennemføre planens strategier, (3) udstikke rammer for styring af energisektoren, (4) effektivisere produktionen og distributionen af el og (5) at udarbejde en vindenergirapport med anbefalinger af fremtidige projekter.

Status: I forhold til det oprindelige projektdokument er projektet blevet omorganiseret, så det passer til de planlagte privatiseringer på energiområdet. Projektet forløber planmæssigt.

GENERELLE PROJEKTER

Styrkelse af miljøforvaltnings kapacitet (119-0005)

Bevilling: 9,1 mio. kr.

Projektperiode: 2000 – 2002.

Ansvarlig: National Environment Secretariat.

Beskrivelse: Projektet vil bidrage til at etablere effektive institutionelle rammer for miljøforvaltning i Lesotho på tre fronter: (1) Styrke kapaciteten i Environmental Units i de relevante ministerier og andre institutioner inden for miljøforvaltning, (2) styrke kapaciteten i National Environmental Secretariat og andre relevante organisationer inden for miljøinformation, så informationerne bliver offentlig tilgængelige og (3) udvikle samarbejdet mellem forskellige institutioner med sigt på indarbejdelse af miljøhensyn i fremtidige udviklingsplaner.

Status: Projektet kom i udbud i efteråret 1999. Opstarten forløber planmæssigt.

MALAWI (DANIDA)

Reduktion af bilharziose i Malawi-søen

Bevilling: 4,9 mio. kr.

Projektperiode: 1997 – 2000.

Ansvarlig: Den Globale Miljøfacilitet (GEF)/SADC.

Beskrivelse: Formålet er at bidrage til en forbedring af de miljø- og sundhedsmæssige forhold for

lokalsamfundene omkring Malawi-søen ved at reducere udbredelsen af bilharziose i fem områder i Mangochi-distriktet ved søens sydlige ende. Projektet tænkes udviklet som en model for videre udvikling af de nationale strategier på bilharziose-området. Projektet vil inddrage de ca. 50.000 indbyggere i området i aktiviteterne, som blandt andet omfatter demonstrationsprojekter inden for vand, sanitet og hygiejne samt sundhedsoplysning og distribution af medicin.

Status: Igangværende.

Miljøgenopretning i tidligere flygtningeområder, fase II

Bevilling: 4,9 mio. kr.

Projektperiode: 1998 – 2001.

Ansvarlig: Folkekirkens Nødhjælp.

Beskrivelse: Projektaktiviteterne falder inden for to hovedområder: Miljøgenopretning koncentreret om skovbevarelse og træplantning, samt introduktion af bæredygtige landbrugsteknikker. Projektet implementeres af Folkekirkens Nødhjælp i samarbejde med det Lutheranske Verdensråd i Malawi.

Status: Projektets 144 planteskoler har sået 2.205.324 frø og heraf udviklet 1.780.944 stiklinger. I alt 4748 husstande deltager nu i rehabiliteringen af lokalmiljøet. Der er taget 2187 brændselsbesparende komfurer i brug, 456 kvinder er blevet trænet i anvendelse af disse komfurer. Dette projekt er en fortsættelse af fase 1 (1996-97), der blev meget positivt evalueret i 1997.

Naturressourceplan for Lake Chilwa

Bevilling: 11,75 mio. kr.

Projektperiode: 1998 – 2000.

Ansvarlig: Ministry of Forestry, Fisheries and Environmental Affairs.

Beskrivelse: Projektet skal støtte udarbejdelse og implementering af en naturforvaltningsplan for Lake Chilwa og de omkringliggende våd- og vandindvindingsområder. Hensigten er at bidrage til en bæredygtig udnyttelse af naturressourcerne samt at hjælpe Malawi til at opfylde de forpligtigelser, som landet påtog sig med underskrivelsen i marts 1997 af Ramsar-konventionen for beskyttelse og bæredygtig udnyttelse af vådområder. Projektet sigter konkret på at opbygge og forstærke distriktsforvaltningerne i Zomba, Machinga og Phalombe med henblik på at gennemføre bæredygtig miljøplanlægning med lokalsamfundenes aktive medvirken. Endvidere oprettes i projektet en miljøfond, som skal finansiere de aktiviteter, der formuleres i forvaltningsplanerne.

Status: Igangværende.

Miljø- og naturressourceforvaltning

Bevilling: 18,2 mio. kr.

Projektperiode: 1998 – 2001.

Ansvarlig: Ministry of Forestry, Fisheries and Environmental Affairs.

Beskrivelse: Projektet har til formål at støtte udviklingen af en decentral naturressourceforvaltning i seks kommuner ved Malawi-søen. Der sigtes mod dels at styrke kommunernes kapacitet til at udarbejde forvaltningsplaner samt implementere og monitorere disse

planer, dels at etablere en miljøfond til mindre, konkrete miljø- og naturresouceprojekter. Projektet understøttes ved en styrkelse af kapaciteten i Malawis miljødepartement og kommunerne gennem uddannelse og rådgivning af personalet i miljøforvaltning. Endvidere støttes Miljødepartementet i decentraliseringen af miljøforvaltningen til kommunerne.

Status: Igangværende.

Støtte til bæredygtig energi

Bevilling: 18,20 mio. kr.

Projektperiode: 2000 – 2001.

Ansvarlig: Danida og Malawis finans-, økonomisk planlægnings- og udviklingsministerium.

Beskrivelse: Der vil blive installeret solcelleanlæg til elektrificering af 15 primære sundhedsklinikker og tilhørende tjenesteboliger. Endvidere installeres 200 små solcelleanlæg til elektrificering af husstande på landet – overvejende små tobaksavlere – med henblik på at afdække problemer og muligheder i forhold til udbredelse og vedligeholdelse af denne energitype. Der vil blive installeret 6 vinddrevne vandpumper til vanding af afgrøder mv. samt udarbejdet et vindatlas for Malawi i samarbejde mellem Malawis Meteorologiske Institut og en relevant dansk institution. På biogasområdet vil der blive konstrueret 30 nye biogasanlæg og etableret et monitorerings- og vedligeholdelsessystem. På vandenergiområdet gennemføres et feasibilitystudie af et minivandkraftværk. På det institutionelle niveau vil der blive etableret normer, standarder mm. for vedvarende energiteknologier og det vil blive undersøgt, om der kan udformes langsigtede samarbejdsaftaler mellem danske og malawiske institutioner. Projektet forankres i en midlertidig projektenhed, der i løbet af de næste år integreres i en kommende større programenhed til koordinering af nationale aktiviteter på området for bæredygtig energi herunder implementering af et større UNDP-projekt.

Miljø- og naturressourceforvaltning

Bevilling: 18,20 mio. kr.

Projektperiode: 1999 – 2001.

Ansvarlig: Danida og Ministry of Natural Resources and Environmental Affairs.

Beskrivelse: Støtten til miljødepartementet vil i løbet af de første 2 år træne 10 kommunale miljøteknikere, udarbejde nationale plan- og budgetmæssige regulativer og retningslinier og manualer for kommunale miljøhandlingsplaner, udarbejde såvel nationale som kommunale miljøindikatorer og etablere monitorerings- og evalueringsmetoder, støtte de af parlamentet nedsatte kommissioner og udvalg, så de fungerer på en mere effektiv måde og støtte miljødepartementet i at decentralisere miljøforvaltningen til kommunerne og udarbejde miljøredegørelser til parlamentet. Støtten til distrikterne vil i løbet af den 2-årige pilotfase udarbejde miljøhandlingsplaner med tilhørende investeringsbudgetter for 6 kommuner langs Malawi-søen, implementere 36 miljø- og naturressource pilotprojekter, etablere 6 kommunale miljøkontorer, styrke kommunernes miljøforvaltning og -kapacitet, træne lokale politikere og embedsfolk, etablere en overordnet handlingsplan for hele området og etablere rammerne for et samarbejde med nabokommunerne i Tanzania og Mozambique.

Støtte til teknisk uddannelse og træning i miljø- og naturressourceforvaltning i Malawi

Bevilling: 12,50 mio. kr.
Projektperiode: 1999 – 2002.
Ansvarlig: Danida og Natural Resources College (NRC).
Beskrivelse: Støtten til Natural Resource College skal generelt styrke landbrugsproduktionen gennem kapacitetsudvikling rettet mod at reducere den ikke-bæredygtige udnyttelse af naturressourcerne herunder reducere fattigdommen. Det er hensigten at ændre undervisningen mod mere partcipatoriske metoder, således at kurser og uddannelser medvirker til at fremme implementering af partcipatorisk miljøplanlægning (DEAP) i distrikterne med henblik på at reducere jorderosion og afskovning. Endelig vil NRC blive reorganiseret, således at institutionen bliver mere markedsorienteret.

Forebyggelse af og kontrol med bilharziose i Mangochi-distriktet

Bevilling: 9,92 mio. kr.
Projektperiode: 1998 – 2000.
Ansvarlig: Dansk Bilharziose Laboratorium, Danida, GEF, Ministry of Natural Resources and Environmental Affairs og SADC.
Beskrivelse: Projektet inddrager de ca. 50.000 indbyggere i området i aktiviteterne, som blandt andet omfatter demonstrationsaktiviteter inden for vand, sanitet og hygiejne samt sundhedsoplysning og distribution af medicin. Projektet udføres af Dansk Bilharziose Laboratorium.

MOZAMBIQUE (DANIDA)

Kystzoneforvaltning, fase II

Bevilling: 14,5 mio. kr.
Projektperiode: 1997 – 2000.
Ansvarlig: Ministeriet for Koordination af Miljøaktiviteter (MICOA).
Beskrivelse: Projektet har til formål at fremme en bæredygtig naturressourceforvaltning af Mozambiques kystzone. Dette søges opnået ved dels at styrke MICOA's kapacitet inden for kystzoneforvaltning, dels at gennemføre forskellige mindre projekter. Sidstnævnte består i demonstrationsprojekter omkring et rehabiliteret kystzonecenter i Xai-Xai samt gennemførelse af et sanitetsprojekt på øen Ilha de Mozambique. Den nuværende projektfase forlænges med et år til udgangen af 1999.
Status: På grund af forsinkelser i rehabiliteringen af kystzonecentret i Xai-Xai samt ringe implementeringskapacitet på Ilha de Mozambique har det været nødvendigt at udvide det oprindelige projekt med en overgangsbevilling. I 1999 har hovedaktiviteterne omfattet en videreførelse af kapacitetsopbygningen af UGC, som varetager kystzoneforvaltningsopgaver, udarbejdelse af distriktsplaner og gennemførelse af demonstrationsprojekter omkring det rehabiliterede kystzonecenter i Xai-Xai samt gennemførelse af et antal træningskurser i naturressourceforvaltning for lokale myndigheder og lokalsamfundene. Som led i forberedelsen af en videreførelse af programmet vil

der blive søgt en afklaring af kystzonecentrets funktion og brug i forhold til andre enheder inden for MICOA og til de lokale myndigheder ligesom UGC's indplacering i MICOA's organisation vil blive søgt afklaret. Endvidere er m.h.p. formuleringen af det kommende projekt blevet gennemført undersøgelser af behovet for data indsamling samt kortlægning af kystområderne; den eksisterende og planlagte forskningskapacitet på området; samt af yderligere behov for træning og oplysning.

Indsamling og bortskaffelse af pesticider

<i>Bevilling:</i>	56,9 mio. kr.
<i>Projektperiode:</i>	1997 – 99.
<i>Ansvarlig:</i>	Landbrugs- og Fiskeriministeriet og Ministeriet for Koordination af Miljøaktiviteter.
<i>Beskrivelse:</i>	Formålet med projektet er at bistå Mozambique i at leve op til sine forpligtigelser i henhold til Basel og Bamako konventionerne, der foreskriver, at lande selv skal forestå bortskaffelse af farligt affald. Projektets konkrete mål er oprydning af lagre af forældede pesticider i landet samt bortskaffelse af disse pesticider.
<i>Status:</i>	Da mængden af forældede pesticider, der var oplagret i Mozambique, efter projektets påbegyndelse viste sig større end først antaget, blev en supplerende bevilling på 14,9 mio.kr. godkendt i august 1998. Efter en succesrig indsamlingsfase førte en intens offentlig debat om afbrænding af pesticider til, at de mozambiquiske myndigheder udsatte beslutningen om, hvordan de ønskede de indsamlede pesticider bortskaffet. I afventning af denne beslutning besluttede Danida i maj 1999 midlertidigt at nedlukke pesticidprojektet. Under nedlukningsperioden er der fastholdt en begrænset bemanning på modtagestationen, hvis primære opgave er at sikre en forsvarlig opbevaring af de forældede pesticider.

Styrkelse af miljøforvaltning og gennemførelse af miljøforbedringer i Zambézia provinsen

<i>Bevilling:</i>	2,99 mio. kr.
<i>Projektperiode:</i>	1998 – 1999.
<i>Ansvarlig:</i>	Danida og Koordination af Miljøaktiviteter (MICOA).
<i>Beskrivelse:</i>	Pilotprojektet inkluderer kapacitetsopbygning og gennemførelse af mindre miljørelaterede aktiviteter i to by-områder i Zambezia-provinsen, henholdsvis Quelimane og Mocuba. I hver af de to byer vil aktiviteter blive udført i to områder; et område hvor problemerne er mindre komplicerede og et område hvor miljøproblemerne er større og mere omfattende. De konkrete aktiviteter vil variere inden for de fire områder, men forventes at komme til at omfatte aktiviteter til begrænsning af jorderosion, begrænsning af luftforurening ved reduktion i afbrændinger, reovering af afvandingskanaler, træplantning, rehabilitering af lokale markeder, reetablering af adgangsveje og forbedret indsamling af affald. Identificering af de lokale miljøproblemer vil ske i et samarbejde mellem MICOA, de lokale myndigheder og lokale NGO'er, der sammen vil udarbejde planer for miljøforbedringerne. Befolkningen i områderne vil blive inddraget i etableringen af lokale kontaktgrupper omkring de enkelte aktiviteter. En tredjedel af medlemmerne i kontaktgrupperne vil udgøres af kvinder. Styregrupper i lokaladministrationerne vil overvåge gennemførelsen af miljøaktiviteterne og indsamle de indhøstede erfaringer.

Teknisk rådgivning til MICOA

<i>Bevilling:</i>	2,86 mio. kr.
<i>Projektperiode:</i>	1999 – 2001.
<i>Ansvarlig:</i>	Danida og Ministeriet for Koordinering af Miljøaktiviteter (MICOA).
<i>Beskrivelse:</i>	Rådgiveren har til hovedopgave at styrke kapacitetsopbygningen i MICOA gennem generel rådgivning af miljøministeren og hans ansatte i alle former for miljøpolitiske spørgsmål. Endvidere skal rådgiveren deltage aktivt i den daglige koordinering og fremtidige udvikling af den danske miljøindsats i Mozambique. Rådgiverens arbejdsopgaver er i forlængelse heraf: (1) At bistå MICOA i den videre planlægning og implementering af den nationale miljøhandlingsplan (NEMP) med fokus på den institutionelle udvikling af en decentral miljøforvaltning, (2) at bistå MICOA i udarbejdelsen af et nationalt program for bymiljøforvaltning herunder facilitere forbindelsen mellem det centrale niveau og "Urban Sustainable Development Centre" (SDC) i Nampula, (3) at bistå MICOA med koordinering af donoraktiviteter på miljøområdet i Mozambique og (4) i samarbejde med MICOA at rapportere om udviklingen og fremtidige muligheder i den danske miljøindsats i Mozambique.

Industriel forureningsbekæmpelse

<i>Bevilling:</i>	2,23 mio. kr.
<i>Projektperiode:</i>	1999.
<i>Ansvarlig:</i>	Danida og Ministeriet for Koordinering af Miljøaktiviteter (MICOA).
<i>Beskrivelse:</i>	Det overordnede mål er at reducere industriforurening ved: (1) At skabe kapacitet i MICOA til at vurdere og håndtere store industriinvesteringsprojekters – de såkaldte megaprojekters – miljømæssige aspekter, (2) at etablere et program vedrørende håndtering af farligt affald og industriaffald samt (3) at forberede etableringen af et behandlings- og deponeringsanlæg for farligt affald og industriaffald i Maputo/Matola regionen. Projektets hovedaktiviteter ventes at omfatte udarbejdelse af foreløbige miljøstandarder for udvalgte "megaprojekter", udarbejdelse af strategi og handlingsplan for begrænsning af industriforurening, udarbejdelse af nationalt regelsæt samt standarder for håndtering af farligt- og industriaffald, gennemførelse af oplysningskampagner om industriel forurening, udpegning af beliggenhed samt plan for et behandlings- og deponeringsanlæg for industri og farligt affald, herunder en forretningsplan for driften af et sådan anlæg. Forud for projektet gennemføres en række præ-projektaktiviteter, som sigter på at afklare den institutionelle rolle og ansvarsfordeling internt i MICOA samt at fremme samarbejdet mellem MICOA og andre interessenter, hvis inddragelse i projektet er afgørende for en succesfuld forebyggelse af industriforurening.

Bæredygtig forvaltning af bymiljø på Ilha de Mozambique

<i>Bevilling:</i>	2,17 mio. kr.
<i>Projektperiode:</i>	1999 – 2000.
<i>Ansvarlig:</i>	Danida og Ministeriet for Koordinering af Miljøaktiviteter (MICOA).
<i>Beskrivelse:</i>	Projektet har til formål at styrke de lokale myndigheders kapacitet til at håndtere bymæssige miljøproblemer. Derudover har projektet konkret søgt at imødegå, at de

omkringliggende strande anvendes som toilet med deraf følgende sundhedsproblemer, at tæt befolkede byområder oversvømmes af forurenede vand under regntiden samt yderligere erosion i kystzonen.

Status: På grund af den meget begrænsede tekniske og finansielle kapacitet hos de lokale myndigheder er det fundet nødvendigt at etablere en mindre fond til vedligeholdelse af den etablerede sanitære infrastruktur. Under afslutningen af projektet vil der fortsat blive givet støtte til plantning af træer med henblik på blandt andet at modvirke yderligere erosion af kystzonen hvilket truer vej- og bygningsanlæg. For at støtte den lokale kapacitetsopbygning og -oplysning vil der blive afholdt en workshop om miljømæssig planlægning og forvaltning.

NAMIBIA (DANCED)

BYER OG INDUSTRI

Renere teknologi i fiskeindustrien, Walvis Bay (127-0003)

Bevilling: 6,8 mio. kr.
Projektperiode: 1996 – 1999.
Ansvarlig: The Ministry of Fisheries and Marine Resources.
Beskrivelse: Walvis Bay, som er den største havn på Namibias kyst, har alvorlige forureningsproblemer. Projektets mål er at få nedsat ressourceforbruget og forureningen fra fiskeforarbejdningsindustrien ved blandt andet at reducere forbruget af ferskvand og spildevandsforureningen. Projektet vil omfatte et begrænset antal fiskeindustrier: En hvidfiskefabrik, en konservesfabrik og en fiskemelsfabrik, hvor der udarbejdes handlingsplaner for indførelse af renere teknologi samt etableres demonstrationsanlæg. Mulighederne for overførsel af teknologi, der anvendes i den danske fiskeindustri, vurderes.

Status: Projektet blev planmæssigt afsluttet i 1999. Renere teknologi i fiskeindustrien forventes at indgå som en del af et kommende lokalt Agenda 21 projekt i Walvis Bay.

NATURRESSOURCEFORVALTNING (SKOVE OG TRÆRESSOURCER)

Undervisning i skovplantning og træressourceforvaltning (127-0002)

<i>Bevilling:</i>	5,1 mio. kr.
<i>Projektperiode:</i>	2000 – 2001.
<i>Ansvarlig:</i>	Ministry of Basic Education and Culture og IBIS.
<i>Beskrivelse:</i>	Bekæmpelsen af afskovningen af Namibias skove er meget vigtig. I det nordlige, træfattige Namibia skal projektet i samarbejde med udvalgte skoler og naturhistorielærere give lokalbefolkningen viden om problemer forbundet med afskovning. Gennem undervisning og informationskampagner skal landmænd, lærere og skoleelever lære om mulighederne for skovgenplantning. Projektet indeholder oprettelse af mindre planteskoler i tilknytning til landsbyskolerne.
<i>Status:</i>	Projektperioden blev i 1999 forlænget frem til 2001 for at udvide undervisningsprogrammet til at omfatte samtlige skoler i projektområdet. Projektet forløber planmæssigt.

Kommunalt skovbrugs- og rådgivningsservice i det nordlige Namibia

<i>Bevilling:</i>	2,2 mio. kr.
<i>Projektperiode:</i>	1999 – 2001.
<i>Ansvarlig:</i>	Directory of Forestry.
<i>Beskrivelse:</i>	Afskovning af Namibias skove er et alvorligt problem, som ikke kan løses uden fokus på bøndernes landbrugsmetoder og overgræsningen af kvæg. Projektet vil arbejde med at styrke viden om og indsigt i bæredygtigt skovbrug gennem træning og konkrete aktiviteter hos landbrugene i området. Der vil blive arbejdet med lokale og udenlandske træarter, og der sigtes på et tæt samarbejde med blandt andet uddannelsesinstitutioner, landbrugskonsulenter og NGO'er, som er aktive på skovområdet.
<i>Status:</i>	Det oprindelige projekt blev afsluttet i 1999. For at sikre, at resultaterne integreres fuldt i det daglige arbejde er projektet blevet forlænget med 2 år (1999-2001). Projektet forløber planmæssigt.

KYSTZONEFORVALTNING

Integreret kystzoneforvaltning i Erongo Regionen

<i>Bevilling:</i>	9,5 mio. kr.
<i>Projektperiode:</i>	1997 – 2000.
<i>Ansvarlig:</i>	Ministry of Environment and Tourism, Ministry of Regional and Local Government and Housing.
<i>Beskrivelse:</i>	Erongo er en af Namibias fire kystzoner, som er udsat for stigende miljøproblemer som følge af byernes vækst, turisme, fiskeri, minedrift og havneudvidelser. Projektet fokuserer på grundlaget for bæredygtig planlægning og forvaltning af kystzoneudviklingen i regionen. Projektet vil tilvejebringe det nødvendige informationsgrundlag for integreret planlægning og forvaltning og en integreret udviklingsplan for kystzonen i Erongo regionen. Efter et review vil der blive taget stilling til en evt. anden fase af projektet, hvor der kan arbejdes videre med planlægning af udviklingen i regionen.
<i>Status:</i>	Projektet er forlænget med 1 år til medio 2000.

GENERELLE PROJEKTER

Miljø gennemgang af den Namibiske "Grønne Plan" i forbindelse med den 2. nationale udviklingsplan (127-0017)

<i>Bevilling:</i>	1,5 mio. kr.
<i>Projektperiode:</i>	2000 – 2001.
<i>Ansvarlig:</i>	Ministry of Environment and Tourism, Directorate of Environmental Affairs og National Planning Commission Secretariat (NPCS).
<i>Beskrivelse:</i>	I år 2000 forbereder Namibia sin anden nationale udviklingsplan (NDP2). Den namibiske regering har taget initiativ til at integrere miljømæssige og bæredygtige udviklingsaspekter i NDP2, og projektets mål er at støtte det forberedende arbejde i den forbindelse. Det skal ske gennem teknisk assistance, støtte til afholdelse af workshops og støtte til udarbejdelsen af dokumenter. Det første udkast til NDP2 forventes i juni 2000, et konsolideret udkast forventes at være klar til forelæggelse for kabinettet i oktober 2000, og parlamentets godkendelse forventes i april 2001.
<i>Status:</i>	Projektet blev planmæssigt iværksat i januar 2000.

SYDAFRIKA (DANCED)

BYER OG INDUSTRI

National strategi og handlingsplan for styring af affaldsstrømme (138-0043)

<i>Bevilling:</i>	11,3 mio. kr.
<i>Projektperiode:</i>	1997 – 1999.
<i>Ansvarlig:</i>	Department of Water Affairs and Forestry (DWAF) og Department of Environmental Affairs and Tourism (DEAT).
<i>Beskrivelse:</i>	Projektet skal medvirke til en udvikling af nationale strategier og handlingsplaner for kontrol og styring af de stigende affaldsmængder i Sydafrika. Der ydes endvidere støtte til kapacitetsopbygning i dele af landets miljøadministration (DWAF og DEAT), således at projektets formål kan gennemføres.
<i>Status:</i>	Projektets umiddelbare mål blev nået i 1999 med færdiggørelsen af "National Waste Management Strategy for South Africa" og handlingsplaner til gennemførelse af strategien. Projektet er forlænget et år, som blandt andet skal anvendes til at undersøge mulige økonomiske virkemidler på området.

Renere teknologi i fiskeindustrien (138-0067)

<i>Bevilling:</i>	11,5 mio. kr.
<i>Projektperiode:</i>	1999 – 2001.
<i>Ansvarlig:</i>	Project Management Group.
<i>Beskrivelse:</i>	Projektet sigter mod at mindske miljøbelastningen fra fiskeindustrien primært gennem forebyggelse. Der arbejdes med tre hovedområder: (1) At støtte indførelsen af renere teknologi i fiskeindustrien og dermed en målbar reduktion i forbruget af vand og energi samt en reduceret udledning af næringsstoffer mv. (2) at overføre teknolo-

gi i forbindelse med renere produktion og opbygge lokal kapacitet til at fortsætte processen. (3) at opbygge bevidsthed om miljøproblemer og mulighederne for at forbedre forholdene gennem renere produktion.

Status: Projektet startede i 1999 og forløber planmæssigt.

Renere teknologi, overfladebehandling i metalindustrien (138-0117)

Bevilling: 12,1 mio. kr.

Projektperiode: 2000 – 2003

Ansvarlig: Hot-dip Galvanization Association, SA.

Beskrivelse: Lidt over 500 små og mellemstore sydafrikanske virksomheder udfører overfladebehandling af metal. Branchen skaber miljøproblemer med udledning af tungmetaller i spildevand, luftforurening og mængder af fast affald, herunder kemikalieaffald. Projektets formål er at overføre viden til rådgivere inden for branchen, yde støtte til miljørevision af de involverede virksomheder, at støtte virksomheder, der vil udarbejde handlingsplaner for renere teknologi. Desuden skal projektet støtte etableringen af demonstrationsanlæg, der viser miljøvenlige metoder samt udbrede oplysning om branchens problemer og løsningsmuligheder.

Status: Projektet kom planmæssigt i udbud i foråret 2000.

Renere teknologi i tekstilsektoren (138-0092)

Bevilling: 17,1 mio. kr.

Projektperiode: 2000 – 2003.

Ansvarlig: Project Management Group.

Beskrivelse: Formålet med projektet er at opbygge en bevidsthed om renere produktion i industri og landbrug. Projektet er det Danced-projekt i det sydlige Afrika, der bygger på en livscyklus-analyse dvs. en analyse af hele produktionen fra dyrkning til det endelige produkt. Projektet retter sig især mod to led i produktionen, bomuldsdyrkning og vådbehandling af kemikalier af de færdige tekstiler. Projektets aktiviteter omfatter information direkte til arbejdspladserne, etablering af demonstrationsprojekter og rådgivning i forbindelse med tekstilforarbejdning. Desuden giver projektet mulighed for finansiel støtte til virksomheder, der indfører renere teknologi i forarbejdningen. Endelig skal projektet fremme afsætningsmuligheder for bomuld og tekstiler, der er produceret med mindre belastning af miljøet.

Status: Projektet kom planmæssigt i udbud i foråret 2000.

Projekt Grøn By, Midrand (138-0027)

<i>Bevilling:</i>	17,1 mio. kr.
<i>Projektperiode:</i>	1998 – 2001.
<i>Ansvarlig:</i>	Midrand Metropolitan Local Council.
<i>Beskrivelse:</i>	Første led i projektet er udarbejdelsen af en miljøtilstandsrapport for Midrand. På baggrund af miljøvurderingerne i denne rapport vil projektet financiere en række miniprojekter, som retter sig mod miljøproblemerne. Målet er, at de enkelte projekter skal virke som demonstrationsmodeller, øge den folkelige bevidsthed på områder og samtidig have komponenter rettet mod det juridiske og det politiske system.
<i>Status:</i>	Projektet forløber planmæssigt og en række miniprojekter er under udførelse.

Bæredygtig energi i lavindkomst bebyggelser i by og på land, SEED (Fase I) (138-0078)

<i>Bevilling:</i>	6,9 mio. kr.
<i>Projektperiode:</i>	1999 – 2001.
<i>Ansvarlig:</i>	Organisationen for Vedvarende Energi (OVE).
<i>Beskrivelse:</i>	Programmet Sustainable Energy, Environment and Development (SEED) består af to projekter, et by og et land, der skal integrere bæredygtige energiløsninger i lavindkomst bebyggelser og i forbindelse med udviklingsprojekter. I dag er energi- og miljøproblemer i Sydafrikas fattige områder med til at forstærke fattigdomscirklen. Målet med projektet er at udbygge kapaciteten hos sydafrikanske folkelige organisationer og lokale myndigheder til at planlægge og gennemføre bæredygtige energiløsninger samt generelt at udbrede information og styrke opmærksomheden om bæredygtig energi. Endelig skal projektet bidrage til udviklingen af en national politik i forbindelse med bæredygtig energianvendelse.
<i>Status:</i>	Fase I er forløbet planmæssigt for begge SEED-projekter. Et review vil blive gennemført i 2000 m.h.p. udarbejdelsen af fase II. Se også tekstboks i kapitel 3.

NATURRESSOURCEFORVALTNING (VANDRESSOURCER)

Integreret administration af vandressourcer (138-0106)

<i>Bevilling:</i>	28,1 mio. kr.
<i>Projektperiode:</i>	2000 – 2003.
<i>Ansvarlig:</i>	Department of Water Affairs and Forestry (DWAF).
<i>Beskrivelse:</i>	Projektet skal bidrage til at beskyttelse og bæredygtig udnyttelse af grundvandsreserverne inddrages i Sydafrikas vandpolitik. Projektets første fase skal udvikle administrative redskaber til brug for etableringen af vandstyrelser (Catchment Management Authorities), som i fremtiden bliver de bærende enheder i vandforvaltningen. I anden fase skal der opbygges og igangsættes vandstyrelser i tre udvalgte områder igennem en proces, der inddrager lokale myndigheder, institutioner og organisationer. Første fase gennemføres på nationalt niveau i DWAF, mens DWAFs regionale enheder bliver drivkraften i projektets anden fase.
<i>Status:</i>	Projektet kom planmæssigt i udbud i foråret 2000.

Strategi for håndtering af vandforurening fra tæt befolkede områder (fase 2) (138-0041)

Bevilling: 14,8 mio. kr.
Projektperiode: 1999 – 2001.
Ansvarlig: Department of Water Affairs and Forestry (DWAF).
Beskrivelse: Projektet har til formål at afprøve anbefalingerne i det udkast til strategi på området, som blev udarbejdet i første fase. Gennem en række pilot- og demonstrationsprojekter skal der indsamles virkelige erfaringer på området, og disse skal danne basis for udarbejdelsen af en endelig strategi for håndtering af spildevand fra tæt befolkede uformelle bebyggelser.
Status: Projektet forløber planmæssigt.

NATURRESSOURCEFORVALTNING (SKOVE OG TRÆRESSOURCER)

Landsbybaseret skovbrug i Bushbuckridge, Mpumalanga (138-0002)

Bevilling: 11,3 mio. kr.
Projektperiode: 1996 – 2001.
Ansvarlig: Chief Directorate of Forestry, Department of Water Affairs and Forestry (DWAF).
Beskrivelse: Bæredygtigt brug af naturressourcerne er vigtigt, hvis disse fortsat skal kunne bruges af lokale folk og bevares. I projektet indgår udvikling af planer for mere bæredygtig dyrkning af fødevarer, foder og brænde. Denne udvikling sker i samarbejde med lokalsamfundene og gennemføres både på privat og fællesjet jord. Desuden ydes der støtte til oplysning og uddannelse i forbedrede dyrkningssystemer. Indledningsvis vil projektet omfatte blandt andet træning af udvalgte skov- og landbrugsrådgivere og institutionsopbygning.
Status: Projektet forløber planmæssigt.

BIODIVERSITET

Integration af miljøhensyn i jordreform, fase II (138-0037)

Bevilling: 15,2 mio. kr.
Projektperiode: 1998 – 2001.
Ansvarlig: Department of Land Affairs (DLA).
Beskrivelse: Projektet sigter mod at styrke DLA og andre aktører for at fremme jordreformprojekter, der er miljømæssigt bæredygtige. Projektet skal dygtiggøre lokale myndigheder og rådgivere i forhold til fysisk planlægning, bæredygtige produktionssystemer, miljøkonsekvens vurderinger og forvaltning af naturressourcerne. Desuden vil projektet tilbyde kurser for de mennesker, der har fået tildelt jord i forbindelse med jordreformerne. Et led i projektet er etableringen af en række demonstrationsprojekter, hvorfra erfaringerne kan anvendes i udviklingen af fremtidige procedurer og jordreformpolitik.
Status: Projektet forløber planmæssigt.

Social økologi i National Parks Board (138-0024)

- Bevilling:* 13 mio. kr.
Projektperiode: 1998 – 2001.
Ansvarlig: South Africa National Parks Board (SANP).
Beskrivelse: Projektet sigter på at styrke kapaciteten i det nyetablerede Departement for Social Ecology i SANP. Det overordnede mål er at bringe naturforvaltningen i harmoni med det nye Sydafrika, og projektet støtter dette dels gennem uddannelse og efteruddannelse af personale i det nye departement og andre dele af SANP, dels gennem et antal pilotprojekter, der skal afprøve samarbejdet med lokalsamfund. Pilotprojekterne afprøver blandt andet metoder til at løse konflikter omkring ejerskab og adgang til land og ressourcer i parkerne.
Status: Projektet forløber planmæssigt. Se også tekstboks i kapitel 3.

Gennemførelse af Cites-konventionen (138-0057)

- Bevilling:* 9,7 mio. kr.
Projektperiode: 1998 – 2001.
Ansvarlig: Department of Environmental Affairs and Tourism.
Beskrivelse: Formålet med projektet er at styrke gennemførelsen af Cites-konventionen om handel med truede dyre- og plantearter. Projektet retter sig mod tre områder: For det første støttes udviklingen af en national lovgivning og politik på området. For det andet støtter projektet opbygningen af en effektiv administration af Cites blandt andet gennem støtte til et centralt videnskabsråd og et centralt styrelsesråd. Endelig omfatter projektet en styrkelse af koordineringen mellem og uddannelse af de instanser, som står for håndhævelsen af Cites samt for den fysiske kontrol af import/eksport.
Status: Projektet forløber planmæssigt. Udkast til lovgivning forventes færdigt i 2000.

GENERELLE PROJEKTER

Udvikling af miljøundervisningen i Gauteng og Mpumalanga (138-0023)

- Bevilling:* 11,3 mio. kr.
Projektperiode: 1997 – 2000.
Ansvarlig: Ibis/Interfund.
Beskrivelse: Dette pilotprojekt støtter udviklingen af læseplaner med fokus på miljøundervisningen i samarbejde med provinsregeringerne i Sydafrikas Gauteng og Mpumalanga provinser. Projektet omfatter endvidere forsøg med forskellige modeller for efteruddannelse af lærere, der skal varetage miljøundervisningen.
Status: Projektet forløber planmæssigt.

Støtte til kommunikations- og medieprojekt (138-0015)

Bevilling: 7,8 mio. kr.
Projektperiode: 1998 – 2001.
Ansvarlig: Environmental & Development Agency Trust (EDA).
Beskrivelse: Projektet støtter EDAs arbejde med bæredygtig udvikling af landområderne. Konkret støtter projektet lanceringen af magasinet New Ground, som beskæftiger sig med spørgsmål vedr. bæredygtig udvikling af landdistrikterne. Magasinet retter sig mod syv hovedmålgrupper, blandt andet medier, politikere, lokale ledere og undervisere. Desuden omfatter projektet støtte til kapacitetsopbygning i EDA på området medier og dokumentation. I denne forbindelse vil der blandt andet blive afholdt kurser for journalister.
Status: Projektet forløber planmæssigt.

Miljøundervisning af lærere i Gauteng (138-0055)

Bevilling: 2,1 mio. kr.
Projektperiode: 1997 – 2001.
Ansvarlig: Delta Environmental Centre (DEC).
Beskrivelse: Projektets formål er at øge bevidstheden om miljø og miljøproblemer på undervisningsinstitutioner og i lokalsamfund i Sydafrikas Gauteng-provins. Dette skal ske gennem kurser for lærere i miljøundervisning samt udarbejdelsen af en vejledning for lærere i, hvordan man kan inddrage miljøspørgsmål i undervisningen. Desuden tager projektet sigte på at styrke kapaciteten hos de lokale myndigheder i forhold til at støtte integrationen af miljøundervisningen i skolerne. Projektet inddrager 720 lærere fra i alt 240 skoler i hele provinsen.
Status: Projektet forløber planmæssigt og blev i begyndelsen af 1999 udvidet med fire nye områder i Gauteng.

Grow for Life, miljøundervisning (138-0066)

Bevilling: 3,2 mio. kr.
Projektperiode: 1996 – 99.
Ansvarlig: Ecolink.
Beskrivelse: Undervisning i, hvordan miljøet skal behandles, er en langsigtet indsats, der er vigtig for både miljøet og mennesker. Projektet henvender sig til skoler og befolkning i de tidligere "homelands". Gennem skolernes undervisning og ved praktiske aktiviteter, skal projektet formidle viden om miljø og natur og herigennem øge bevidstheden om disse emner. Havedyrkning og træplantning vil være nogle af de praktiske aktiviteter, der både involverer skolerne og forældrene. Projektet skal følge den strategi for miljøundervisning, der er under udarbejdelse af undervisningsministeriet, og som senere vil danne grundlag for nye undervisningsplaner i Sydafrika.
Status: Projektet blev planmæssigt afsluttet i 1999.

Støtte til Directorate of Environment, Gauteng (138-0038)

Bevilling: 9,5 mio. kr.
Projektperiode: 1996 – 1999.
Ansvarlig: Directorate of Environment, Province of Gauteng.
Beskrivelse: Sydafrikas provinser har i meget begrænset omfang udviklet miljøforvaltningssystemer med nødvendig viden og ekspertise. Ved at yde bistand til det nye miljødirektorat i provinsen Gauteng skal projektet træne medarbejdere og styrke administrationen. I begrænset omfang vil repræsentanter fra andre dele af provinsadministrationen, industrien, NGOere og politikere deltage. Projektet omfatter forbedring af redskaber til miljøforvaltning og styring samt efteruddannelse.
Status: Projektet blev planmæssigt afsluttet i 1999.

Kapacitetsopbygning i Department of Environmental Affairs, Mpumalanga (138-0035)

Bevilling: 10,2 mio. kr.
Projektperiode: 1996 – 1999.
Ansvarlig: Department of Environmental Affairs, Province of Mpumalanga.
Beskrivelse: De sydafrikanske provinser har siden 1993 fået nye forpligtelser mht. miljøforvaltning, men medarbejderne i provinserne mangler færdigheder for at udføre de nye opgaver. Projektet yder støtte til kapacitetsopbygning i miljødepartementet i den sydafrikanske provins Mpumalanga. Der afvikles træningsprogrammer for medarbejderne i såvel tekniske som organisatoriske emner.
Status: Projektet blev planmæssigt afsluttet i 1999.

Samarbejde mellem GEM, Sydafrika og DN, Danmark (138-0122)

Bevilling: 8,9 mio. kr.
Projektperiode: 2000 – 2002.
Ansvarlig: Danmarks Naturfredningsforening/The Group for Environmental Monitoring (GEM).
Beskrivelse: Projektet er et samarbejde mellem Danmarks Naturfredningsforening og den sydafrikanske miljøorganisation GEM, og det sigter mod at udvikle gensidig forståelse, partnerskab og fælles resultater de to organisationer imellem. De konkrete mål for projektet er: (1) Et uddannelsesprogram om lokale Agenda 21-aktiviteter for udvalgte aktive i begge organisationer. (2) Et fælles Nord-Syd aktionsprogram, i hvilket de sydafrikanske NGOer og DN vil udvikle en fælles handlingsplan rettet mod en specifik international proces. (3) En systematisk fælles udvikling af viden om og udveksling af strategier og metoder for styrkelse af NGOers organisatoriske og økonomiske levedygtighed.
Status: Projektets opstart forløber planmæssigt.

Greenhouse People's Environmental Centre, fase II (138-0104)

Bevilling: 8,1 mio. kr.
Projektperiode: 1999 – 2001.
Ansvarlig: Earthlife Africa, Johannesburg.
Beskrivelse: Målet med projektet er at etablere Greenhouse Peoples Environmental Centre (Væksthuset – Folkets Miljø Center) i Joubert Park i det centrale Johannesburg. Vækst-

huset skal dels fungere som en arbejdende demonstration af grøn teknologi, praksis, værdier og fremgangsmåder for bymæssig levevis, dels som hjemsted og ressourcebase til at støtte folk og organisationer der arbejder hen imod et retfærdigt og miljømæssigt sundt og bæredygtigt samfund. Ideen til Væksthuset er udviklet over de seneste 5-6 år med Earthlife Africa som hoveddrivkraft, men med bred støtte fra en række folkelige organisationer. I 1997-98 ydede DANCED støtte til fase I med at udarbejde et projektforslag. Danced vil støtte fase II med organisationsudvikling, træning og uddannelse samt teknisk assistance til design og planlægning af renovering og nybyggeri i forbindelse med de eksisterende bygninger i Joubert Park.

Status: Opstarten af fase II forløber planmæssigt.

Kapacitetsenhed i DEAT (138-0030)

Bevilling: 13,7 mio. kr.

Projektperiode: 1999 – 2002.

Ansvarlig: Department of Environmental Affairs and Tourism (DEAT).

Beskrivelse: DEAT har i de seneste år udformet en række vigtige og vidtrækkende love og politikker på miljøområdet, men kapaciteten til at føre dem ud i livet mangler. Derfor har DEAT øget sin indsats for at opbygge kapacitet på området i den offentlige sektor. Projektet bakker op om denne proces ved at støtte oprettelsen af en kapacitetsopbygningsenhed på miljøområdet (ECBU) i DEAT. Denne enhed skal støtte kapacitetsopbygning i alle dele af den offentlige sektor. Danced har støttet arbejdet med en række af Sydafrikas nye love på miljøområdet og har tidligere støttet kapacitetsopbygning i de to provinser Mpumalanga og Gauteng. Erfaringer fra dette arbejde vil indgå i projektet i DEAT.

Status: På baggrund af et review af projektet diskuteres nu en række mindre ændringer af planen for projektets gennemførelse.

Styrkelse af miljøforvaltningskapacitet, SMLC (138-0048)

Bevilling: 14,2 mio. kr.

Projektperiode: 1999 – 2001.

Ansvarlig: Southern Metropolitan Local Council (SMLC).

Beskrivelse: SMLC dækker Johannesburgs sydlige forstæder herunder millionbyen Soweto. Projektet omfatter teknisk bistand til SMLC i forbindelse med miljøplanlægning, affaldshåndtering og vandbesparelser. Nogle af aktiviteterne er generelle, mens andre vil blive gennemført som demonstrationsprojekter i forskellige dele af Soweto. En del af aktiviteterne gennemføres som et twinning-arrangement mellem SMLC og Københavns Kommune.

Status: Siden projektets start er SMLC blevet lagt ind under en ny administrativ enhed, Johannesburg Mega City. Et review af projektet vil blive gennemført m.h.p. at tilpasse det de nye rammer.

Kapacitetsudvikling i EJNF (138-0045)

Bevilling: 14,9 mio. kr.
Projektperiode: 1998 – 2001.
Ansvarlig: Environmental Justice Networking Forum (EJNF).
Beskrivelse: EJNF er en paraplyorganisation for over 500 frivillige organisationer, der arbejder med bæredygtig udvikling og miljømæssig retfærdighed over hele Sydafrika. Projektet skal udvikle EJNFs kapacitet administrativt, organisatorisk og planlægningsmæssigt og samtidig støtte gennemførelsen af fire programmer for: (1) Kampagner, (2) miljøpolitik, forskning og -oplysning, (3) mediearbejde og (4) regionalt og internationalt samarbejde. Projektet hænger sammen med tidligere støtte til EJNF.
Status: Organisatoriske problemer i EJNF har resulteret i et review af organisationen fra donorside. Dette vil muligvis føre til en omlægning af støtten til EJNF.

Trees for Africa (138-0058)

Bevilling: 1 mio. kr.
Projektperiode: 1999 – 2001.
Ansvarlig: Trees for Africa.
Beskrivelse: Projektet skal støtte Trees for Africa, en lokal organisation der arbejder med at gøre Johannesburgs boligkvarterer mere grønne. Danceds støtte er primært finansieringen af en rådgiver, som skal assistere organisationen både i forbindelse med oplysning og i forbindelse med konkrete projekter.
Status: Projektet forløber planmæssigt.

SWAZILAND (DANCED)

BYER OG INDUSTRI

Strategi og handlingsplan for håndtering af affald (137-0004)

Bevilling: 12,5 mio. kr.
Projektperiode: 1999 – 2002.
Ansvarlig: Swaziland Environmental Authority.
Beskrivelse: Der findes kun få data om fast affald i Swaziland, affaldshåndteringen er ukoordineret og ansvaret spredt mellem mange forskellige institutioner. Projektet skal udvikle en strategi for håndtering af fast affald og udvikle den institutionelle kapacitet til at gennemføre strategien. I første omgang tager aktiviteterne form af en række pilotprojekter indtil den nuværende situation er grundigt analyseret.
Status: Projektets opstart forløber planmæssigt.

National Energipolitik (137-0003)

Bevilling: 6,1 mio. kr.

Projektperiode: 1999 – 2001.

Ansvarlig: Ministry of Natural Resources and Energy, Energy Section.

Beskrivelse: Projektet støtter udarbejdelsen af en national energipolitik i Swaziland. I denne proces vil kapaciteten i Energy Section blive styrket generelt og det eksisterende energiinformationssystem vil blive forbedret og udbygget med informationer om vind- og solenergiressourcer. Samtidig vil National Meteorological Services få en styrket kapacitet i forbindelse med vind- og solmålinger. Danceds støtte omfatter finansiering af rådgivere, workshops, uddannelse og informationsaktiviteter.

NATURRESSOURCEFORVALTNING (SKOVE OG TRÆRESSOURCER)

Skovpolitik og skovlovgivning (137-0002)

Bevilling: 13 mio. kr.

Projektperiode: 1998 – 2001.

Ansvarlig: Ministry of Agriculture (MOAC).

Beskrivelse: Projektet har to formål, dels at støtte udarbejdelsen af en national skovpolitik og dels at øge bevidstheden om skovpolitikken og kapaciteten til at gennemføre den. De konkrete aktiviteter er blandt andet gennemførelsen af en skovanalyse, udkast til en skovpolitik, udarbejdelse af en handlingsplan for opfyldelse af politikken og udarbejdelse af en skovlovgivning. Arbejdet vil inddrage såvel den private sektor som NGOer.

Status: Projektet forløber planmæssigt.

TANZANIA (DANIDA)

Forbedring af bymiljø, Mwanza

Bevilling: 15 mio. kr.

Projektperiode: 1998 – 2000.

Ansvarlig: Danida, Ministry of Regional Administration and Local Government og Premierministerens kontor.

Beskrivelse: Projektets overordnede mål er forbedre bymiljøet i Mwanza. Projektet har tre umiddelbare mål. 1: At øge kapaciteten i Mwanza kommune til at praktisere en miljø- og kønsspecifik planlægning baseret på lokalbefolkningens aktive involvering. 2: at øge lokalbefolkningens kapacitet til at deltage i miljøplanlægningen og -forvaltningen. 3: at øge kapaciteten blandt kommunens virksomheder til at indrette produktionen på en miljømæssig forsvarlig måde. Målene er opstillet for at reducere den miljønedsledning, der sker i byen, samt for at få reduceret udskylningen af forurenende stoffer i Victoria søen. Mwanza, der ligger ved Victoria søens sydende, er i dag det industrielle og handelsmæssige center i nord-vest Tanzania. Byen er Tanzanias næststørste med et indbyggertal på 420.000. Den årlige tilflytning er på mellem 7 og 11%.

Status: Projektet har udarbejdet en miljøprofil for byen. Arbejdsgrupper vil med støtte fra projektet udarbejde planer for miljøindsatser, som kan støttes af projektets miljøfond. Projektet er efter et positivt review blevet forlænget med 6 måneder inden for den eksisterende bevillingsramme, da trækket på projektets miljøfond har været mindre end forventet. Forlængelsen er fra marts til september 2000. Projektet forventes forlænget med en ny bevilling for en ny to års periode.

Skovforvaltning og beskyttelse af biodiversitet, Udzungwa

Bevilling: 19,9 mio. kr.
Projektperiode: 1998 – 2001.
Ansvarlig: Ministeriet for Naturressourcer og Turisme.
Beskrivelse: Projektets mål er at forøge levestandarden for landbefolkningen i Udzungwa-bjergene gennem bæredygtig udnyttelse af bjergenes naturskove og biologisk mangfoldighed. Igennem projektet vil der blive udviklet og igangsat skovforvaltningsplaner for pilotområder i reservaterne West Kilombero Scarp og New Dabaga-Ulangambi. Planerne vil blive udviklet og gennemført i et tæt samarbejde mellem distriktsmyndighederne og lokalbefolkningen og vil definere regler for anvendelse af de to skovreservater herunder adgangs- og brugsret, kontrol med skovbrande, fredning og beskyttelse af områder af særlig betydning for dyr og fugle, samt monitorering og rapportering om udnyttelsen af træ- og ikke-træressourcer såsom lægeplanter, honning og foder.

Status:

Skovforvaltning og beskyttelse af biodiversitet, Udzungwa

Projektperiode: 1999 – 2002.
Ansvarlig: Danida og Tanzanias miljøministerium.
Beskrivelse: I projektets første fase vil blive udviklet og igangsat skovforvaltningsplaner i to pilotområder i Udzungwa. Disse aktiviteter skal føre til udvikling af modeller for bæredygtig udnyttelse af naturskove, som kan anvendes i andre områder i Iringa-regionen og i Tanzania. Distriktsembedsmænd vil blive trænet i partcipatorisk planlægning, og der vil blive etableret skov komiteer i otte landsbyer. For nærmere at afdække skovressourcernes betydning for lokalbefolkningen vil der blive gennemført et socioøkonomisk studie. Der vil endvidere blive gennemført to omfattende undersøgelser af biodiversiteten i de to udvalgte områder og udviklet et foreløbigt monitorerings- og evalueringssystem med miljømæssige, sociale og økonomiske indikatorer. Skovforvaltningsplanerne vil definere og udvikle regler for de involverede parter anvendelse og beskyttelse af de to skovreservater herunder adgangs- og brugsret. Mindst 100 km skovgrænse langs reservaterne vil blive gennemgået og beskyttet i samarbejde med lokalbefolkningen. For at reducere presset på træressourcerne vil der i områderne lige uden for skovreservaterne blive ydet støtte til blandt andet plantning af buffer-zoner.

Status: Projektet startede i juni 1999 og gennemføres som planlagt.

Landsbybaseret forvaltning af naturskove, Iringa

Bevilling: 16,3 mio. kr.
Projektperiode: 1999 – 2001.
Ansvarlig: Danida og Iringa District Council.
Beskrivelse: Projektets formål er at bidrage til en bæredygtig udnyttelse og forvaltning af naturskove til fordel for miljøet og med henblik på at forbedre levestandarden for landsbybefolkningen i Iringas laddistrikt. Formålet søges realiseret gennem støtte til udarbejdelse og igangsættelse af skovforvaltningsplaner i to pilotområder i Iringa laddistriktet: Nyang'oro og Kitapilimwa. I forlængelse heraf vil distriktsemedsmænd blive trænet i deltagerorienteret planlægning, og landsbyboerne vil blive bistået i at opbygge kapacitet til at forvalte skovområderne. Det er et vigtigt element i projektet, at landsbyboerne får øget adgang til og kontrol over de økonomiske ressourcer, der findes i skovene, og således får et stærkt incitament til at forvalte skovområderne på en bæredygtig måde. Landsbyboerne vil endvidere blive støttet m.h.p. at forbedre og diversificere markedsføringen af skovprodukter. Der er endvidere til projektet knyttet en mindre miljøfond til støtte af mikro-projekter for at lette presset på naturressourcerne.
Status: Projektet startede i juni 1999 og forløber planmæssigt.

Kapacitetsopbygning i Wildlife Conservation Society of Tanzania (WCST)

Bevilling: 7,9 mio. kr.
Projektperiode: 1999 – 2001.
Ansvarlig: Dansk Ornitologisk Forening og WCST.
Beskrivelse: Projektet har til formål at støtte dels kapacitetsopbygning inden for WCST, dels gennemførelse af naturbeskyttelsesprojekter i og omkring de globalt vigtige skovområder i Uluguru Mountains. Det er herved intentionen at understøtte en bæredygtig udnyttelse af naturressourcerne samt sikre en bevarelse af bjergskovene gennem indførelse af bedre landbrugsmetoder og levevilkår for den del af lokalbefolkningen, der bor tættest på skovene i Uluguru Mountains.
Status: Projektet er påbegyndt 1. maj 1999, hvor det første halvår har været en startfase. Det meste af perioden har været brugt på at få kontrakter og budgetter på plads samt etablere et projektkontor. Projektaktiviteterne forløber planmæssigt efter en mindre forsinkelse.

Bæredygtig byudvikling, Iringa

Bevilling: 19,20 mio. kr.
Projektperiode: 1999 – 2002.
Ansvarlig: Danida og Iringa District Council.
Beskrivelse: Projektets overordnede formål er at forbedre miljøet og levevilkårene for befolkningen i Iringa bykommune. Projektets umiddelbare mål er at gøre Iringa bykommune i stand til i år 2002 at identificere og prioritere miljøproblemer samt formulere en miljøpolitik for byudvikling og iværksætte de tilhørende miljøaktiviteter. Dette mål søges realiseret gennem støtte til udarbejdelse af en miljøvurdering og en kønsprofil, som

skal ligge til grund for arbejdet i de arbejdsgrupper, som er nedsat med henblik på at fastlægge miljømæssige prioriteringer, udviklingsmål samt detaljerede miljøhandlingsplaner. Der vil endvidere blive givet støtte til styrkelse af miljøkapaciteten hos de lokale myndigheder, arbejdsgrupperne samt NGOer og andre lokalgrupper. Indsatsen vil her koncentreres om udarbejdelse af miljøoplysnings- og undervisningsmateriale samt undervisning og træning i blandt andet emner som kommunikation, forhandling og management. Med henblik på at sikre iværksættelsen af konkrete aktiviteter oprettes en særlig Miljøfond. Som eksempler på mulige aktiviteter finansieret under denne fond kan nævnes indsamling af fast affald, forbedring af slumområder, afløsnings af spildevand og regnvand samt arbejdsmiljø.

Status: Projektet startede i september 1999. Det er en smule forsinket i forhold til planerne, da den danske rådgiver, der er tilknyttet projektet, først påbegyndte sit arbejde i februar 2000.

Teknisk rådgiver til Ministeriet for Naturressourcer og Turisme

Bevilling: 4,73 mio. kr.

Projektperiode: 1999 – 2001.

Ansvarlig: Danida og Tanzanias miljøministerium.

Beskrivelse: Rådgiveren skal bistå miljøministeriets "Forestry and Beekeeping Division" samt "Wildlife Departemen", med: (1) At formulere lovgivningen for deltagerorienteret forvaltning af naturressourcer i Miombo skovene i overensstemmelse med den nye skov- og vildtpolitik, (2) at udvikle administrative/økonomiske modeller for fællesforvaltningen, (3) at udvikle undervisningsmateriale for embedsmænd på forskellige niveauer i ministeriet vedrørende fælles forvaltning af naturressourcer og (4) at udvikle retningslinier for fælles administration af naturressourcer. Aktiviteterne for rådgiveren vil blive specificeret i en rullende årsplan, der opdateres hver 3. måned i et samarbejde med ministeriet. Der vil ved planlægningen blive lagt vægt på, at rådgiveren ikke kun samarbejder med de danske projekter inden for området, men også trækker på viden fra projekter finansieret af andre donorer. Denne viden, der er meget spredt, forventes indsamlet ved hjælp af en række korttidskonsulenter. Der vil blive afholdt en række workshops og seminarer med henblik på at diskutere resultaterne af denne vidensindsamling, de udarbejdede udkast til lovgivningsmodellerne for fælles forvaltning, undervisningsmateriale samt retningslinierne for fælles administration.

Status: Rådgiveren er tiltådt sin stilling i januar 2000.

ZIMBABWE (DANIDA)

Bæredygtig udnyttelse af skove og træer

Bevilling: 14,6 mio. kr.

Projektperiode: 1997 – 2001.

Ansvarlig: Southern Alliance for Indigenous Resources (SAFIRE).

Beskrivelse: Projektet er samfinansieret 50/50 med Holland. Projektets aktiviteter er koncentreret

i distrikterne Chipinge, Chiredzi, Nyanga, Rushinga og Chimanimani i det østlige Zimbabwe langs grænsen til Mozambique. Der er oprettet en garantifond og fem miljøfonde, "District Environmental funds", der drives i et integreret samarbejde mellem de fem involverede distriktsråd og NGO'en SAFIRE. Gennem disse fonde støttes blandt andet konkrete økonomiske aktiviteter baseret på skove og træer, mikro-kunstvandingsprojekter samt økoturisme.

Renere teknologi i udvalgte industrier

<i>Bevilling:</i>	14,50 mio. kr.
<i>Projektperiode:</i>	1999 – 2001.
<i>Ansvarlig:</i>	Danida, Cleaner Production Centre of Zimbabwe og Scientific and Industrial Research and Development Centre.
<i>Beskrivelse:</i>	Projektaktiviteterne vil være koncentreret om uddannelse af zimbabwære i at kunne foretage miljøgennemgange af industrivirksomheder, indførelse af renere teknologi i udvalgte industrivirksomheder, samt etablering af et Videns- og Informationscenter for renere teknologi. Projektet skal i første omgang uddanne teknikere fra de eksisterende renere teknologi-institutioner i at foretage miljøgennemgange på virksomheder. Med dansk rådgiverbistand gennemføres der miljøgennemgange i 30 udvalgte virksomheder. Af dem får op til 10 virksomheder økonomisk og teknisk bistand til at indføre de renere teknologi aktiviteter, gennemgangen har anbefalet. De 10 virksomheder vil blive udvalgt på tværs af forskellige industrielle sektorer, så de har størst mulig demonstrationsværdi. De 10 virksomheder skal vise Zimbabwes industri, at det kan betale sig at tage miljøhensyn i produktionen. På baggrund af erfaringerne med miljøgennemgangene på de 30 virksomheder og indførelse af ny teknologi på de 10 virksomheder vil Danida, Ministry of Mines, Environment and Tourism samt repræsentanter fra det nye Videns- og informationscenter udarbejde forslag til en national politik i Zimbabwe vedrørende indførelse af renere teknologi i industrien.

Miljøforvaltning og -planlægning i byer

<i>Bevilling:</i>	24,90 mio. kr.
<i>Projektperiode:</i>	2000 – 2003.
<i>Ansvarlig:</i>	Danida, Environment 2000, Zimbabwes miljø- og turistministerium og Norton Town Council.
<i>Beskrivelse:</i>	Projektet sigter på udvikling af systemer og metoder til miljøforvaltning og -planlægning i byer samt forberedelse af miljøhandlingsplaner for udvalgte byområder kombineret med løsning af konkrete miljøproblemer. Der er udvalgt fire byområder, der adskiller sig mht. størrelse, infrastruktur, kapacitet og som repræsenterer forskellige miljøproblemer. Byerne er Harare og de tre mindre byer Bindura, Victoria Falls og Norton. De forskellige byområder er valgt for at sikre opbygning af en bred erfaringsbase. Projektet indeholder følgende aktiviteter: 1) Kapacitetsopbygning vedr. bymiljø i Miljøministeriets afdeling for Naturressourcer (DNR), 2) nationalt netværk vedr. bymiljøforvaltning, 3) luftforureningskontrol og -bekæmpelse i Harare, 4) affaldshåndtering og genanvendelse i Bindura, 5) affaldshåndtering og genanvendelse i Victoria Falls, samt 6) miljøplanlægning og -forvaltning i Norton. Støtten til byadmi-

nistrationerne i Harare, Bindura og Victoria Falls kanaliseres gennem den zimbabweske NGO, Environment 2000, hvis hovedopgave bliver at bistå byrådene i projektgennemførelsen.

Miljøforvaltning og -projekter i fire landdistrikter

Bevilling: 18,6 mio. kr.
Projektperiode: 1999 – 2001.
Ansvarlig: Danida og Zimbabwes miljø- og turistministerium.
Beskrivelse: Projektet sigter på, at lokalmyndighederne og andre partnere sættes i stand til at udarbejde og gennemføre miljøforvaltningsplaner på distriktsniveau. Projektet omfatter fire distrikter: Umzingwane og Bulilimamangwe i Matabeleland South og Hwange og Binga i Matabeleland North. Under projektet er oprettet en miljøfond til finansiering af de konkrete miljøprojekter, som defineres i distriktsmiljøplanerne. Projekterne forventes særligt at rette sig mod genoprettelse af skov, jorderosion, rehabilitering af vådområder og beskyttelse af vandressourcer, øko-turisme og andre initiativer, der kan støtte bæredygtig udnyttelse af naturressourcer og samtidig øge lokalbefolkningens indtægter. Der etableres endvidere en særlig facilitet til NGO-aktiviteter m.h.p. at styrke deres involvering i de decentrale miljøbestræbelser. Projektet søges endelig underbygget gennem støtte på centralt niveau til videreudvikling af systemer for og metoder til forhåndsvurdering, gennemførelse samt monitorering og evaluering af miljøprojekter.

Styrkelse af arbejdstilsynet og arbejdsskadestyrelsen

Bevilling: 14,80 mio. kr.
Projektperiode: 1999 – 2001.
Ansvarlig: Danida og National Social Security Authority (NSSA).
Beskrivelse: NSSA varetager både det forebyggende arbejdstilsyn og arbejdsskadestyrelse. NSSA ledes af en bestyrelse med repræsentanter for regeringen og arbejdsgivernes respektive arbejdstagernes hovedorganisationer. Projektets aktiviteter omfatter udarbejdelse af ny lovgivning vedrørende arbejdsmiljø og arbejdsskadeerstatning, opstart af uddannelses- og efteruddannelsesaktiviteter vedrørende arbejdsmiljø, indførelse af informationsteknologi i NSSA og igangsætning af forsøg med præventive sundhedscentre.

Samarbejde mellem Ulandssekretariatet og Zimbabwe Congress of Trade Unions

Bevilling: 2,17 mio. kr.
Projektperiode: 1999 – 2000.
Ansvarlig: Ulandssekretariatet og Zimbabwe Congress of Trade Unions (ZCTU).
Beskrivelse: Det er projektets mål at bidrage til forbedringer på arbejdsmiljøområdet i særdeleshed på arbejdspladser dækket af ZCTU, samt at reducere antallet af arbejdsulykker og arbejdsbetingede sygdomme. Projektets umiddelbare mål er, at alle forbund i ZCTU's fire regioner i løbet af den tre-årige projektperiode skal have en kompetent kerne af arbejdsmiljøfolk på tillidsmands-, afdelings- og landsplan, en systematisk årlig arbejdsplan for arbejdsmiljøaktiviteter samt aftaler, der indebærer, at der på landsplan afsæt

tes midler til disse aktiviteter. Projektets målgruppe er ZCTU's arbejdsmiljøafdeling og arbejdsmiljøfolk i forbundene og fire regionale arbejdsmiljøteams inden for ZCTU. Derudover vil projektet involvere undervisere i forbund og afdelinger i fire ZCTU regioner, tillidsrepræsentanter i fire regioner, grupper på landsplan, der er involveret i overenskomstforhandlinger og arbejdsmiljøgrupper på landsplan.

Status:

I 1999 blev aktiviteterne gennemført som planlagt, indtil september, hvor uoverensstemmelser med den zimbabwiske regering nødvendiggjorde tilbagekaldelse af den danske projektleder. Der blev gennemført en evaluering af projektet i marts 2000, og projektet er i øjeblikket i en brofase, der ventes at føre til en ny treårig fase.

REGIONALE PROJEKTER I DET SYDLIGE AFRIKA (DANIDA)

Fond for vandkonsulenttydelser

<i>Bevilling:</i>	4,7 mio. kr.
<i>Projektperiode:</i>	1999 – 2001.
<i>Ansvarlig:</i>	Institute for Water and Sanitation Development (IWSD).
<i>Beskrivelse:</i>	Projektet omfatter etablering af en uafhængig fond til finansiering af konsulenttydelser. Det er hensigten, at nationale og regionale myndigheder, forskningsinstitutioner, større NGO'er m.fl. skal kunne få finansieret mindre opgaver via fonden. Samtidig skal institutioner og vandkonsulenter i regionen tilbydes en beskeden træning i forbindelse med udarbejdelse af projektdokumenter og styring af opgaver i henhold hertil. Fondens sekretariat ligger hos IWSD, en selvejende, uafhængig institution i Harare, med baggrund i Vandtiåret. Den er anerkendt i regionen som et velfungerende foretagende, der har rutine i at administrere programmer for internationale donorer. IWSD vil ikke selv kunne anvende fondens midler.

Identifikation og udvikling af et biologisk bekæmpelsesmiddel til kontrol af vandhyacinter

<i>Bevilling:</i>	19,83 mio. kr.
<i>Projektperiode:</i>	2000 – 2003.
<i>Ansvarlig:</i>	Danida, CABI CAB International og Global Water Partnership Southern Africa Technical Advisory Committee.
<i>Beskrivelse:</i>	Projektets mål er at etablere en bæredygtig kontrol af vandhyacinter i Afrika. Formålet søges realiseret gennem udvikling af et biologisk bekæmpelsesmiddel til kontrol af vandhyacinter baseret på afrikanske svampe, som kan opfylde de internationale krav til effektivitet, miljø- og sundhedsmæssig sikkerhed samt anvendelighed. Vandhyacinten, der oprindeligt stammer fra Amazonas, kom til Afrika for næsten 100 år siden. I sit oprindelige miljø skaber planten ikke problemer. I Afrika udvikler planterne sig imidlertid til tykke fritflydende mætter, der kan dække meget store vandområder, med betydelige socio-økonomiske, biologiske og sundhedsmæssige skadevirkninger til følge. Den forventede udvikling af en prototype af kontrolmidlet vil i modsætning til de agrokemikalier, som normalt anvendes i bekæmpelsen af vandhyacinter, være et rent afrikansk produkt, og vil blive produceret og solgt i Afrika. Udover at være en miljømæssig bæredygtig løsning på problemet er der grund til at tro, at produktet ligeledes vil være kommercielt bæredygtigt som følge af det udtalte behov, der er for et biologisk bekæmpelsesmiddel som alternativ til de problematiske kemiske ukrudtsmidler. Projektet vil indgå i et samarbejde med 16 igangværende vandhyacintprojekter i 14 lande i Afrika, herunder i Tanzania, Malawi, Zimbabwe, Zambia og Sydafrika og vil blive forvaltet af Centre for Agriculture and Bioscience International (UK), som har mere end 25 års erfaring med kontrol og bekæmpelse af vandhyacinter.

Træning og undervisning i renere teknologi og integreret kystzoneforvaltning

Bevilling: 8,50 mio. kr.

Projektperiode: 1999 – 2002.

Ansvarlig: Danida og Southern Africa Network for Training on the Environment (SANTERN).

Beskrivelse: Projektets mål er at forbedre miljøforvaltningen i SADC med henblik på at forbedre miljøet og levevilkårene i regionen. Konkret støtter projektet SANTREN i forbindelse med etablering af træningskurser inden for renere teknologi og integreret kystzoneforvaltning. Kurserne har til formål at fremme kapacitetsopbygning hos de parter, som arbejder med industriforurening samt kystzoneproblematikken. Målgruppen for disse kurser er beslutningstagere inden for offentlig forvaltning, industriledere, politikere, forskere samt projektansatte fra bl.a. Danidaprojekter inden for renere teknologi og integreret kystzoneforvaltning. Ud over etablering af disse løbende kurser, dækker projektet afholdelse af tre specifikke kurser inden for renere teknologi og fire kurser inden for integreret kystzoneforvaltning. For at støtte den fortsatte vidensudvikling inden for renere teknologi og integreret kystzoneforvaltning, vil projektet endvidere støtte den regionale erfaringsopsamling og vidensudveksling mellem medlemmerne af SANTREN-netværket.

SADC vandprotokol – informationskampagne

Bevilling: 4,50 mio. kr.

Projektperiode: 1999 – 2000.

Ansvarlig: Danida og SADC, Watersector.

Beskrivelse: Projektet forløber som en serie af nationale workshops i de enkelte SADC-lande, med det samme overordnede indhold, men tilpasset de lokale forhold. Ca. 25 deltagere fra hvert land vil gennem en uge blive introduceret til vandprotokollen og de basale principper for integreret vandressourceforvaltning. I forbindelse med projektet vil der blive udarbejdet informations- og baggrundsmateriale vedr. Vandprotokollen og principperne for integreret vandressourceforvaltning. Endvidere vil deltagerne blive introduceret til en række nye regionale støtteprogrammer og initiativer på vandressourceområdet. Projektet rettes mod nøgle- og ressourcepersoner i de statslige institutioner med ansvar for vandressourceforvaltning samt forskningsinstitutioner og konsulenter. Det forventes på den måde, at projektet kan have en afsmittende effekt, der rækker langt videre end de 25 personer, der deltager i de enkelte workshops. Der planlægges afholdt workshops i 10 af SADC landene. SADC's vandkoordineringsenhed i Lesotho vil have det overordnede ansvar for implementeringen af projektet. Enheden vil blive støttet med teknisk og praktisk bistand fra en dansk vandressourceinstitution.

BILAG 8: STØTTE TIL GLOBALE MILJØPROGRAMMER

(Danida)

Oversigten omfatter dansk støtte på 1 mio. kr. eller derover ydet til globale miljøprogrammer i 1999.

KLIMAOMRÅDET

GEF Støtteprogram for udarbejdelse af nationale rapporter

<i>Bevilling:</i>	2,040 mio. kr.
<i>Projektperiode:</i>	1998 – 2000.
<i>Ansvarlig:</i>	UNDP/GEF
<i>Beskrivelse:</i>	Støtte til en række udviklingslandes forberedelse af nationale rapporter som foreskrevet til klimakonventionen samt styrkelse af koordinationen og omkostningseffektiviteten i GEF's tværgående aktiviteter.
<i>Status:</i>	Igangværende.

Reduktion af syrerregn og luftforurening i Asien

<i>Bevilling:</i>	1,071 mio. kr.
<i>Projektperiode:</i>	1997 – 99.
<i>Ansvarlig:</i>	Den Asiatiske Udviklingsbank.
<i>Beskrivelse:</i>	Hovedformålet er at bekæmpe syreregn og luftforurening ved at anvende allerede eksisterende bekæmpelsesmetoder i en bredere kreds af lande.
<i>Status:</i>	Igangværende.

Regionalt pilotprojekt vedrørende fællesaktiviteter under Klimakonventionen

<i>Bevilling:</i>	1,020 mio. kr.
<i>Projektperiode:</i>	1997 – 99.
<i>Ansvarlig:</i>	UNEP – Industry & Environment Programme (Paris).
<i>Beskrivelse:</i>	Regionalt pilotprojekt om aktiviteter til reduktion af drivhusgasser, der gennemføres af flere lande i fællesskab.
<i>Status:</i>	Igangværende.

Pilotprojekt vedrørende fremme af vedvarende energi i udvalgte u-lande

<i>Bevilling:</i>	2,856 mio. kr.
<i>Projektperiode:</i>	1997 – 99.
<i>Ansvarlig:</i>	UNEP – Industry & Environment Programme (Paris).
<i>Beskrivelse:</i>	Projektet identificerer og forbedrer en række projekter inden for vedvarende energi i u-lande og sammenfatter de hidtidige erfaringer på området.
<i>Status:</i>	Igangværende.

SPREP – Kapacitetsopbygning på klimaområdet

Bevilling: 1,8 mio. kr.
Projektperiode: 1998 – 2000.
Ansvarlig: South Pacific Regional Environment Programme (SPREP).
Beskrivelse: Bidraget skal støtte kapacitetsopbygning på klimaområdet til "South Pacific Regional Environment Programme" (SPREP). Formålet med støtten er at styrke SPREP-medlemsstaternes viden om og policymæssige kapacitet på klimaområdet med særlig vægt på vedvarende energi. SPREP er en sammenslutning af ca. 20 små østater i det sydlige Stillehav, der arbejder for at fremme det regionale samarbejde med henblik på at forbedre miljøet og sikre bæredygtig udvikling.
Status: Igangværende.

UNEP – Klimakonventionen fase 1

Bevilling: 2,7 mio. kr.
Projektperiode: 1998 – 1999.
Ansvarlig: FNs Miljøprogram (UNEP).
Beskrivelse: Projektet har til formål at fremme bæredygtig udvikling og indsatser mod negative effekter af klimaforandringer i u-lande. Formålet er at styrke u-landes mulighed for at deltage aktivt i opfyldelse af Klimakonventionens målsætning, herunder særligt operationaliseringen af Clean Development Mechanism (CDM). Dette skal ske ved at bygge videre på og yderligere udnytte UNEP's erfaringer på området. Projektets fase I vil blandt andet omfatte udarbejdelse af projektarbejdsplan for fase II; støtte u-lande i etableringen af nationale enheder i udvalgte udviklingslande; støtte Syd-Syd erfaringsudveksling; forberedelse af regionale og nationale workshops m.m.
Status: Igangværende.

Earth Council Strategy 1997-2000

Bevilling: 2,56 mio. kr.
Projektperiode: 1998 – 2000.
Ansvarlig: Earth Council.
Beskrivelse: Formålet med projektet er at give støtte til Earth Council, der er en NGO, som blev oprettet som et resultat af FNs konference om Miljø og Udvikling (UNCED). Organisationens målsætning er at overvåge, evaluere og vurdere implementeringen af beslutningerne fra UNCED og at informere og skabe bred folkelig forståelse for behovet for en mere bæredygtig udvikling. Det danske bidrag skal især støtte oprettelse/styrkelse af Nationale Råd for Bæredygtig Udvikling i udviklingslandene og det civile samfunds involvering i disse råds arbejde.
Status: Igangværende.

Støtte til Clean Development Mechanism

Bevilling: 1,2 mio. kr.
Projektperiode: 1998 – 1999.
Ansvarlig: UNEP/Industry & Environment Programme (Paris).
Beskrivelse: Formålet er at støtte et regionalt projekt vedr. Activities Implemented Jointly

(AIJ)/Clean Development Mechanism (CDM) under Klimakonventionen. Denne bevilling er en supplerende bevilling til pilotprojektet AIJ i 1997, som havde til formål at bidrage til belysning af de konkrete muligheder for AIJ i LDC-lande. Den supplerende bevilling skal medvirke til at udvide pilotprojektet til udover Zimbabwe også at omfatte Uganda og Ghana, samt at udvide projektfokuset til også at indeholde CDM.

Status: Projektet er forlænget frem til 2000. I denne periode screenes potentielle CDM-projektmuligheder i Ghana og Uganda i lighed med hvad der i dette projekt er udført i Zimbabwe. Projekternes egnethed i forhold til CDM analyseres, finansieringsmuligheder, nøgle problemstillinger vedr. udvælgelse, planlægning og gennemførelse af CDM-projekter. Som opfølgning på midtvejsrapporten om Zimbabwe analyseres behovet for oplysning om klimaspørgsmål, værtslandes prioriteringer og krav vedr. CDM samt interaktion med NGO'er og den private sektor.

Støtte til reudcering af drivhusgasudslip via Activities Implemented Jointly under Klimakonventionen

Bevilling: 1,02 mio. kr.
Projektperiode: 1997 – 1999
Ansvarlig: United Nations Environment Programme (UNEP).
Beskrivelse: Idéen er at et land kan implementere et projekt i for eksempel et afrikansk land og herefter få reduktionen i drivhusgasudslip godskrevet i det implementerende lands drivhusgas regnskab. Projektet skal udvikle og belyse de muligheder som projekt typen indbefatter samt oplyse myndighederne i den afrikanske region om mulighederne.

Status: Igangværende.

SKOVOMRÅDET

IFF-sekretariatet

Bevilling: 1,01 mio. kr.
Projektperiode: 1998 – 2000.
Ansvarlig: Mellemsstatslige Skovforums Sekretariat (IFF).
Beskrivelse: Formålet med bidraget er at støtte IFF, der blev dannet i 1997 i FN-regi for at arbejde videre med udviklingen af en konvention på skovområdet gennem i alt fire samlinger. Håbet er, at der efter den fjerde samling i år 2000 vil kunne indledes egentlige forhandlinger om et globalt, juridisk bindende instrument – eventuelt i form af en skovkonvention. Den danske støtte skal bidrage til at sikre, at IFF-sekretariatet fortsat kan yde sit væsentlige bidrag til at sikre fremdrift i den internationale konsensuskabelse på skovområdet.

Status: Igangværende.

Støtte til trustfond under det Mellemstatslige Skovforum

<i>Bevilling:</i>	1,01 mio. kr.
<i>Projektperiode:</i>	1998 – 2000.
<i>Ansvarlig:</i>	Det Mellemstatslige Skovforum (IFF)
<i>Beskrivelse:</i>	IFF-sekretariatet har kun meget begrænsede midler, og dets aktiviteter finansieres alene ved frivillige bidrag. Der er hidtil indskudt knap en million USD i trustfonden. Sekretariatet vurderer, at det har brug for yderligere USD 700.000 for at kunne fungere effektivt indtil udløbet af dets mandat i august 2000. Danmark støtter desuden IFF-sekretariatet med finansiering af ekspertbistand (se nedenfor).
<i>Status:</i>	Igangværende.

Støtte til ekspert til sekretariatet for FNs Mellemstatslige Skovforum

<i>Bevilling:</i>	2,93 mio. kr.
<i>Projektperiode:</i>	1999 – 2000.
<i>Ansvarlig:</i>	FAO.
<i>Beskrivelse:</i>	FNs Mellemstatslige Skovforum (IFF) trækker på de faglige ressourcer i bl.a. UNEP, UNDP, ITTO, Verdensbanken og FAO. Ikke mindst FAO, som ansvarlig FN-organisation for opfølgningen på Agenda 21's kapitler om bekæmpelse af afskovning og om bæredygtig udvikling i bjergområder, er en relevant samarbejdspartner for IFF IFF-sekretariatet, der er hjemmehørende i New York, fungerer alene på baggrund af frivillige indbetalinger. Fra dansk side har man ønsket at bidrage til sekretariatets arbejde og sikre en dansker centralt placeret i sekretariatet. Dette er gjort ved – siden november 1995 – at afholde udgifterne til en dansk rådgiver.
<i>Status:</i>	IFF's mandat udløber medio 2000. Det er imidlertid forventningen, at IFF umiddelbart herefter vil have opgaver med bearbejdning og publicering af IFF's resultater samt behov for at stå til rådighed for beslutninger fra IFF, CSD og FNs generalforsamling.

BIODIVERSITET**WWF – Biodiversitet**

<i>Bevilling:</i>	5,897 mio. kr.
<i>Projektperiode:</i>	1998 – 1999.
<i>Ansvarlig:</i>	Verdensnaturfonden (WWF).
<i>Beskrivelse:</i>	Støtten skal bidrage til fremme af Biodiversitetskonventionen i udviklingslande. Formålet er fremme af en effektiv gennemførelse i udviklingslandene af bestemmelserne og formålene med FNs konvention om biologisk mangfoldighed, undertegnet på FNs konference om miljø og udvikling (Rio 1992).
<i>Status:</i>	Igangværende.

Støtte til fremme af biodiversitetskonventionen

<i>Bevilling:</i>	6 mio. kr.
<i>Projektperiode:</i>	1998 – 1999.
<i>Ansvarlig:</i>	Danida.

Beskrivelse: Projektet omfatter støtte til i alt 8 lokalt ansatte personer i WWF-kontorer i Colombia, Mexico, Elfenbenkysten, Cameroun, Kenya, Indien, Malaysia og Fiji. De vil blive bakket op af ligeledes dansk støttede eksperter i WWF's hovedkvarter i Schweiz. De ansattes opgave er blandt andet at søge at bistå relevante myndigheder og andre "aktører" i værtslandene med at fremme den lokale implementering af biodiversitetskonventionen. Dette skal fortsat gøres ved bl.a. rådgivning i forbindelse med udarbejdelse af nationale rapporter og støtte i øvrigt til implementeringsaktiviteter. Opgaverne omfatter fremme af koordination og samarbejde om konventionen samt udarbejdelse af udkast til strategier og handlingsplaner samt diskussionsoplæg om principielle spørgsmål knyttet til konventionen.

ØRKENOMRÅDET

Støtte til implementering af FNs Ørkenkonvention i Eritrea – Overgangsfase

Bevilling: 3,00 mio. kr.
Projektperiode: 1999 – 2000.
Ansvarlig: 92-GRUPPEN og den eritreanske regering.
Beskrivelse: Projektets mål er, inden udgangen af år 2000, at have tilvejebragt en operationel organisering, der kan sikre effektiv implementering af Ørkenkonventionen og den nationale handlingsplan i Eritrea. Rammen tænkes etableret gennem a) opbygning af passende organisatoriske og institutionelle strukturer, b) videre udvikling af den nationale handlingsplan, c) kapacitetsudvikling hos personer, der beskæftiger sig med implementering af Ørkenkonventionen og d) landsbystyret implementering af initiativer, der er rettet imod bæredygtig udvikling og anvendelse af landbrugsjorden samtidig med, at husholdningernes økonomi forbedres. Konkret skal projektet bl.a. munde ud i: 1) Sekretariatet for den nationale handlingsplan og videreudvikling af denne skal være styrket, 2) træning og konsultation på zoba (region) og sub-zoba niveau skal være udført, 3) landsbystyrede feltaktiviteter skal være påbegyndt og 4) der skal være fortsat støtte til Ørkenkonventionens implementeringsproces indarbejdet i SPS-dokumentet for landbrugssektorprogrammet. Projektet hviler på den grundlæggende antagelse, at bæredygtig anvendelse af landbrugsjorden er en økonomisk attraktiv mulighed for husholdninger og lokalsamfund på landet i Eritrea. Samtidig antages det, at der fortsat vil være interesse blandt regeringsinstitutioner og andre involverede aktører i at implementere Ørkenkonventionen og den nationale handlingsplan.

ANDRE OMRÅDER

Driftsstøtte til internationalt center for handel og bæredygtig udvikling

Bevilling: 1,6 mio. kr.
Projektperiode: 1999.
Ansvarlig: International Centre for Trade and Sustainable Development (ICTSD).
Beskrivelse: Dette var en bevilling til driftsstøtte til et internationalt center for handel og bæredygtig udvikling. Centeret er blevet en anerkendt deltager i det internationale arbej-

Status: de med disse emner og har blandt andet været med til at fremme debatten om og forståelsen af samspillet mellem handel, miljø og bæredygtig udvikling.
Afsluttet

Fremme af teknologisk og økonomisk integration af vedvarende energiteknologier i Stillehavsø-staterne

Bevilling: 1,95 mio. kr.
Projektperiode: 1999-2000.
Ansvarlig: United Nations Environment Programme (UNDP).
Beskrivelse: Projektet vil blive gennemført af Energi- og Ozonprogrammet under FNs miljøprogram (UNEP) i samarbejde med UNEPs samarbejdscenter i Risø. På lokalt niveau vil projektaktiviteterne blive planlagt og implementeret sammen med det regionale universitet University of the South Pacific (USP).
 Projektet omfatter følgende aktiviteter: (1) Dataindsamling m.h.p. udarbejdelse af vindenergiudviklingsplan, case studies og curriculum. (2) Udvikling af curriculum og undervisningsmateriale for USP. (3) Træning af udvalgte lærere på USP i aspekter/problemstillinger vedrørende implementering af vindenergi samt generel energiplanlægning. (4) Regionalt seminar vedrørende projekterfaring angående brug af vedvarende energi.
Status: Igangværende.

Bæredygtig energi – rådgiverfacilitet – SAEF

Bevilling: 2,95 mio. kr.
Projektperiode: 1999 – 2000.
Ansvarlig: UNEP.
Beskrivelse: På Rio+5 konferencen (UNGASS) i 1997 besluttedes det, i høj grad på initiativ af Danmark og Østrig, at energi skulle gøres til et særligt tema ved den niende samling i Kommissionen for Bæredygtig Udvikling (CSD) i foråret 2001. SAEF oprettes som et bidrag til denne proces. Centret yder på pilotbasis rådgivning vedr. bæredygtig energi til udviklingslande.
Status: Igangværende.

Støtte til film om MIFRESTA-bistand

Bevilling: 1,21 mio. kr.
Projektperiode: 1998 – 2000.
Ansvarlig: Film & Lyd Aps.
Beskrivelse: Der produceres en film om MIKA-bistanden, eksemplificeret ved pesticidprojekt i Mozambique.